XI. évfolyam. Budapest. 250. szám. Vasárnap, 1877. szeptember 30.

Előfizetési díj:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva:
Egy évre . . . . . 20.—
Félévre . . . . . 10.—
Negyedévre . . . . . 5.—
Egy hóra 1.80
Egy szám 6 krajczár.
Hirdetési díj: 9 hasábos petitsor egyszeri hirdetése 12 kr., többször 10 kr.
Bélyegdij minden hirdetésért külön 30 kr.
Nyilttér: Öt hasábos sor 30 krajczár.

EGYETÉRTÉS

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Szerkesztői iroda:
Budapest, IV. himző-utcza 1. sz.
hová a lap szellemi részét illető minden közlemény küldendő. — A küldemények csak bérmentesen fogadtatnak el.
Kéziratok csak rendkivüli esetben küldetnek vissza.
Kiadó-hivatal:
Budapest, IV. himző-utcza 1. sz.
hová az előfizetési pénzek küldendők.

Előfizetési felhivás
az
„EGYETÉRTÉS"
október—deczember negyedévi folyamára.

Október elejével a jelen év utolsó negyede kezdődvén, figyelmeztetjük és kérjük tisztelt olvasóinkat, kiknek előfizetésük e hó végével lejár, hogy uj megrendeléseiket mielőbb megtenni szíveskedjenek.

Előfizetési árak:

Egy hóra	—	1 frt 80 kr.
Három hóra (okt.—decz.)	—	5 frt — kr.
Hat hóra (okt.—márt.)	—	10 frt — kr.
Egész évre (okt.—szept.)	—	20 frt — kr.

Lapunk minden nap, tehát hétfőn és ünnepek után következő napokon is megjelen.

Az előfizető nevének, czimének, lakhelyének s az utolsó postának tiszta s olvasható kiirását kérjük, hogy a lap szétküldésében hiba ne történjék.

Régi előfizetőink legczélszerűbben cselekszenek, ha ozimszalagjukat a postautalvány szélére ragasztva beküldik a kiadóhivatalnak.

☛ *Az előfizetési pénzek és postai utalványok Budapestre az „Egyetértés" kiadóhivatalába (himző utcza 1 szám alá) küldendők.*

Az „Egyetértés" kiadó-hivatala.

A fegyverelkobzási puff.

A kormány lapjai nehány nap óta feltünő módon terjesztgetnek hireket holmi fegyverszállitmányok, robbanó golyók, fezek és lőszerek lefoglalásáról. Mi eddig hallgattunk e lefoglalásokról, de mióta következetesen, észrevehetőleg felsőbb sugalmazásra mindenféle gyanus megjegyzésekkel kisérik „ujdonságaikat:" nem lehet tovább elnéznünk ez ujabb szédelgést, melynek igen könnyü észrevenni mind a forrását mind a czélját.

Vegyük csak szemügyre e hireket.

Néhány nappal előbb megjelent a „Times" ben bécsi kelettel egy távirat, melyben el volt mondva, hogy Magyarországon kisérletek történnek egy honi legió alakitására a törökök érdekében. El volt mondva, hogy eleinte pénz hiánya miatt nem ment semmire a vállalat, most azonban már „angol sovereignek utat találtak a nép kezéhez;" szóval megindult az izgatás és mozgalom. A „Times" avval zárja be tudósitását, hogy „azok, a kik e pénzt szolgáltatták, nyilván inkább tüntetést akarnak előidézni, talán azon czélból, hogy zavar keletkezzék az országban." Végül jó még néhány gyanus figyelmeztetés.

E tudósitás előttünk nem volt ismeretlen, de nem vettük fel lapunkba, mert minden során meglátszik, hogy honnan fuj a szél. Az angol citylap ismeretes oroszbarát érzelmeiről, a harczról való félelemről, s arról a nemes tulajdonságáról, hogy kormányát a török önvédelem előmozditásában segélyadásokkal vádolja, s e részben szivesen látják el hamis adatokkal a bécsi külügyi hivatalból, s a magyar kormány köreiből.

E közleménynek sem volt egyéb tendentiája gyanusitani az angol kormányt, és e gyanusitással egyuttal a bécsi, meg magyar reactionarius köröknek szolgálatot tenni két irányban: az egyik, hogy a gyönge idegzetüeket valami messzeható föllelkelés rémképével megijeszszék; a másik, hogy a magyar kormány és külügyi hivatal rendet szerető monarchikus politikája az udvar előtt egész fenségében brillirozhassék.

Ha e tendentiákról nem lettünk volna bizonyosak, meggyőznek róla a mintegy felsőbb intésre e közlemény megjelenése óta mohón colportált hirek; fegyverszállitmányok és robbanó anyagok lefoglalásáról. Egymásután jönnek, akár csak a parancsolat. Igy például az első hirt, hogy Johann Vidaeas vagyis mint kitalálni vélték a Vidacs gyár nevére küldött robbanó golyókat elkobozták, követik ujabban a Horváth nyugalmazott alezredes nevére Kézdi-Vásárhelyre, valamint Schvarcz Hermannak Kovásznára és Mikóujfalura czimzett hatezer darab hátultöltő fegyvernek Brassón történt lefoglalásáról szóló hirek. — Szintugy ujságolják a kormány közlönyei, hogy a homoródi pályaudvaron is fogl'altak le egy fegyverküldeményt, s hozzá teszik ez izgalomra számitó hirekhez, hogy egy zászlóalj gyalogság Vásárhelyre indult, egy huszárszázad pedig czakonpakk kész a menetre.

Mindezekre aztán a képmutató kormánypártiság forgatja a szemét, s ha nem is mer „jótállani" minden részletért, de mégis „ténynek" tartja, hogy „van a dologban valami", s balekfogó kurául ajánlja az illetők figyelmébe a „Times" sürgönyének „higgadt s a viszonyoknak megfelelő óva intő végsorait."

Ijedj meg hát publicum! Micsoda, te vállat vonsz, nevetsz a rendnek óva intő ostobaságain?

Ugyanazon forrásból ered tendentiosusan koholt, vagy mesterségesen csinált foglalásokkal soha még ily furán nem jártak! Hanem meg kell adni, hogy a nagyban üzött kormányzati humbugnak ez ügy a legeslegmagasabb válfaja. S hogy ezt bebizonyitsuk olvasóinknak, elő kell adnunk számos oly részletet, a melyek nem voltak nyilvánosságra valók, de elég érdekesek, hogy most oda kerüljenek.

Tény az, hogy a bosznyák, szerb lázadás irányában a granicsár tábornagyok által tanusitott elnézés, a fegyverek és muszka katonák szabad áteresztése, a fiumei torpedó gyártás, vas és lőszer áruk átengedése Oroszország számára, vasuti kocsik kölcsönzése, és sok számtalan előny, a Zichy Ferencz gr. muszka magatartásával együtt rendkivül felboszantá a törököket, a kik absolute nem voltak ily ellenséges magatartásra elkészülve a „természetes érdektárs" részéről. Némely ott lakó magyarok ajánlatot is tettek magyar legió szervezésére. A török kormány azonban diplomatiai okokból nem fogadta el ily legió alakitásának tervét, hanem csak abba egyezett bele, nagy sokára, hogy a netalán jelentkező magyarok, mint külföldiek, az idegenek legiójába osztassanak be.

Időközben itt járt Magyarországon nehány megbizott, a kik a telől tudakozódtak: van-e elég ember, a ki hajlandó felcsapni. A felelet következő volt:

„A törökök ügye az orosz hóditó támadás következtében európai ügy, de mint ilyen is, legközvetlenebbül az osztrák dynastia és államainak ügye. Bécsben eddig nem ismerték fel hagyományos, kicsinyes és gyülöletes indokokból az orosz terjeszkedés által fenyegető veszélyt. Magyarországnak mindent el kell követnie, és el is fog követni, hogy felismertesse az udvarral. Magyarország annyira átérzi e részben a veszélyt, mely a dynastiát és monarchiát fenyegeti, hogy nem tarthatja addig tanácsosnak bármit is tenni saját felelősségére, mig van rá kilátás, hogy az udvar belássa, mennyire nem helyes uton jár, a mikor érdekeit a muszka „vontató kötélre" akasztja.

Máskép alakulna a dolog, ha a magyar nemzet érzelmei és érdekei annyira ignoráltatnának, hogy a muszkaszövetség kedvéért az orosz érdekében actiót kezdene kormányunk. Ez esetben Magyarországnak, a mely nem akar vesztébe rohanni senki szép szeméért, nem szabad volna semmitől visszariadni, hogy egy igazságtalan és becstelen actiót ellensulyozzon.

A legió alakitása, fiaink önkéntes felcsapásával, a monarchia nyilt actióba lépéseig, nem használna semmit, a mellett, hogy sokba kerülne. „Legjobb lesz ily körülmények között bevárni a további eseményeket".

Ilyforma feleletben összpontosult az e dologban megkérdezettek véleménye. A mint látszik nem is volt, nem is lehetett szó olyforma mozgalomról, a mely Magyarországon szerelne és fegyverezne föl csapatokat. Mert hiszen, ha már egyátalán a legió alakitásának terve elfogadtatik is, elég ha ember van, a fegyvert majd megkapták volna ott, a hol az emberre szükség van.

A kormány lapjai által hozott fegyver elkobzási hirek, ha ugyan igazak, azon politikára vezethetők vissza, a mely a muszkának megengedte, hogy Szerbiába területünkön keresztül szállithassa a katonákat és élelmi szerek czime alatt a fegyvereket és torpedókat. Azok a fegyverszállitmányok is, a melyek elkobzásáról az „Eilenőr" oly kedvtelve ujságolgat, vagy Románia részére voltak szánva, s a mint már ez gyakran történt, valamely hivatalnok tulbuzgósága által, a ki nem tudja, hogy a semleges politika alatt orosz politikát üznek döntő köreink, elkoboztatott; vagy, s erre mutat minden jel, a bécsi reactió kezei által intézett manöver ez, a melylyel a tüntetéseket akarták denunciálni. Erre mutat, hogy a világgal korábban tudatták a hirt a „Times" utján, mint az állitólag török expeditióra szánt fegyverek Bécsből elküldettek és az állitólagos czimre megérkeztek volna.

Hiszen ki nem emlékezik azon merényletre, a melyet Albrecht főherczeg ellen intéztek egy oly ember által, a kit előbb a főherczeg udvaránál élelmeztek és pénzzel elláttak. Nekünk legalább denunciálásnak és minden részében a franczia szabásu „rendfenntartási" rendőrfogásnak tünik fel ez a csinált historia. És ha nem tünt volna is fel eddig, elég legyen utalni arra, hogy Andrássy és Tisza legéberebb emberei és lapjai csapják a legéktelenebb kiabálást. A madarat tolláról, az embert szaváról, s mindjárt kisül a turpis — puff.

Az oroszok élelmezési és szállitási viszonyairól a muszka foglyok előadása nyomán czifra dolgokat ir harczteri tudósitónk. A foglyok előadása szerint az élelmezés nem valami rendes, s a katonák a kaczeljevoi ütközetet már éhesen kezdették meg, s az egész ütközet alatt még egy falat kenyeret sem kaptak. Az egészségi állapot sem kedvező, hanem a katonák elég lelkesültek (látszik!), s nagyon szivesen mennek ütközetbe. Egyedül a lengyeleknél lehet észrevenni a csatakedv hiányát. A subordinátió fölötte nagy, s egyedül ez gátolja meg a lengyelek szökéseit. Nagy hiány van szállitó szerekben, s ez az oka, hogy a kaczeljevoi visszavonulás alkalmával 1500 fegyvert égettek el Ablavában.

A bolgárokra ugyancsak rájár a rud, s napfényre jönnek viselt dolgaik, sőt a titkos comitének is nyomában vannak. Szöknek is a merre tudnak, legközelebb 17 rusesuki bolgár menekült az orosz táborba, legközelebb egynehány sumlai bolgár ugrott meg, ezek közt a leggazdagabb kereskedő is kereket oldott, s per via Trieszt menekült Oroszországba. Hanem egynehány azért hurokra került, s ezeket künn a táborban őrzik, valószinüleg holnap fognak főbe lövetni.

Az Erdélyben, Brassóban és Homoródon történt fegyverelkobzásokról, a melyekkel első czikkünk tüzetesen foglalkozik, következő tudósitásokat hoznak a jól és kevésbé jól értesült lapok:

A „Pester Lloyd" szerint azon önkéntes török-magyar legió, mely Erdélyből Romaniába akart betörni, az előkészületek erre nézve még Midhat Bécsben tartózkodása alatt történtek. A lefoglalt fegyverek, lőszerek, fezek stb. szintén Bécsben lettek feladva, azonban mindeddig nincs kinyomozva. — Az expeditió czélja azt lett volna, hogy lehetőség szerint megakadályozzák a szállitást a román orosz hadsereghez, a basibozukoknak román partra szállitása Sziliszriával szemben összefüggésben állt e dologgal. Különben a román kormány is e tervről már pár nappal előbb értesitve volt. A vállalat fővezetése egy hazánkfiának lett volna feladata, és azon operatió, melynek sikerülte a lapokban jelentve volt, bizonyára nem volt sebészeti. — Az utóbbi hir alaposságáért különben a „Pester Lloyd" nem vállal kezességet. Hogy a kormány elővigyászati intézkedései elegendőek voltak-e ezen vakmerő vállalat megkisérlését megakadályozni, vagy hogy szükségesek-e még további lépések is ez ügyben, arról legközelebb bizonyára értesülni fogunk. Végül azon megjegyzést teszi a Lloyd, hogy ha a terv szerzői az Erdélyben létező s rendes körülmények közt gyengén őrzött fegyverraktárakban akarnának látogatást tenni, oly fogadtatásban részesülnének, melynek bizony nem örülnének."

A „Pester Journal" igy szól:

„A magyar kormány mindenesetre iparkodni fog még csirájában elfojtani az összeesküvést. Bécsben s ennélfogva Budán is nem fogják türni, hogy az erdélyi határon egy önálló magyar-román hadtest szervezkedjék, mely a határokat átlépve s a moldvai elégületlen románokkal kezet fogva az orosz hadsereg összeköttetési és és szállitási vonalát fenyegesse.

Ezt nem türik. Mert hiszen mink semlegesek vagyunk és e semlegesség oly természetü, hogy csak Oroszországnak kedvezhet."

„Ha nem is kételkedünk abban, hogy a kormány csakhamar urává lesz az erdélyi mozgalomnak, mégsem mulaszthatjuk el: a kormányt a valódi népérzület ezen igen komoly jelére figyelmeztetni.

A nemzet a bécsi politika által életidegét látja fenyegetve. Kezdetben hitt vezetőinek. Megelégedett interpellálásokkal, népgyülések tartásával, később kivilágitott és a török sebesültek számára gyüjtött; most pénzt és embert gyüjt és fegyvert vesz, hogy a szorongatott Törökországnak segélyére siessen."

„Ez egyoldalu mozgalmat magunk is elitéljük. Azonban minden állami ténynek a nemzeti akaraton kell alapulnia, hogy eredményre lehessen számitani.

Ha ez áll mindegyikre, annál inkább áll alkotmányos államokra nézve.

Bécsben remélhetőleg kellő tanulságot vonnak belőle."

A „Ellenőr" irja: „Az erdélyi fegyverelkobzások tényéhez, melyről lapunk közölte a legelső hireket, ma több lap tájékoztató észrevételeket füz, melyek ha teljesen nem is világositják fel a tényállást, mondanak annyit, hogy részben mi is felmentve érezhessük magunkat azon tartózkodástól, melyet e kényes ügyben követendőnek véltünk. Constatáljuk tehát, hogy a „Pester Lloyd" értesülése, mely szerint e fegyver elkobzások oly mozgalommal állnak kapcsolatban, melynek czélja egy Romániába való fegyveres betörés lett volna, a valóságnak megfelel. Hozzáadhatjuk még, hogy az összejöveteinek tegnap, 28-ikán, kellett volna megtörténni az erdélyi határszéli havasok bizonyos pontján. Hogy a könnyelmü vállalat meghiusult, azt fölösleges tán emlitenünk is azok után, miket a fegyverelkobzásokban nyilatkozó kormány intézkedésekről már előbb hirül adtunk.

Lindenau, szeptember 28.

(Saját levelezőnktől.)

Nem létezhetik szomorubb elégtétel egy oly embernek, ki honát szivből és meggyőződésből szereti, mint mikor látja, hogy honfitársai, kik előtt hosszu évek során át mint hamis jós tekintetett, végre osztani kezdik véleményét s kénytelenek bevallani, hogy még is igazsága volt, midőn erről vagy arról ezt meg ezt mondá. Ily szomoru helyzetben látom én magamat jelenleg, midőn Magyarország lassacskán azon hitre tér át, melyet én már ezelőtt 10 évvel kimondottam, melyet, mióta az „Egyetértésnek" levelezője vagyok, mindig hangoztatok, miről egy másik lapnak a franczia-német háboru idejében mindig irtam, a miért másik két lap rám förmedt: azon igazság pedig az, hogy bizalmát egy emberre vesztegette, ki ezen bizalmát most elveszteni látszik, s hogy Magyarországnak veszedelmesebb ellensége nincs, mint a német — a porosz németet értem. Hogy most ezen véleményt, mint azt az „Egyetértés" 243-dik számában olvasom, az abban idézett „Pester Corr." is kimondja, hogy Magyarországnak Németországtól sokkal több oka van félni, mint bármely hatalomtól, ez igazolja jóslataimat, valamint az, hogy egész Magyarország bekezdi látni, hol keressen szövetségeseket azon „hü szövetségesek" ellen, kiket az állam feje Kassán felköszöntött.

Mindenki emlékezhetik még arra, hogy a német-francia háboru kitörésekor Ausztria Magyarországban s kivált Bécsben, létezett egy párt, mely a királyt a franciákkali szövetkezésre szerette volna birni, ezen párt ugyan az volt, mely most hasonló okoknál fogva, mint akkor, a királyt egy szövetségnek, bevallására birta, mely Magyarországnak nyiltan kimondott ellenszenvével találkozik. Akkor azon katonai pártban még meg volt a bosszu érzelem Sadowaért s III. Napoleont ezen párt ugy tekinté, mint az államcsinyek és absolutismus incarnatióját, mig Németországban a fölvilágosodás, a becsületesség és a civilizatió zászlóhordozóját látta. Azon idő óta a megbizott s megizmosodott porosz német levetette álarczáját s ugyanazon katonai kamarilla, mely akkor a porosz ellen dühöngött, most benne az 1815-diki absolutismus helyreállitóját, a kardesörtetők bálványát imádja. A különbség pedig III. Napoleon és Vil-

---

AZ „EGYETÉRTÉS" TÁRCZÁJA.

A KÖSZÖRÜS.

— Történeti regény. —

Irta **CHAVETTE JENŐ.**

Forditotta Hentaller Lajos.

ELSŐ RÉSZ.

I.

Surcot és háza.

Ma, midőn Páris ujjáalakult, s hozzá vagyunk szokva a széles boulevardokhoz, sok uteza, melynek szélessége a régi párisiakat kielégitette, nekünk csak szük utczácskáknak tünik fel. — Ilyen a Plat d'Etain utcza is, mely a Bourdonnais utczát a Lavandiéres-Saut-Opportune utczával köti össze. A ki az ujjáalakitott széles közlekedési utról e keskeny utczácskába lép be, azt hiszi, hogy a két oldalt kimagasló, komor külsejü házak rögtön elfogják temetni. — Igaz, hogy ha az illető szemei végig járnak e házsorok alapzatán, rögtön szemébe fog ötleni, hogy e nyirkos falakat a nap soha sem éri, és igy a nedvés falakon levő piszok még csak meg sem száradhat.

Most már az egész környék másként néz ki, megszélesedtek az utczák, tiszták és szépek; csak az a tornácz alaku nedves utczácska, melyet Plat-d' Etain utczának hivnak, ez van még ma is oly állapotban, mint a mino már körülbelül nyolczvan év előtt volt, midőn történetünk kezdődik.

1798 év egy szép juniusi reggelén, a köztársaság VI. évében, melyet akkor a directorium kormányzott, egy fiatal férfi jött a Bourdonnais utczából és a Plat-d' Etain utczába akart fordulni. Mielőtt azonban befordult volna, megállt, mintha a szegleten az utczának nevéről akart volna meggyőződni; a mint azonban látszik, erre nem volt szüksége, mert miközben fejét az uteza nevét jelző tábla felé forditotta, szemei nem azon irányt követték, hanem egy gyors oldalpillantással arról győződött meg, hogy valami kiváncsi nem émkodik-e utána.

Miután e miatt teljesen megnyugodott, elszántan lépett a szük utczácskába.

Midőn már körülbelől felényire ért, megállt egy keskeny, alacsony ajtó előtt, mely azonban vastagság és szilárdság tekintetében semmi kivánni valót sem hagyott hátra, s egy rácsos figyelő ablakocskával volt ellátva.

Azután felemelte a vaskalapácsot s azzal háromszor egymásután olyformán kopogtatott, hogy a második és harmadik kopogás között észrevehető időköz maradt.

Ezen kopogásra, mely bizonyos jelnek látszott, a figyelő ablak felnyilt, s azon egy férfi arcza lett látható.

— Hat! mondá a látogató.

— Négy; válaszolt a másik az ajtón keresztül.

— Hat és négy az tizenhat, viszonzá rögtön a jövevény.

Ugylátszik a cerberus meg volt elégedve e nem épen rendes összeadással, mert rögtön lehetett hallani zár nyikorgást, s nemsokára annyira felnyilt az ajtó, hogy az ismeretlen épen besurranhatott a nyiláson keresztül, a hol egy sötét nyirkos folyosóban találta magát.

A titokteljes cerberus, egy nagy izmos ficzkó, rögtön bezárta az ajtót, azután az idegen felé fordult.

Mit kivánsz? kérdé ettől, miközben élesen szemügyre vette, s egyuttal kezeit felöltőjének zsebeibe mélyeszté, hol ugy látszik fegyvereit kereste.

— Bourget urral akarok beszélni.

— Vidéken van.

— Azok részére már visszatért, kik a vörös mezőről jönnek, viszonzá a látogató.

Ezen válasz az utolsó jelszó lehetett, mert alig mondá ki az idegen, s a cerberus egész lénye megváltozott. Előbbi durva hangja helyett most már nagyon is udvariasan kezdé:

— Igen jól van uram, méltóztassék egy pillanatig várni, megfogom tudakolni, vajjon Buorget ur fogadhatja-e önt?

Miután a jövevénynek egy fapadon helyet mutatott, maga eltünt a lépcsőn, mely az emeletre vezetett.

Mig várakozik, próbáljuk meg személyleirását adni azon férfinak, kinek sikerült a jól őrzött házba bejutni.

Körülbelől huszonnyolcz éves lehetett, magas növésü s proporczionált testtel, s oly könnyed mozgással birt, mely rögtön elárulta, hogy az illető folytonos testgyakorlattal igyekszik testi ercjét növelni. — Rögtön észre lehet rajta venni, hogy aczélizmokkal bir, s képes ellentállni minden fáradalmaknak. — Piczinyláb a s elegáns keze azonban elárulják rögtön, hogy gazdájuk csak álöltönynek használja a munkásbloust.

Hogy szép-e az illető, azt e pillanatban nem lehet kivenni. Homlokát széles karimáju kalap takarta el, mely mélyen fejébe volt nyomva; arczát pedig részint egy csomó barna haj, részint pedig az akkor divatozó iszonyu gallér fedte el, mely egész a szájáig ért.

Azonban ezen eltakart arczból látható volt a szem. S ez a szem elég volt az egész embert megitélni. Fekete, mélyen fekvő szemek, telve a fiatalság tüzével; látszott e szemeken az elszántság, hüség és bátorság, mely képes a vakmerőség legvégső határaig kitartani.

Ezen rövid vázlat nekünk több időt vett igénybe, mint a meddig neki a padon várakozni kellett; a cerberus nemsokára visszatért.

— Bourget urral lehet beszélni, mondá.

A fiatal ember felemelkedett, s követte vezetőjét a lépcsőn felfelé. — Ez egy keskeny előszobában végződött, melyből csak egy ajtó nyilt.

— Szabad! — szólalt egy krákogó hang a vezető kopogására, ki miután az idegent előre engedte, utána maga is belépett a szobába, melynek ajtaját bezárta maga után, s hátát annak támasztotta. A fiatal ember észrevette e manövert, mely által visszavonulása elvágatott, ugy tett azonban, mintha nem látná.

Sem a szoba, sem annak lakója nem igazolták mind e titokteljes elővigyázatot. — A falakon iszonyu mennyiségü kitömött madár lógott; a szekrények, ülőhelyek, sőt még a padló is telve volt egymásra halmozott cartonokkal, apró üvegszekrényekkel, üvegpalaczkokkal és carafákkal, melyek tekenős békákkal, lepkékkel s csuszómászokkal voltak telve. — Az egész ugy nézett ki, mint Noé bárkájának egy osztálya, a hol azonban már minden állat meg van dögölve, s csak a természettudós müvészete conserválja az utókor számára.

A szoba közepén egy üvegszekrény előtt, alacsony, kiszáradt, s összezsugorodott ősz ember, kinek szemeit óriási szemüveg fedte, azzal volt elfoglalva, hogy nagyitóüveg segélyével egy gyönyörü lepke haláltusáját tanulmányozta, mely hosszu gombostüvel egy parafára volt tüzve.

Az ősz, ki a fiatal ember beléptekor felpillantott, sárgás pergament arczát felé forditotta, s gunyosan mosolygott.

— Ha! Ha! — kezdé oly hangon, mint a kenetlen taliga — fogadni mernék, hogy ez megint egyike azon fiataloknak, ki a vén bolond Bourgetről beszélni hallván, igy szólt magában: „Már egyszer meg kell néznem ezen eszelős barlangját."

Itt félbeszakitotta szavait az ősz, s a gombostüt jobban megerősitette a parafában, azután folytatta:

— Bizony pedig hozzám nem egy könnyen lehet bejutni, a mint láthatta is barátom; és pedig azóta, mióta egy egész szekrény indiai bőregeremet ellopták.

A fiatal látogató nem szakitotta félbe az öreg szavait, ki azon időben, midőn csak a „polgár" czim divatozott, „Bourget ur"-nak czimeztette magát. Midőn azonban látta, hogy az öreg kibeszélte magát, kezét tisztelteljesen kalapjához emelte, anélkül azonban, hogy levette volna és nyugodtan megszólalt:

— Nem jobb volna, ha egyébbről beszélgetnénk mint bőregerekről abbé ur?

Az ősz megpetve összerázkodott, s ugyanily hangon mondá:

— Abbé! micsoda abbé? hol lát itt Abbét fiatal barátom?

Mindezen tiltakozások daczára a másik egész nyugodtan folytatá:

— Engem Grand-Chene küldött önhöz.

A természetvizsgáló egészen zavarban látszott lenni.

— Grand-Chene! mormogá fenhangon, ki az a Grand-Chene?

— Régi barátja Abbé ur.

Az ősz azonban fejét rázta és mosolygott.

— Hallja barátom, az előbb én neveztem bolondnak magamat, most azonban látom, hogy mesteremre akadtam; mert nem tudom elképzelni, honnan szedte ön e mesét az Abbéről és Grand-Cheneről, kit ön jó barátomnak tart.

Ezután pár perczig gondolkodott s azután folytatá:

— Persze, hogy emlékező tehetségem igen gyenge, különösen a neveket és az arczokat illetőleg....

Meglehet, hogy onnan van, miszerint a könyvek között vénültem meg, de gyakran könnyebben emlékszem az irásra, mint a névre.

A fiatal ember e szavakat ugy látszik megértette, mert csendesen mosolygott, azután levette kalapját, s annak béllése alól egy kis levélkét keresett elő.

Mialatt azonban egyik kezével odanyujtotta a levelet, a másikkal a hosszu hajcsomót simitá ki arczából, mely azt eddig egészen elfedte, ugy hogy az most egészen látható lett.

A helyett, hogy rögtön a levél után nyult volna az ősz, pár pillanatig e szép és kifejezésteljes arcz szemlélésébe merült el.

— Istenemre! mormogta magában — ez aztán elszánt és szép ficzkó.

Azután felbontotta a levelet, melynek tartama következő volt:

„Abbé ur! Ön azt kivánta, hogy egy szép embert küldjek. Többet tettem, mint a mennyit kért, mert elküldöm önnek Beralec Joon lovagot. Ő testestől lelkestől katona, s kitartásának s bátorságának számos jeléről saját szemeimmel győződtem meg" Grand-Chene.

Miután a levelet elolvasta, néhány perczig némán nézte még a lovagot, azután kis gólyocskává csavarta e levelet össze, s megszólalt:

— Germain!

A férfi ki hátával még mindig az ajtóhoz volt támaszkodva megszólalt:

— Parancsol uram!

— Nyeld el e veszedelmes papirt kedvesem, — mondá a golyócskát átnyujtva.

(Folytatása következik.)

Lapunk mai számához féliv melléklet van csatolva.

mos-Bismarck közt igen szembeötlő. Napoleon hadat üzent Németországnak, hogy a francia gloire déli bábja légtünetével maga köré sorakozhassa Franciaországot, melyet már majd nem elvesztett, Vilmos-Bismarck pedig a Deutsche Reichseinheit által még most is birja Németország leghatalmasb, legerősb, legmegvásárolhatóbb, legszolgaibb, és annyira mennyire legvagyonosb osztályait. A németek Alarich ideje óta mindig hóditó nép voltak; Alarich, Horst és Hengist, Theodorich, később a Hohenstauffenek, Habsburgok, egész legujabb időkig, a Hohenzollernekig, könnyen lehettek hóditokká Francia, Olasz, Angol, Német, sőt Magyarországban is, mert azon nép, melynek élén állottak, mindig vakon engedelmeskedő és szolgai volt, még a reformatiót is csak a német fejedelmek vitték ki s a német nép csak azért ragaszkodott a schizmához, mert fejedelmeik mentek elő példájukkal, mint tette ezt VIII. Henrik szeszélyből, azon különbséggel, hogy angolhonban a norman elem fölül kerekedett szerencsére a szászon s szabadság szeretete, a pápák utálata gyökeret vert már nálok Wikliff és lord Chobham ideje óta, s igy találkozott a király szeszélyével. Azonban a constitutionalismus minden más országban kifejlődhetett a fajvegyülésnél fogva, mig Németországban ez, mivel itt nem létezett fajvegyülés, legalább nem észrevehető mérvben, legfeljebb hasonszenvi diluitiókban, a szolgaiság, a czimvágy megörökösödött Németországban s mint dögvész terjedt át más országokba is, oly nemzetekre, melyek a németekkel legközelebbről érintkezésbe jöttek, jelesül honunkba, mely Attila, Árpád, Géza és Szent István ideje óta mindig beszitta a német szokásokat, német szenvedélyeket. Igen mindennapi psychologiai tünet az, hogy az ember könnyebben szivja be a roszat, mint a jót, mert a pokolba vezető ut szélesb az erény keskeny ösvényénél. Ép ugy mint Franciaország hangadó volt a fruhadivatokban, olaszhon a művészetben, angolhon a sportban, ugy volt némethon minden az emberiségre nézve következményeiben káros institutiókban, ott fundáltatott meg a bureaucratia, a militarismus s ezekkel együtt a pedanteria az iskolákban, a gyermekeknél korán beoltott kémkedési és föladási hajlam, ugy hogy mindezen hátrányok tulsulyozzák azon jótéteményeket, miket Németországnak köszönhetünk, s miket én semmikép sem akarok tagadni, hogy csakugyan nyertünk onnét. De mérlegeljük a jót a rosszal s meglátjuk, hogy minden mázsa roszra alig esik kevés százalék jó.

Azon könyv, melyről szeptember 23-iki levelemben irtam, s melynek czime „szybillai könyvek" (ezen czim nem uj, a 40-es években hasonló czimü könyv jelent meg — „sybillische Bücher über Oesterreich")" hasonlólag ezen elveket fejtegeti, noha megjegyzem, hogy annak szerzője többet sajátitott el az én munkáimból, mint én ezt most tenni látszom, jelesül ezen két munkámból: „Magyarország négy korszaka" és „a kémrendszer története", az utóbbi mint tárczaczikk sorozat megjelent az 1870-diki „Reform" lapban inkább azt mondhatom, hogy nézeteink csak összevágnak s jegyzeteimből látom, hogy a szerző az elsőbb munkámból igen nagyon puskázik s azt autoritásul használja mindenütt, hol a bécsi és magyar forradalmakról és az 1867-iki kiegyezésről van szó. Ezen könyven kül még egy másik is jelent meg Anti-Bismarck szellemben, de ez csak német viszonyokra szoritkozik. Ezt is konfiskálta a rendőrség, de utóbb ismét szabadon bocsájtá, ez jele annak, hogy Bismarckot még nem csipeti oly annyira.

1848-iki február óta egy igen végzetes mondat divik Európában, melyet először a párizsi gróf anyjának mondott Lamartine a Bourbon palotában, ezen mondat: „trop tard". Ezen végzetes mondat még most is grasszál s majd a nemzetekre, majd a koronásokra alkalmazható. Igy Magyarország is trop tard józanul ki Andrássyba és Tiszába helyzett bizalmából, tulloyalitásából, Bismarck kultuszából, a németek iránti rokonszenvből; vajha Törökországba is ugy ne lenne és Mehemed Ali és Szolimán trop tard ne érkezzenek Plevnához a hős Ozmán segitségére, mert most Európa sorsa ott fog csak eldöntetni s legalább az egyik hydrafeí leüttessék, mert még utána a német fog majd előállani.

Az, miről már több izben említést tettem leveleimben, hogy Németország a franciák, lengyelek, azután pedig a törökök s legvégre a magyarok ellen is készül, arról itt már a verebek a háztetőkön is csiripelnek; ez volt a gasteini s most ujólag a Bismarck és Andrássy salzburgi megbeszéléseik tárgya, ez itt nyilt titok s nemcsak a „Vorwärts"-ben nyiltan, de még más és pedig reactionarius ujságokban is a sorok közt olvasható. A lipcsei nyárs polgárok, kik sugalmazás nélkül semmit sem tesznek, sem irni, sem szólani, sőt még gondolkodni sem mernek, de nem is tudnak, a budapesti és többi magyarországi világitások után ismét fölemelik fejüket, fennszóval mondják most, hogy „azon rebellis magyarokat móresre fogják most tanitani Vilmos császár, Bismarck és Andrássy (gyönyörüséges trias vagy trio) és rendet csinálni." Azt hiszik, hogy Franciaország belbajai miatt nem érend rá állás foglalásra, noha mi itt az ellenkezőjét tudjuk s október 14-ike nincs már messze. Akár hogy döljön el ezen nap, ez vagy arra veendi Mac-Mahont, hogy külpolitikájára nézve szint valljon, meg lehet, hogy kétségbeesett huzást teend. Eddig mindég is csak azért hangoztatta a külföldre nézve béke szeretetét, hogy a franczia békét óhajtó bourgeosiet csillapitsa, de ha ezen pseudo republikánosok nagyon szoritják őt a sarokba, akkor azon eszközhez nyuland, mihez III. Napoleon folyamodott, a gloiret tolja előre s ez lesz az egyesítő tábori jelszó, mely az önzőket a néptömeg ellenében el fogja hallgattatni. Sajnos dolog ugyan, hogy a szabadság emberei kénytelenek remény horgonyaikat a franczia militarismus és a pápai ultramontanismus talajába vetni.

Addig pedig én is mint Verhovay Gyula elvrokonom az „Egyetértés" 233-ik számában irt gyönyörü czikkében egy zempléni fő ur szavait idézve, ezekkel végzem be levelemet mondván: Én tanácslom önöknek, izgassanak, tüntessenek, mert szerencse lesz, ha annyival eszökre téritjük ott fennt a végromlásukra dolgozó kotteriát," csakhogy ez izgatás Tisza és Andrássyhoz még bele foglalja a vesztünkre törő kopasz embert a három fölfelé álló szőrrel vagy gazdáját: lasst ihn sein den Dritten im Bunde" mint Schiller mondja a szyrakuzai zsarnokról.

Chicago aug. 16.

Az „Egyetértés" tudósitása.)

A török-orosz háboruról szóló hireket nagy érdeklődséggel olvasom, de egyszersmind örömmel is, mert azt látom, hogy a törökök hatalmasan verik az oroszokat. Sajnálkozással veszem azonban észre, hogy itt az amerikai nép inkább az oroszszal, mint a törökkel rokonszenvez, azon egyszerü oknál fogva, mert az amerikai nép abban az irtózatos tévedésben van, mintha az oroszok csakugyan a kereszténység érdekében harczolnának. Ez az oka, hogy mélyen hallgatnak, valahányszor az orosz kegyetlenkedésekről szól a hir, mig ha a törökök követnek el valamely embertelenséget, azt ugyan fennhangon beszélik mindenfelé.

Egy érdekes hirrel is szolgálhatok. Némethi József ezredes rövid idő mulva visszatér hazájába. Némethi Szegeden született 1813-ban. Iskoláit bevégezvén Lengyelországba ment, honnan csak 1848-ban tért vissza Magyarországba, midőn jelentékeny részt vett a 48-iki küzdelemben A világosi katastrofa után Kossuthtal Törökországba ment, hol 1850—51-ben mint katona szolgált. Onnét Angliába, Angolországból pedig ide jött. 1860-ig folytonosan utazással töltötte idejét, midőn kitört az itteni belháboru, melyben ő mint ezredes részt vett egész a háboru befejezéseig. Ekkor Chicagóba telepedett le, mint állatorvos és azóta családjával együtt itt él.

Reméli, hogy vagyonát, melytől az absolut uralom megfosztotta, ismét visszakapja.

Vagyonos ember lévén, midőn a szerencse csillaga végkép elfordulni látszott a magyar fegyverektől több ezer forintot ezüstben és aranyban, továbbá nagy mennyiségü fegyvert egy tiszttársával elástak a Tátrahegy tövében. Tiszttársa nemsokára meghalt és Némethi most az egyetlen, ki ismeri a helyet, hol a pénz és fegyver elásva van.

Ezek kiásása szintén egy ok arra, hogy visszatér Magyarországba. Ottofi Lajos.

A háboru.

Az olvasó közönséget aligha szükséges figyelmeztetnünk, hogy a plevnai ütközetekre vonatkozó tegnapi hirek egymásnak ellentmondtak. Mink tegnap a hivatalos török távirat alapján ragaszkodtunk ahhoz, hogy f. hó 25-én nagy ütközet volt Plevna alatt, s azt hittük, hogy a saját tudósitónk által emlitett 18-iki kelet valami tévedésen vagy hibán alapszik. A tegnap éjjel érkezett táviratok aztán tisztába hozták a dolgot. Az „Agence Havas", mely első hozta a 25-iki ütközet hirét, azt távirja, hogy az ő hire nem 25-ikére, hanem 18-ikára vonatkozik: a „D. News"-nek pedig Bukarestből azt távirják f. hó 26-ika éjjelről, hogy a románok megrohanták a második Grivicza védművet, de sulyos veszteség mellett visszaverettek. E két táviratból kitünik, hogy tudósitónk táviratában a kelet nem volt elhibázva, és hogy a török hivatalos távirat, midőn 25-iki ütközetről szólt, valót mondott.

Plevna alatt tehát harczolnak, és a mennyiben az oroszoktól fog függni, fognak is harczolni nemcsak Plevna alatt, hanem egész Bolgárországban, vagy még azon tul is. Gorni-Sztudenben rájöttek, hogy a háboru nem ugy folyik, amint a czár czéljai megkivánnák, s ha még tovább is igy talál tartani, a dolognak nem jó vége lehet. Belátták tehát, hogy ha a háborut a jövő tavaszszal sikerrel akarják — és pedig igy akarják — folytatni, ugy Bolgárországban kell kitelelni; ehhez azonban okvetlenül szükséges, hogy előbb Ozman pasát kiverjék Plevnából és Rusesukot bevegyék. Ezek után könnyü volt meghozni azon határozatot, mely a további hadviselés terveinek alapul szolgáljon, s igy elhatározták, hogy mindenekelőtt Plevnát — és pedig mennél előbb — elfoglalják, azután pedig Ruscsukot bevesznik. Ha e két dolog rövid idő alatt sikerül, akkor az orosz fővezérlet czélszerünek tartja a hadjárat megnem szakitását, minélfogva Gurkó tábornokot ujra átküldik a Balkánon, mert Rumelia enyhe égalja lehetővé teszi a téli hadjáratot is, s Gurkónak meghagyatik, hogy Drinápolyt bevéve, gyors menetben siessen Konstantinápoly bevételére.

Ezeket végezték a kupak-, azaz, hogy az orosz haditanácsban, s valóban meglepi az embert azon nagy czélokra törő vasakarat és csüggedhetlenség, a leghatásosabb eszközök bölcs felismerése s a minden nehézségen átröppenő könnyedség, mely az orosz hadvezérlet elhatározásaiban nyilvánul, s azon legnagyobb foku tetterőre mutató önbizalom, mely az alkalmatlan körülményeket és az ellenfél haderejét, egyszerüen kitöröli a tényezők sorából.

Ujabb hirek szerint Mehemed Ali visszavonulása nem bizonyos, vagy legalább is nem önálló czél természetével bir, lehet hogy rövid idő mulva Mehemed Ali ott veri meg az oroszokat, a hol senki sem gondolta volna.

Egy mai távirat alaptalannak mondja azon hirt, mely szerint az egyptomi hadosztály a Dunán átkelt,

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése szeptember 29-dikén.

Elnök: Ghyczy.

A miniszterek közül jelen vannak: Tisza, Trefort, Péchy.

Elnök jelenti, hogy okt. 4-én ő felsége névnapja alkalmából a vártemplomban ünnepélyes isteni tisztelet tartatik.

A ház felhatalmazza az elnököt szerencsekivánatainak tolmácsolására.

Bemutatja elnök Szatmármegye kérvényét törökbarát külpolitika folytatása iránt.

A kérvényi bizottsághoz utasittatik.

Bejelenti továbbá, hogy Lukács Béla szamosujvári mandatumáról lemondott. Minthogy Lukács Béla (Erzsébetvárosi mandátumot tartván meg) uj képviselőnek vétetik: a VI. osztályba sorroztatik.

Következik az interpellatiós s inditvány-könyv felolvasása.

Sem egyikben, sem a másikban nincs bejegyzés.

Következik a kérvények tárgyalása, de az előadó nincs jelen.

Simonyi Ernő a napirendhez kiván szólni. S kérdést intéz az ezután következendő sorrendre nézve. Utal a kiegyezési teendők sokaságára, a budgettárgyalásra, a büntető törvényre, melyre nézve kijelenti, hogy az en bloc elfogadásba beleegyezni nem fog; s hangsulyozza azt is, hogy szüret miatt sok képviselőnek szünetre is lenne szüksége. Kéri a kormány válaszát.

Tisza Kálmán kijelenti, hogy a közelebbi napokban meg fogja tenni a kivánt nyilatkozatot. (Helyeslés.)

Erre — Tomcsányi fölszólalása után — a kérvények tárgyalása jövő szombatra halasztatik.

Ezután **Trefort** miniszter válaszol Madarász József interpellációjára a dunaföldvári alapitványi javak bérlete tárgyában. Előadja, hogy a bérlet a legtöbbet igérőnek adatott ki; midőn a birtokot az átvette, nem birván szükséges épületekkel, a földeket albérletbe adta ki. Ez Dunaföldvárt nagy reszenzust szült s szóló a kedélyek megnyugtatása czéljából rábirta a bérlőt a bérlettől való elállásra. Azóta ott minden viszály megszünt. Kéri a válasz tudomásul vételét. (Helyeslés.)

Madarász József tudomásul veszi a választ, máskorra azonban a bérleti szerződések pontosabb szerkesztését sürgeti.

A választ a ház is tudomásul veszi.

Trefort Ágoston vallás- és közoktatási miniszter válaszol Madarász interpellációjára az alapitványi javak megvizsgálására kiküldött bizottság tárgyában. E bizottság jelentése ő felsége elé s annak kikérendő engedélye alapján a ház elé fog terjesztetni s igy a ház ellenőrzési jogát csökkenteni s megszoritani, senkinek nincs szándokában.

A mi az interpellátió második részét illeti, szóló nem hajlandó az alapitványok jövedelmeit a budgetbe fölvenni. Ha a törvényhozás összes alkatrészeinek tetszeni fog, elrendelheti e fölvételt, s akár ő, akár más teljesiteni foghatja azt, e nélkül azonban nem történhetik az meg. Válasza tudomásul vételét kéri. (Helyeslés.)

Madarász József tudomásul veszi a választ, de fenntartja a 48 iki törvények azon értelmezését, hogy összes ügyködésében a miniszteriumot a parlament ellenőrzi.

A választ a ház is tudomásul veszi.

A hétfőn 11 órakor kezdődő ülés napirendjére a mentelmi bizottság jelentései tüzetnek ki.

Ülés vége 11 órakor.

UJDONSÁGOK.

— A harcztéri tudósitások — Thiers manifestumának vége — és a vidéki győzelmiünnepélyekről szóló tudósitások lapunk mellékletén találhatók.

— Albrecht főherczeg a főthi gyakorlatokról ma este ½6-kor a fővárosba érkezett. Este 6 órakor tartatott a diszebéd a tábornokok és egyéb főtisztek részvétele mellett; mikor ez bevégződött, este ½10-kor a póstavonattal a főherczeg elhagyja a fővárost és Bécsbe utazott.

— Egy magyar harczos az oroszok körmei közt. Harcztéri tudósitónk irja egyik levelében ez érdekes episodot: Daczára annak, hogy Oroszország igéretet tett, miszerint intézkedni fog, hogy katonái visszatartassanak a mészárlásoktól, mégis egyre folynak a muszka kegyetlenségek. Egy várnai sürgöny szerint Jorhan Kalagicsba, Mangaliától 3 órányira 6 szotja kozák vonult, s ott hamarosan összeszedett 15 mohamedánt, kiket kinzások közt vonszolt Kusztendje felé, s utközben valamennyit kivégezve visszatértek Kustendjébe. Sokkal czifrábban bántak el egy magyar fiuval. Egyik régibb levelemben emlitettem, hogy a magyar legió meg nem alakulhatván, az idejött magyar fiuk a cserkeszek közé állottak. Elutazásuk előtt felkerestek, hogy vállalatukhoz adjak valami jó tanácsot, s a többi közt azt is elmondám nekik, hogy vigyázzanak nehogy muszka fogságba kerüljenek, mert számukra nem lesz kegyelem. Fogadták is erősen, hogy élve nem jutnak orosz kézbe, azonban egy megfeledkezett szaváról. Egy kémszemle alkalmával az orosz dragonyosok elfogták, s összekötve, kezeinél fogva egy fára akasztották, azután mulatság képen a kinzásnak magasabb nemét alkalmazták, a szerencsétlen magyar fiut darabokra apritván. A cserkesz csapatnál, melynél az áldozat is szolgált, mindössze 9 magyar volt alkalmazva, s mert ezeknek neve nálam fel van jegyezve, remélem a leirás után holnap meg tudom ki volt a szerencsétlen, az eddig hallottak után azt gyanitom, hogy Lázár Imre székely fiuval bántak ily gyalázatosan a muszka szabaditók.

— A Wágner-Perczel féle párbajügy lassacskán alább hagy izgalmas jellegével. A mi ezentul következik, azt már nem a nyilvánosság rostáján, hanem a törvényszéki teremben fog szüretni. — Dr. Wágner László s testvéröcsese ma délután 4 órakor voltak a királyi ügyésznél, hogy átvegyék a törvényszék végzését, mely Wágnert szabad lábra helyezi. A kir. ügyész ugyanis kilátásba kelyezte ezt még tegnap Wágnernak, minthogy a kérvényt e tárgyban az ügyészség pártolólag terjeszté a törvényszék elé s igy a szabadlábra helyezés valószinü volt. A törvényszék azonban ma tárgyalván az ügyet, végzésileg a további letartóztatást mondá ki. Erről a délutáni órákban értesültünk. A törvényszék indokolásában az előleges nyomozást még nem tekinti befejezettnek, addig pedig vádlott nem bocsátható szabadon, mig a teljes tényálladék megállapitva nincs. E végzés váratlanul jött, s mindenkit meglepett. A müegyetemi hallgatók tiz tagu küldöttsége Miklós Ödön vezetése alatt ma délelőtt látogatta meg Wágnert a megyeházban. Kifejezték előtte részvétüket s biztositák őt változhatlan ragaszkodásukról. — Wágner meghatottan köszönte meg tanitványainak, hogy ily őszintén és nemes módon adnak kifejezést iránta való szeretetüknek és meghatva mondá: hogy sohasem feledi el hálás tanitványait, kik ily nemes módon hálálják meg azon fáradozásait, melyek tanári állásával voltak összekapcsolva. Ugyan e küldöttség arról értesülvén, hogy a közoktatási miniszter komolyan el van tökélve Wagnert állásától felfüggeszteni, elhatározá, hogy holnap a miniszterhez megy Wagner érdekében. — A megkegyelmeztetés iránti lépések egyébiránt könnyen érthető okokból nem az igazságügyminiszter, a sujtott apa utján fognak történni, hanem a miniszterelnök utján. Megemlitjük mint jellemző körülményt, hogy Wagner nejének fényképét tegnap egy váczi-utczai kirakatban kitétette valamelyik fényképész, s abból 200 darabot a legrövidebb idő alatt elkapkodott a közönség.

— Wágnernek tanári állomásáról leendő el- vagy el nem mozdittatása ügyében arról értesülünk, hogy, ha Wágner szabadlábra helyeztetik is, e kérdés egyelőre eldöntetlen marad. Wagnert egyrészt lelki állapotára való tekintetből, másrészt a dolog természeténél fogva addig, a mig a kérdés eldől, szabadságoltatni fogják.

— Ozmán pasának Plevnába a n.-váradi „Szabadság" szerkesztősége is üdvözlő táviratot küldött, melyre Izzid pasa, Widdin kormányzója azonnal meleg hangon válaszolt, mint más üdvözlőinek; igérve, hogy amint Ozmantól a felelet megérkezik, azt is azonnal közölni fogja.

— Magyar nyelva Galata serailban. Egyik konstantinápolyi levelezőnk irja azon érdekesen jellemző hirt, hogy a szultáni liczeumban a magyar nyelvet mint rendes tantárgyát óhajtják bevezetni. Az ifjuság küldöttsége által a tágas galata-serail-i termekben bőven ejtett magyar szók megtestesülni készülnek, mint maradandó emlékek. A liczeum jelenlegi főigazgatója Ali Szuavi efendi, ki mint Szavas pasa utódja több jelentékeny reformot hozott be, a Magyarországból visszatért török küldöttség által élő szinekben festett magyar vendégszeretet több izben történt előadása folytán elhatározta a jövőre való tekintettel, hogy a magyar nyelvet oktattatni fogja. Egy „soit disant professeur" Budapestről már alkalmazást is nyerhetett volna, ha képessége nem lett volna ép annyira obscurus, mint amennyire több tekintetben sem igen szerény volt hivatlanul föllépett egyénisége.

— Pestmegye állandó választmánya október 6-án tartandó ülésén a jövő évi megyei költségvetést készíti elé, különös tekintettel a belügyminiszternek a megyei szervezési munkálatára.

— Adomány. Stern Adolf a VI. ker. 2. számu iskolaszékhez 130 frtot küldött, hogy szegény gyermekek számára téli ruhát vegyenek rajta. Stern ur ezt az összeget a városi adóösszeiró bizottságoknál teljesitett működéseért napidijul kapta.

— Strike. A londoni kőmüvesek strikeja, mint az éjjel érkezett lapokban olvassuk, még mindig fennáll, még pedig annyira, hogy miután szünetelő munkások helyett az épitők német kőmüveseket hozottak volt maguknak, kik a munkát az olcsóbb áron is elvégezték, a strike-olók ezek ellen annyira demonstráltak, hogy a németek a mult napokban nem jelentek meg a dologra és elhagyták Londont.

— Schakespeare egy uj fordítója akadt Dom Lajos portugália királyban, ki „Hamlet"-et átültette saját országának nyelvére s a lissaboni udv. nyomdában ki is nyomatta, még pedig 1000 példányban. A fordításon a király nem teszi ki a nevét; de bizalmasb emberével, kiknek példányt küldött, megmondotta, hogy a forditás az övé.

— A honvédség körében — mint egy helyi könyomatu lap irja, — nagy feltünést keltett Máriássy tábornok szabályellenes eljárása, a ki — daczára a honvéd főparancsnokság által József főherczeg aláirásával kiadott szabályrendelet azon pontjának, hogy a honvédség nemcsak hivatalos, de magán érintkezési körökben is a hazai nyelvet használja, — a király előtt Kassán németül mutatta be a tiszteket. E szabályellenes eljárás állitólag a király által rögtön finoman rendreutasitatott ugyan, azt mondván az uralkodó, hogy magyarul folytassa a bemutatásokat, mindazáltal a honvédség körében napról-napra várnak oly intézkedést a napiparancsban, mely az ez irányban több helyütt elkövetett visszaélések ellenében az eddiginél hatályosabb módon figyelmeztesse a tiszt urakat, — nagyon természetesen beleértve a tábornokokat is — a fennáló szabályok hatályban létére.

— A török sebesültek javára Bátory Benőné urnő Ér-Falváról 900 gr. tépést; Silberman Gizella urhölgy Budapestről 1 kiló; Konrád nővérek Ér Mihályfalváról 1 kiló s Szilágyi Lajosné urnő Csornáról 2 kiló és 800 gr. tépest küldöttek be szerkesztőségünkhöz. — Mindezen szives adományokat is át fogjuk szolgáltatni illető helyökre. Az eddig begyült csomagok egy részét épen ma tettük át a konzulhoz. Eddigi gyüjtésünk körülbelül hét mázsát tesz ki. — További szives küldeményeket köszönettel fogadunk.

— Külön gyorsvonatok fognak közlekedni okt. 15-től kezdve Budapest, illetőleg Bécs és Berlin között. Bécsből e vonatok délután félkettőkor indulnak s nem egészen 17 óra alatt érkeznek Berlinbe.

— Elischer Lajos a török-magyar testvériség emlékére „Törökhon dicső megvédői" czim alatt kőre rajzolta allegorikus háttérrel Mehemed Ali, Ozman, Szulejman és Mukhtár pasák arczképét s a képet Kellner Ernővel együtt adja ki. A jól sikerült mülap kétségkivül szép, s mondhatni; divatos diszét fogja képezni minden szobának. Ára 1 frt, egyrészt pedig a kiadók abból is a török sebesültek javára szántak.

— Felhivás a dunántuli önkéntes tüzoltó egyletekhez. Van szerencsém a dunántuli összes önkéntes tüzoltó-egyleteket tisztelettel felhivni, — miszerint mindennemü oly ügyeket, melyekben magukat a tüzoltó szövetséggel érintkezésbe tenni óhajtják, valamint inditványaikat, hozzám Zala-Egerszegre, mint a dunántuli kerületi szövetség székhelyére méltóztassanak bekülden. — Nem különben értesitem az alakulóban lévő egyleteket; miszerint alapszabályaik, — a kerületi szövetség, alapszabályainak értelmében, — a miniszteriumhoz jóváhagyás czéljából leendő felterjesztés végett 3 példányban szintén hozám küldendők. Végül tudomás vétel végett megjegyzem, miszerint a kerületi szövetség alapszabályait, mihelyt ezek hozzám leérkeznek, az egyletekkel azonnal közölni fogom. Zala-Egerszeg, 1877. évi szeptember hó 29-én. Kovács Károly, mint a dunántuli kerületi szövetség elnöke.

— A zálogházban okt. 18-án árverezik azon ki nem váltett ruhaneműeket, a melyek mult évi szeptemker hóban tétettek be, de eddig tulajdonosaik se ki nem váltották, se nem prolongálták. — Ugyanez történik okt. 22-én az illető ékszerekkel.

— A budapesti zsidó-szeminarium jövő csütörtökön fog nagy ünnepélyességgel megnyittatni. Számos magyarországi község s külföldi zsidó-testület küld ez alkalomból képviselőt Budapestre. Az ünnepélyt rendező bizottság a napokban küldi szét a meghivókat. Eddig csupán a miniszterek s a törvényhozás két háza lett meghiva.

— A Tisza-szabályozásban többtársulatnál — mint értesülünk — az ártér uj felvételére készülnek, kapcsolatban a katasztrális munkákkal. Ez esetben a tényleges állapot fogna a jövőre a kivetési kulcs alapjául szolgálni.

— Magyarosodunk. Niksics István közös hadseregbeli hadnagy, magyar nemességének épségben tartása mellett, a király engedelmével Nikschics-re változtatta vezetéknevét.

— Megyei czimerül engedte meg a király az egyesült Beszterce-Naszód számára azon egyesitett czimereket, a melyeket eddig Beszterce és a Naszód-vidékek viseltek.

— Szerencsétlenség. Kak község református tanitója e hó 26-án — irják nekünk — többedmagával a közeli erdőbe ment, értesülésére esvén: hogy ott felette sok vaddisznó tanyázik. Az esteli les beálltával mindegyikök a kijelölt helyre távozott, várva a véletlen szerencsét. — Pár óra elmultával a tanitó mellett legközelebbi leshelyet elfoglaló vadásztárs minden jeladás nélkül a kukoricza közé ment, s a tanitó felé közeledett; ki a zörej következtében a várt vad közeledtét vélvén, dupla fegyverének mindkét csövét a látott fekete pontra süté, a lövés vadásztársai egyikének életét oltá ki. A tanitó a szerencsi jbiróság előtt más napon jelentkezve, bevallotta véletlen tettét.

— Ujpóstahivatalok. Borsodmegyébe kebelezett Felső-Nyárád községben folyó évi oktober hó 1-én postahivatal fog életbe lépni. Ezen uj postahivatal a Ragály- és Sajó-szt.-Péter közt naponkint egyszer közlekedő küldöncz kocsiposta járatokkal egyrészről a sajó-szt.-péteri, másrészről a ragályi postahivatallal lesz összeköttetésben, kézbesitési kerületéhez pedig Alsó-Szuka, Dövény, Felső-Nyárád, Felső-Kelecsény, Jákfalu, Kurittyán és Zubogy községek fognak tartozni. Ezen postahivatal felállitásával legyidejüleg Gömörmegyei Alsó Szuha és Zubogy községek, melyek eddig a putnoki postahivatal, továbbá Felső-Nyárád, Felső-Kelecsény, Jákfalu, melyek eddig a vadnai és végre Kurittyán község, mely eddig az edelényi postahivatalhoz tartozott, f. évi október hó 1-sejétől kezdve a felsőnyárádi postahivatal kerületébe osztattak be.

— Megfagyott ma éjjel a Margithid alatt Maya András napszámos. Egy talpon aludt s a rendőrség a kórházba vitte. Jele, hogy itt van a tél.

Irodalom.

Tankönyvek.

— Magyar-nyelvtani müvek. „Magyar nyelvgyakorló és olvasókönyv, Magyarország középiskolái számára" irta Kakujay Károly. Első évfolyam; negyedik javitott kiadás. Továbbá ugyanebből: a német és magyar-német népiskolák számára a második évfolyam. Mind a két könyv be van kötve. Az elsőnek ára 20 kr, az utóbbié 30 kr. Az átdolgozásról szerző az előszó szerint kartársai gyakorlati igényeit igyekezett figyelembe venni s ahhoz képest dolgozta fel anyagát. — „Magyar olvasókönyv a középiskolák számára" czim alatt Bodnár Zsigmond és Iványi István tanároktól jelent meg az ismeretes iskolai segédtankönyv hatodik, javitott kiadása. Ára 1 frt 20 kr.

— Franczia-nyelvtani müvek. „A franczia nyelvtan módszeres tankönyve." Dr. Mager nyomán szerkesztette Hofer Károly. E füzet a reáliskolai könyv harmadik részét képezi s szól a IV-ik osztály számára. Tárgya „az összetett mondat", összesen 33 leczke. Ára 60 kr. — Ezzel kapcsolatban megjelent a „Franczia olvasó könyv" második része, ugyanesak Hofertől, a reáliskolák IV.—V. osztályai számára. Ez az olvasó-könyvnek egy tekintélyes előrészét képezi, a hátra levő ivek pár hét mulva fognak megjelenni. Az egésznek ára 1 frt 60 kr.

— „Terményrajz." Népiskolák számára irta Szente József. Második bővitett és javitott kiadás, 40 krért kötve. Szakférfiak előtt ez már ismeretes könyvecske.

— „A polgári jogok és kötelességek ismertetése." Ilyen czim alatt van dr. Seidel Palnak egy, időtől időre az uj törvényekhez alkalmazott müvecskéje, a melyből most jelent meg a negyedik, javitott kiadás. E tantárgy csak nehány év óta tartozik a népiskolák körébe; de, ami természetes, gyorsan jónak és kivánatosnak bizonyult. A részletekkel nem foglalkozhatik, mert ez nem a népiskola növendékeire tartozik, de a törvények általános szellemének, az elveknek, a melyek szerint szerkesztetnek, ismerete minden polgárnak kötelessége. S e tekintetben e tankönyvecske jó szolgálatokat tehet.

Mindezen itt felsorolt tanmüvek kaphatók Aigner Lajosnál, Budapesen (váczi-utcza.)

Szinház, müvészet.

— A jótékony czélu előadás, melyet a nemzeti szinház drámai személyzete ma este a török sebesültek javára a várszinházban rendezett, szépszámu közönséget vonzott ugyan, de nem telt meg a szinter egészen, több páholy üres maradt, nehány pad szintén, az állóhelyek pedig gyéren voltak elfoglalva. E körülmeny oka az, hogy a közönség egy része abban a hiedelemben, hogy a jegyeket már ugy is elkapkodták, nem is tett kisérletet ilyenek beszerzésére, vagy az, hogy restelt Budára átfáradni. Avagy pedig, s ez a legvalószinübb, a kettő együttvéve. A czél iránti tekintetből mindenesetre csak fájlalni lehet, hogy a szegény sebesültek ily módon való segélyzésének ügye nem tudott nagyobb szabásu alakot ölteni, s a legjobb esetben sem eredményezhetett volna a várszinházban oly összeget, a minőt egy a népvagy nemzeti szinházban rendezendett előadás eredményezett volna. Ez természetesen nem mult a szives közreműködőkön, a kik annyi lelkesedéssel és dicséretre érdemes buzgalommal hozták meg a fáradságos áldozatot. — A szinen volt első vigjáték, „Egy hadi fogoly", (Moreau müve; fordította Feleki) Halmit, Szigeti Imrét, Vizvárit, Benedek Lajost, Lendvayné asszonyt és Helvey Laura kisasszonyt foglalkoztatta. — Az „Egyetlen leány"-ban a szokott szereposztás szerint Szigeti József, Imre, Nagy Imre, Náday, az id. Benedek, Vizváry; továbbá K. Jászay Mari, Kocsisovszky Boresa, Sánthéné, Szigethi Jolán és Kölesi Mariska kisasszonyok működtek közre. Az előbbi vigjáték mulatságos kis darab; a Kaukazusban, a tolkói erődben játszik s tárgyát röviden az képezi, hogy Alcoff ezredes a cserkeszek elleni harczban egy hadi fogolyra tesz szert, a ki történetesen épen franczia iiju. Alcoff ur neje és ennek testvére Olga már ugy is borzasztón unatkoznak az erődben, á propos-ra jön nekik a fogoly s kikérik saját mulattatásukra Alkoff urtól. A fogoly pedig oly jól érzi magát Olga szép szeme mellett; meg oly szerencsésen is forgolódik a hölgyek körül, hogy mikor megkegyelmeztetése iránt a rendelet megérkezik, el sem akar távozni, végre pedig együtt mennek Párisba, a hol előreláthatólag megbékül a muszka sakramentommal és nőül veszi Olgát. A darab tele van elmés episodokkal s sziporkát hány benne a franczia könnyed elmesség. Nagy derültséget keltett a kozák (Vizváry) egy válasza a fogoly arra a kérdésére: Igaz-e, hogy az orosz katonák fagyu gyertyát esznek?" „Oh. oh. uram — válaszol a kozák mit gondol?! Hisz azt csak a tisztek tehetik!" Jókai Apotheosisát Felekyné betegsége miatt férje, Feleki szavalta megragadó pathossal; az allegoria azonban, (a csatatéren zászlóval kezében egy török harczos, felette a repülő génius babérkoszorut tartva) a tökéletlen technikai kellékek miatt nem igen sikerült s inkább rontotta mint emelte hatását az Apotheosisnak, mely igy hangzik:

Népaltató éj, csöndes és sötét
Boronga Ozman honján szerteszét;
Bagoly huhog, a denevér sipog;
„Beteg a hon, reggelre kalni fog."
Vérszomju vad kibuvik berkiből
S üvölt: „enyém lesz teste, ha kidől!"
„Lelkét még én viszem" szól a lidérez;
S számolgatják: élsz még? és meddig élsz?
Kisértetek undok csaportja kél,
Táncozlva bolygó tüzek fényinél;
Sirások vájják már az üreget,
S lélekharang halálhirt emleget.

„Ejh, én meguntam várni, rajta most!"
Ordit a daemon, rohanj rá, taposd.
Fel ördög! Kinek neve Legio!
Olj, pusztits! s mondd, hogy ez Religio!
Lólábadat takarja szent palást,
Magad után ne hagyj vigasztalást,
Menj gyujtogatni várost, falvakat,
És mondd rá, hogy ez oltár-áldozat!
Irtsad ki a fajt, kezdd az asszonyán,
S végezd a gyermekéu — hiszen pogány!
S hirdesse vesztét, ha elhulla mind,
Holttesthalom, emberfő pyramid!"

* * *

Diecső hadjárat, hol asszonysirás
S gyermekjajszó veri az „ébredőt!"
Csak rózsaszin vér! — Hát nincs senki más,
Ki homlokon üsse a kérkedőt?

Hah, a beteg-fölébred-álmibul!
S segélyt kiált: — ki hallaná meg ezt?

Ki kérdezné, hogy kebliben mi dúl?
Ki hozna néki oltalmat, vigaszt?

A szánalom csak könyekkel fizet,
Az igéret meg örökké adós;
A lázbetegtől fél a környezet,
Hogy a betegség talán ragadós.

De még sem ugy! Van egy nagy hatalom,
Kinek segitsége mindenható,
Ki nélkül fenn nem áll birodalom,
S kinek hadereje iszonyatató.

Sergének száma csillagsokaság;
Soha el nem fogy, ujra megterem.
Eldől a harcz, hová ez odavág: —
S zászlójának neve „a győzelem."

Ez tart meg és ez dönt meg trónokat,
Nép éltinek ez ad évezredet.
S sirból kihoz félig megholtakat.
E hatalom neve „honszeretet."

S nem kell segitség, a kit ő segit:
Vele van isten és együtt csatáz;
Annak a seb édes: nem égeti, —
És a halál annak föltámadás.

Isten csodái járnak ő vele,
Lángoszlop a vezér, mint irva volt.
S elönti Mózes veres tengere
— Saját hadának vére — Faraót.

* * *

Népfelvirasztó hajnal hogy derül!
A mélyen alvó fölkelt emberül.
Prédaleső szörny térj odudba már,
Elmult az éj, megjött a napsugár!
Térj önmagadba s nyalogasd sebed,
S a leczkét, a mit kaptál, jól bevedd.
Egy isten él, kit minden nép imád,
S ha jól imádja, annak éltet ád.
Ez Istent másutt is jól ismerik
A Kárpátoktól le a tengerig —
Ez Isten, ki megtörte fegyvered,
Nálunk is Isten: — a honszeretet.

Jókai Mór.

— A népszinház sokat igérő nagy ujdonsága, „Dráma a tenger fenekén" már a szinpadra jutott, amennyiben most már folynak belőle a részleges próbák. A diszletek befejezésökhöz közelednek, s nehány belőlük, ilyen az égő hajók, a tenger feneke, a vizi szörnyek, elsülyed hajók stb. sok káprázatossággal kecsegtetnek. — A darab főszerepei Tihanyi, Eőry, Egry Együd, Solymosy; a nőszerepek Rákosy Szidi, Párténtyiné és Klárné kezében lesznek. Előadását körülbelől oktober közepére várhatni. — A jövő héten ujra a „Kisasszony feleségem" fogja uralni a müsort. — Holnap, vasárnap a „Veres hajut" adják elő, Soldosnéval.

— A nemzeti szinház müsora szeptemb. 30-tól october 8-ig. Vasárnap szept. 30-án „ifj. Fromont és id Risler" (Jány Gyula 3-ik fellépteül) octob. 1-én „Tamás bátyja kunyhója" (Uj betanulással másodszor), octob. 2-án „Carmen" 3-án „Házasitók; 4-én „Lohengrin" (Hajós Zsigmond első vendégjátékául) 5-én „Legujabb botrány" (Először), 6-án „Afrikai nő" (Kauserné. G, B. asszony vendégjátékául). 7-én „Zulejka" (Harmadszor) 8-án „Legujabb botrány" (Másodszor) — A budai várszinházban octob. 4-én „Egy pohárviz„ 6-án „Godelot Hotel" 7-én pedig „Carmen" kerül szinre.

— Ma határozta el az igazgatóság, hogy szerződteti Jány Gyula volt német szinészt, ki rövid idő alatt oly szabatosan tanult meg magyarul szavalni, hogy a fővárosi közönség tetszését is méltán kiérdemelte.

— Csiky Gergely „János" czimü 100 aranyat nyert szomorujátéka a jövő hó 12-én kerül először szinre a nemzeti szinházban. Oktober 19-én ugyanott „Járvány" czimen egy német, 31-én pedig az „Attaché" czimen egy franczia vigjátékot adnak először.

Egyletek társulatok.

— A m. tud. akadémia okt. 1-én d. u. 5 órakor a szünidő alatt érkezett tárgyak bejelentése végett összes ülést tart. Ezt a II-ik osztály ülése követi, melynek tárgya: Jakab Elek l. t. értekezése: „Tanulmányok Erdély XVIII. századi állami történetéből." — Fraknói Vilmos, hely. főtitkár.

— Athletika. A magyar athletikai club igazgató választmánya f. hó 28-án tartá egyleti évének zárülését, melyen ugy a club érdekében, mint különösen a t. közönség iránti tekintetből szükségesnek tartá a tanárok legjelesbjeit megszerezni. Tette pedig ezt azon különös szempontból, hogy alkalmat nyujtson az ifjuságnak évi csekély dij mellett ugy a vivás, mint az athletikai gyakorlatokban alapos oktatást nyerhetni. A választmánynak sikerült, ugy az országban, mint a fővárosban általánosan ismert jeles vivómestert, id. Keresztessy József urat megnyernie, ki a club helyiségében hetenkint háromszor: hétfőn, szerdán és pénteken mindenkor 6½—8½-ig fogja vivó óráit tartani. Sikerült továbbá ez alkalommal az athletikai gyakorlatok müvezetőjeül, Zsingor Mihályt, a torna egyik jelesebb mesterét, s az ifjuság közkedvelt tanárát az egylet részére megnyerni, ki ugyancsak a club helyiségében hetenkint háromszor: kedden, csütörtökön és szombaton 6½—8½-ig fogja müvezetői teendőit teljesiteni. Tagsági dij 20 frt, egyetemi polgárok részére 12 frt félévi részletekben. Beiratási dij nincs; jelentkezhetni a titkárságnál (Budapest. VIII. ker. üllői ut 1 sz. III. em.) reggel 8-ig, d. u. 4—5-ig.

— Az országos honvédegyletek központi választmánya f. év október hó 14-én délután 4 órakor a megyeház kis termében rendes ülést tart. Ez ülésen a menház bizottságban megürült helyek választás utjáni betöltése is szándékoltatván, a választmány összes tagjai a pontos megjelenésre tisztelettel fölkéretnek.

— A honvédegyletek központi választmánya október 1-jén délután 4 órakor a megyeháza kis termében ülést tart.

Fővárosi ügyek.

— A fővárosi képviselők 45-ös kijelölő választmánya ma délután tartott ülésén a középitési bizottságba Cséry Lajost, az adóügyibe Eliss Pétert jelölte ki. A választás tudvalevőleg a szerdai közgyülésen lesz. Azon körülmény, hogy a jövő közgyülés némely adóügyekkel foglalkozó tárgyáról a képviselők nincsenek elég bőven értesülve, többeket arra inditott, hogy ujra szóba hozzák amaz irodalmi vállalat elejtett ügyét, mely szerint a tárgyakról a közgyülés tagjai jó eleve nyomtatott kivonatokból értesüljenek. A lap ellenzői felhozták, hogy a bizottsági ülésekből a hirlapok által hozott tudósitások elég bő tájékozást nyujtanak, s a fővárosi egyletet is főkép a közgyülés tárgyainak megbeszélése végett alakitották. Hanem a többség ebben nem nyugodott meg, s az elnök Királyi Pál fölkéretett, hogy a főv. egylet közelebbi ülésén a törvényhatósági lap ügyét elevenitse föl, annál inkább, mert a 45-ös bizottság is csak azért ejtette el azt, mert tulajdonkép nem az ő hatáskörébe tartozik, hanem a fővárosi egyesületébe.

— A fővárosi tanács határozata folytán a kövezési s csatornázási munkálatok tárgyában a középitési bizottság által megtartott árlejtés következő eredményt mutat fel:

Az „ördögárok" Ráczfürdő, — fehér sastér közötti részének csatornázási munkálatára Holzpach A. fiai és társuk épitészeti czég tett legjobb ajánlatot 17½ %-kal, ugyan ennek kövezési munkálatára Hirsch Sebő, és Mihály 21¼ %-kal. — A II. kerületben fekvő Háromkapás utcza csatornázási munkálatára Knotz Sándor $34^{6}/_{10}$ % -kal, a kövezésre Benez Ferencz 26%-kal. — Az I. kerületi Ferdinánd laktanya melletti lépcső épitésére Knotz Sándor. $14^{6}/_{10}$ %-kal. a lépcső melletti tér kövezésére Renich Henrik 24 %-kal A bizottság ezek ajánlatait terjeszti a tanács elé elfogadás végett.

— Bölcs városi tanács. Hogy mily bölcs intézkedéseket tesz a tanács, annak illusztrálására álljon itt, hogy az árvaszék levéltárát egy minden kritikán alul álló, sötét, egészségtelen helyiségbe helyezte el, hol — ha csak kevéssé van is bebornlva — csak is az egyetlen ablaknál leket ugy, a hogy olvasni s ez ablak is szük, rondassággal telt udvarra nyilik. Ez nem elég. A bölcs tanács határozatilag megtiltotta az irattárban a légszesz meggyujtását, „tüzrendőriszempontból", hanem ugyan azon szempontból szabad gyertyát égetni, azzal egyik szobából a másikba menni, iratok közt gyertya világitásnál keresgélni; végül szabad belülről füthető vaskemenczékben tüzelni.

— A főv. közmunka-tanács legutóbbi ülésén a következő épitkezési engedélyek akadálytalanul kiadhatók: Kurás Jánosnak X. Ohegyen 110/120 sz. a. földszintes lakháza. Christián Jánosnak II. országuton Tudor-utcza 213 sz. a. átalakitásokra. A m. kir. államvasutak igazgatóságának X. kerületi állomáson őrház és átrakodó szinépitésére, Popelka Leyer Máriának a VI. Nagy János utczában 165 sz. a. földszintes lakházra. Bernard Viktornak VI. Eötvös-utczában 39 sz. a. I. emeletes lakházra. Budapest főváros közönségének, köztemetőben épitendő hulla házra. Dr. Kétli Károlynak VII. Rákoson 189/57 189/58 sz. a. nyaraló épitésére. Temesváry S.-nek VI. sugáruton 10 sz. a bazár épitésére.

Törvényszéki csarnok.

— Fegyelmi tárgyalás. A királyi tábla fegyelmi tanácsa mai ülésében Ritánszky István, malaczkai kir. járásbirót II-od foku fegyelmi büntetésben, azaz hivatalos feddésben marasztalta el, mivel hivatal-körébe tartozó különféle árvai-ügyekre vonatkozó kimutatásokat felterjeszteni elmulasztott.

— Itélethirdetés. A kir. törvényszék lopással vádolt Kasselik Ferenczet 6 havi börtönre, Schultz Jakab és nejét orgazdaság miatt 4—4 havi börtönre és Terkovics Ilkát orgazdaság miatt 4 havi börtönre itélte. A kir. tábla az itéletet megváltoztatván, Schultz Jakab és nejét vagyonbiztonság elleni vétség miatt találja bünösnek és Schultz Jakabot 2 havi, nejét pedig 14 napi börtönre, Terkovics Ilkát bünpártolás miatt 2 havi börtönre itélte.

TÁVIRATOK.

SUMLA, szept. 28. (Saját harcztéri tudósitónktól. Felad. 28-án esti 7 ó. 15 p. Érk. 29-én reggeli 11 ó. 30 p.) **Az időjárás miatt szünet állott be a hadjáratban. E szünetet fel akarják használni a főhadvezéri kinevezés eldöntésére. Sok kellemetlen viszálynak vetnek evvel véget. Konstantinápolyban már lépések tétettek az iránt, miszerint Mehemed Ali kezébe a legfőbb hatalom deponáltassék. Mehemed Ali panaszkodott Konstantinápolyban, hogy Szulejman pasa visszautasitja tanácsait. Szulejman pasát már rég a sumlai parancsnok alá helyezték volna, csakhogy ez esetben ezt kell vala tenni Ozmannal is, kit pedig megbántani nem akarnak. Most az a terv, hogy Abdul-Kerim végkép letétetik, s rangjától is meg lesz fosztva, azután az első nagyobb győzelem után Mehemed Ali, (vagy az események valtoztával Ozman) szerdár-ekremnek fog kineveztetni. Csak is ugy tartják lehetségesnek a főparancsnokságot egy ember kezébe tenni le.**

Ez ismet bajjal jár, mert az ó-törökökön kivül még a fiatalok sem örülnének Mehemed Ali szerdár-ekremségének, ki tudvalevőleg nem mohamedán születésü. Ettől az előitélettől sehogysem tudnak megválni a törökök, s ez okozza azt az óriási zavart a Dolma-Bagdseban, mert Mehemed Alin kivül egyetlen embert nem találnak, ki mindenkinek bizalmát birhatná.

Régibb időkben Mahmud Damad jelöltsége hozatott szóba, de ez már akkor oly óriási nehézségekbe ütközött, hogy a tervtől azonnal elállottak. Utána Mukhtár pasát kinálták meg az európai hadak főparancsnokságával, de a fiatal tábornagy okul adva, hogy távozta zavarólag hatna az ázsial hadmüveletekre, maga helyett Fézi pasát ajánlotta. Erről mint keresztény születésüről ismét nem akartak hallani, főleg azért is, mert Fézi csak ferik. A plevnai hadállások miatt nem lehetett Ozman pasát sem elvonni, s utoljára Szulejman pasának lett volna legtöbb kilátása, ha nyakassága miatt nem neheztelnének rá Stambulban. Achmed Ejub-ot az ó-törökök pártolták, sőt szó volt arról is, hogy Abdul-Kerimet felmentik, s névleg ő viszi a főparancsnokságot, annál is inkább, mert még mindig megvan szerdár-ekrem rangja. Az öreg Mehemed Rusdi azt ajánlotta, hogy maga a szultán vegye át az európai csapatok parancsnokságát, el nem bocsájtván oldaia mellől Mehemed Alit. A szultán hajlott is már eme ajánlatra, midőn az udvari párt felkölté benne a féltékenységet, hogy távollétét a mithadisták nagyon felhasználnák, s ez zavart idézhetne elő.

Itt Sumlában legtöbb reményt kötnek Mehemed Ali kinevezéséhez, s ez irányban dolgoznak is, ki nem véve a mithadistákat sem.

London, szept. 29. A Reuter-hivatal jelenti Konstantinápolyból: Néhány nagykövet, köztük gr. Zichy, a genfi egyezmény alapján engedélyt kértek a sebesültek részére való barakok épitése végett a Dunán fát szállitani. — A Balkán tövénél tiz láb magas hó van. — Folyó hó 22-én Izmail pasa és Tergukazoff tábornok közt heves ütközet volt, mely kilencz óran át tartott. Mindkét fél visszavonult állásaira.

Kolomea, szept. 29. (Az „Egyetértés" távirata.) Iczkányból jött hirek szerint e határállommáson egy császári orosz törzskapitány megjelenvén, magát az állomás parancsnokaként mutatta be s természetbeni lakást követelt. Az osztrák rendőrség egyelőre tartózkodólag viselte magát.

Serajevo, szept. 28. (Pol. Cor.) A boszniai török csapatok parancsot kaptak részint Herczegovinába Mostár felé, részint a szerb határhoz menni. — Egy a főkormányzóhoz érkezett távirat 14 szerb zászlóaljnak a bosnyák határ felé való előnyomulását jelzi.

Pétervár, szept. 29. (Hivatalos.) Gorni-Sztudenből a következőket jelentik f. hó 28-ikáról: Mindenütt hideg és rossz idő uralkodik, a Balkánban hó esett. — A bombázás alatt f. hó 21-étől 27-ikéig 15 halottat és sebesültet vesztettünk. — Folyó hó 27-én mozsaraink megszóllaltak s egy török lőporkamrát a légberöpitették. — A törökök f. hó 24-én megtámadták az Elena melletti orosz hadtestet, de nagy veszteséggel visszaverettek. Veszteségünk 12 halott és sebesült volt. — A törökök a Czrkovnai vereség után elhagyták velünk szemközt levő állásaikat, sietve visszavonultak Popkiőjre, s nehány tábori távirdai és lőszertaligát hátrahagytak.

Bécs, szept. 29. A „Pol. Cor." közli a görög kormány által a londoni ügyviselőhöz Görögország magatartása tárgyában intézett legujabb jegyzék öszvegét, valamint a konstantinápolyi német nagykövet által a török külügyminiszterhez a saloniki konzulgyilkosok szabadon bocsájtása iránt intézett jegyzék hiteles másolatát. — Az első jegyzékben Trikupisz a következőket hangsulyozza: Ha alkalmasnak gondolja valaki a pillanatot, Görögországot megfélemlités vagy ellene szőtt csel által a független államok sorából eltüntetni; csakhamar események bizonyitanák be, hogy a porta ily tanácsok követése folytán nagyobb veszélyekkel találkoznék. A hellenismus actióját a Keleten sem erőszak, sem csel el nem nyomhatja, s egy Görögország ellen irányzott támadás biztosan az egesz hellen nép fölkelését idézné elő.

Lemberg, szept. 29. (Az „Egyetértés" távirata.) Hir szerint a lengyel választók bizalmatlanságot fognak szavazni a lengyel képviselőknek.

Róma, szept. 29. A pápa két küldöttséget fogadott. melyekhez néhány szót intézett. — Riaris Sforza bibornok, nápolyi érsek, meghalt.

London, szeptember 29. (Az „Egyetértés" távirata.) **A „Daily Telegraph" egy f. hó 27 iki orhánljei sürgönye szerint Sefket pasának egy második csapatosztálya is majdnem kész a Plevnába indulásra, hová több más erősités van utban.**

Sumlai angol tudósitók szerint f. hó 25-én 2000 törökből álló rendetlen seregnek ütközetje volt 1500 gyalogos, két lovasszázad és két ágyuból álló orosz sereggel. Az ütközet az utóbbiak visszavonulásával végződött.

Bukarest, szept. 29. Az „Agenee Russe" meghazudtolja azon hirt, mintha Kotzebue tábornok átvenné a főparancsnokságot Miklós nagyherczeg helyett. — A császár, ki egy kissé gyöngélkedett, már jobban van,

Belgrád, szept. 29. (Pol. Cor.) A hadügyminiszter belföldi nagykereskedőkkel szerződést kötött négy fölállitandó szerb hadtest élelmezése iránt.

Bécs, szept. 29. (Az „Egyetértés" távirata.) Széll pénzügyminiszter ma értekezett Pretis pénzügyminiszterrel s közösen megállapitották azon időpontot, melyben a szeszadójavaslat tárgyalása mindkét parlamentben kezdődjék. Azután minden megszakitás nélkül a czukoradóra és az osztrák-magyar bankra vonatkozó javaslatokat intézték el. A szeszadójavaslat okt. 9-én kerülne napirendre. A pénzügyminiszter ma a Rothschild-consortium képviselőivel is értekezett. Minden intézkedés meg van már téve az aranyjáradék kibocsájtására, de határideje még nincs megállapitva. Széll miniszter ma este elutazik, valószinüleg Rátótra.

Páris, szept. 29. (Az „Egyetértés" távtrata.) Chambord gróf megparancsolta a legitimistáknak, hogy választóik előtt nyiltan beismerjék monarchicus érzületjöket. — Követői fényesen szándékoznak megülni nevenapját.

Sopron, szept. 29. (Eredeti távira). A ma tartott lóversenyek eredménye.

I, Asszonságok dija; 100 arany. Elsőnek érkezett be gr. Henckel Hugó kancája: Konotoppa; második hg. Eszterházy Pál ménje: Bendigo, harmadik gr. Sztáray János „Hirnöké" volt.

II. Fesztetics-dij: 1000 frt. Győztes lőn Baltazzi Aristid sárga ménje: Tallós; második gr. Henckel Hugo sárga ménje: Camillo.

III. Eszterházy-dij: 1000 frt. (Holt verseny). A dijt gr. Apponyi Antal 3 éves barna ménje: Blankenese nyerte el: másodiknak érkezett: gr. Henckel Hugó ménje; „Prince Giles the First," harmadiknak gr. Fesztetics Pál kanczája: Bimbó. Futott összesen 6 ló.

IV, Polgár-dij: 800 db. arany. Kilenc versenyző közül nyertes lett Baltazzi Aristid kancája (any. Anonyma); második volt „old England" gr, Henckel Hugó ménje, s harmadik b. Fürstenberg kancája (any. Grand Duchesse.)

V, Allam-dij: 350 m. arany. A dijt „Kincsem," Blaskovics Ernő kancája nyerte el. Utána érkezett be Hope tb. „Prince Gregoire"-ja.

VI. Karlburgi dij: 1000 frt. Nyertes: hg Eszterházy Pál kanczája Chére Amie; második gr. Henckel Hugó kanczája Konotoppa, harmadik br. Orczy Elek „Légyott"-ja.

VII. Reiter-club akadályversenye 400 frt dijjal. Első érkezett czélhoz gróf Auersperg K. kancája: La Compromise; utána jött Söllinger id. pej heréltje (any. Bodkin), s harmadik volt gr. Eszterházy Miklós ménje (any. My Mary)

Bécs, szept 29. Magyar földteherm. kötvény 76.75 Salgó-Tarján 84 —. Magyar hitel 199.75 Magyar zálogievél 90.75. Erdély 108.50 Magyar keleti vasut 65.75 Magyar sorsjegy 80.75. Magyar földhitel 20 50 Magyar vasuti kölcsön 98.—. Anglo magyar —.—. Franko-magyar bank —.—. Alföld 117.—. Magyar északkeleti vasut 114.—. Kel.-vasuti elsőbbségi kötv. 63 25. Tiszai vasut 196.50 Municipal-bank —.—

Bécs, szept. 29. Hitelrészv. 219.50. Galicziai 251 75. Államvasut 271.50. Rente 64.40. 1860-as 111.50. 1864-es 132.—. Ezüst 104.02. London 116.90 Unio-b.ank —.—. Általános épitőbank —.—. Angol-Osztrák 104.—. Lombard 74.—. Tramvay —.—. Hitelsorsjegy 168 —. Napoleond'or 942.½. Arany 5.63. Frankfurt 57.20. Porosz pénzutalvány 57 90. Török sorsjegy 15 25. Angolépitőbank —.—.

KÖZGAZDASÁG.

Üzleti hetiszemle.

(1-ső rész.)

Ha mult heti jelentésünk az időjárást hüvösnek és az őszt beállottnak jeleztük, ma már több jelenségből következtethető a tél közeledte, leginkább is a jelenségek a közel beáltát éreztetik. Nap felkelte előtt és nyugodta után oly alacson fokon áll a hőmérő, hogy okadatolva látszik az aggodalom netaláni fagyok beálltáról. Vettünk is tudósitást Alsó-Ausztria és Csehországból, hogy fagy mutatkozott 27 és 28-ik közti éjjen, mely a mezei és kerti nővényeket, de különösen a szőllőket érzékenyen sujtotta. Sőt hiteles forrásból értesülünk, hogy magasabban fekvő tájékon hazánkban is okozott már kárt e fagy. Ezen aggodalmak következtében engedtetett meg a budai szőlőtulajdonosoknak a tanácsilag kitüzött október 4-ike előtt szüretelhetni, és két kerületben hétfőn meg is kezdődik az. A szüretre nézve nem a legjobb kilátásaink vannak. A hüvös szeptember a szőlő minőségét érzékenyen hátráltatta. Mennyiségre nézve középtermés igérkezik.

A jobbadán bortermeléssel foglalkozó vidékek ugyan panaszkodnak rothadásról. Az őszi vetésre az idő kedvező volt mindeddig, és a vetés végrehajtásában előnyül szolgál az esős időt követő verőfényes idő. A burgonya és tengeri aratás eredményéről még eddig nem értesültünk oly mérvben, hogy megbizható jelentést adhatnánk, noha országszerte eszközöltetik már az aratás.

Annyi bizonyos, hogy a tengeri minőségével megelégedhetünk. A burgonya nem igen dicsértetik, mivel a legutóbbi esőzések a keményitő tartalmát leszállitják, és normális arányt (16% keményitő tartalom) csakis tartós száraz időjárás mellett érthetnők el. Azon felül utóbbi időben a mezei egerek annyira elszaporodtak, hogy gazdáink nem oknélkül aggódnak, hogy a termés kárositása ez által is bekövetkezik.

A viz állása még mindig rendkivüli magas, különösen a Száva magas vizállása veszélyezteti elemi szerencsétlenség bekövetkeztetésével. Magától érthető, hogy ez esetben a hajózás is szenvedne, és ezáltal az összeköttetés Triesttel gátoltatnék, mitől megóva lenni igen kivánatos volna, mivel utolsó időben a gabonaszállitás ezen uton nagy kiterjedést nyert. A csatornán ellenben kedvező a mostani vizállás a hajózásra, és az ottani dustermő vidék gabonatermésének nagy előnyére szolgál.

Az üzletforgalom a lefolyt héten hasonló élénkséggel folyt, mint a mult héten, terményeink kereslete még folyton örvendetően mutatkozik. Gabona az országutak kedvező állapota folytán, dusan szállittatott, és a vidéki heti vásárokon a mindenütt szép számmal jelentkező külföldiek áltál élénken vásároltatott. Helybeli piaczon, ugy a kinálat, mint a kereslet egyenlően kedvező, ugyhogy tartós, sőt néha emelkedő árak mellett nagyobb összegü áruk vevőkre találtak.

Buza csekély ajánlattal nyitotta meg az üzletet, vevők némi tartózkodást tanusitának, jobb minőségü 10—15 krral emelkedett, csekélyebb sulyu ellenben figyelemre nem méltatott. Körülbelül 100.000 méter mázsa heti forgalom mellett zár árak kész áruban:

Bánsági	76—80 kg.	hectoliterként	10.85—11.05.
Tiszavidéki	76—80 „	„	„	11.25—12.30.
Pestvidéki	76—80 „	„	„	10.60—11.75.
Fehérmegyei	76—80 „	„	„	11.15—12.20.

Határidőre vásárolt változatlan szept.—októberre 11.—05—11.10.

Tavaszra szállitandó 11.15—11.20.

Rozs csekély forgalom mellett a hét végén gyengébb irányzatu, kisebb szállitmány 7.60—7.80 krral fizettetett.

Árpa tartós árak mellett kerestetik, takarmány árpa 7.50—7.75 kr, maláta árpa 8.20—9 forint.

Tengeri készlet hiányában emelkedő árban, régi áru majdnem teljesen hiányzik, bánsági 7.40—7.50 kr, másnemü 7.35—7.40 kr, május—juniusra szállitandó 7.35—7.40 kr.

Zab |a szükségletre szoritkozik a forgalom, jegyeztetett 6.70—80 kr. Szeptember—októberre szállitva 6,57—6.64, tavaszra szállitva 7.21—7.32.

Káposztarepcze. Szeptemberre szállitandó csak névleg jegyeztetett 17¾—18 frttal, mert többnyire ezen hóra az ügylet már lebonyolitatott.

Liszt. A lefolyt héten az üzlet kevésbé kellemes irányzatu volt, mint a mult héten, mert a fogyasztók az árak ingadozásai által tartózkodó állást foglaltak el. A provincialis feladmányok is gyérebben jöttek. Külföldi vevők ugy mint ezelőtt, igen élénk részt vettek a vásárláson, s a mennyiben nagy mennyiségü fekete lisztet vásároltak. A kiviteli üzletre átalában igen kedvező kilátás van.

Eleségre való áruban a hangulat igen kedvező és finom korpa után a kérdezősködés élénk volt. Goromba korpában nincs készlet. Az átalános árjegyzések következők: 0 sz. 23.80, kr, 1. sz. 23.20, 2. sz. 22.60, 3. sz. 22. 4. sz. 21.40, 5. sz. 20.40, 6. sz. 19.20, 7. sz. 17.40, 8. sz. 15. 8½ sz. 12, 8¾ 9.50, 9. sz. 8.25. Finomkorpa 4.50 kr. Rozsliszt 1. sz. 16.80, 2. sz. 15.80, 3. sz. 13.80, korpa 4.30.

—

Gabna-tőzsde. Ma minden gabnafajban a kinálat és a forgalom egyaránt igen gyér volt. Az irányzat kedvező és az árjegyzések tartósan szilárdak. A határidőüzletben a jegyzések következők: Buza őszre 11.07—11,10, tavaszra 11.15—11-25 tengeri, bánsági május—juniusra 7 35—7.40: zab őszre 657—6.64 tavaszra. 7.21—7.23; káposztarepcze azonnal 17.75—18.00.

Értéktőzsde. A bécsi és külföldi tőzsdékről ismét nagy hausset jeleznek a mai forgalom tehát igen élénk és szilárdul hangulatban folyt le Az előtőszdén szakadatlanu emelkedő irányban osztr hitel-részvények 218—212-il magy hitel részv. pedig 196—200-ig vásároltattak A déli tőzsde osztr. hitel-részv. már kezdetben 224-re emelkedtek, magy hitel-részv. 200.50-en. vásároltattak az üzlet folyamában az előbbiek azonban 228.70-ig engedtek és ugy is maradtak Fővárosi tak. pénzt részv 302-ön voltak keresettek. Magy és a keleti vasut részv. 115.50—116-ig vásároltattak. alföldiek 166-on keresettek voltak. Vikteria gőzm. részvények 395-ön vásároltattak, molnárok és sütők pedig 320-on voltak keresettek Magy. vasuti kölcsön kötvényes 98 ½en, magy kelett vasut I. prioritások 63 75-ön. markjegyek 57.85-ön keltek.

—

Bécs, szept. 29. (Az „Egyetértés" távirata.) Hitelrészvény 221.50. Északnyugati v. 115.50. Északkeleti 114.—. Angol bank 106,—. Magy. hitelbank 199.75. Rente 64.45. Ezüst rente 67.05. Arany rente 75.10. Husz frankos arany 9.40½ Esüst 104,20.

Bécs, szept. 29. (Az „Egyetértés" távirata.) Buza kevessé kelt, árpa tegnapi árát tartja. Tengeri 20 krajczárral emelkedett. Zab üzlet nélkül. Liszt valamivel jobban kél.

—

Gyöngyös, szept. 28. (Az „Egyetértés" tudósitása). A mai heti piacz igen élénk volt; eladók és vevők szép számmal voltak jelen. Piaczi ár a következő: Tiszta buza 10—10.80, rozs 7.20 7.50, árpa 7.20—7.80, zab 6—6.40, bab 11—11.40, forgalom 10000 m. mázsa.

Kecskemét, szept. 28. (Az „Egyetértés" tudósitása.) A mai hetivásár ez idén legnagyobb volt s különösen sok volt a kukoricza, mely már az utóbbi kedvező időjárás folytán mind leszedetett. Tiszta buza méter mázsája 74—76 klg. 19 frt 50—11 frt 12 krig, elegyes buza mm. 72—73 klg. 8 frttól 8—15 kr, rozs mm. 70—71 klg. 7 frt 14—7 frt 23 krig, árpa mm. 60—69 klg. 6.50—6.75 krig; zab mm. 36—40 klg. 6 frttól 6.50 kr.. kukoricza tavalytermés 7.60—8.50. idei csöves, zsák számra 1.10 krtól 1.30-ig, füzéres 50 krtól, 60 krig, köles 6 frttól 6.30 krig, burgonya 1 frttól 2 frtig.

—

Napirend szept. 30.

Naptár. Vasárnap. Kath. Jeromos: Prot: G. 18. Jeromos. Görög-orosz 18, B. 18 Eumenius Izraelita. 34. Törv. öröm, Napkél 5 óra 57 percz. Nyugszik 5 óra 44 percz.

Muzeumban nyitva van a régiségtár d. e. 9 órától d. u 1 óráig.

Miniszter elnök fogad d. e. 10 órakor.

Magyar-daltársulat előadást tart a „Komlókertben" este 8 órától.

—

Kivonat. a hiv. lap szept 29-iki számából.

Árverések a vidéken. Balanzsán Pável. 2175 frt oct. 30. Román-Sztamorán. — Hánk Fülöp 2000 frt oct. 11, Alsó Dörgicsén. — Petten János 9290 frt oct. 30, Nagy-Tapolcsány. — Dervencsics Markó 1495 frt oct. 24, Izsépen, — Joanovits Panta 2700 frt. Arad. — Stern Mária 26,000 frt nov. 26. Temesvár. — Barboszu Péter 2000 frt oct. 17. Temesvár. — Hochmeiszter János 7161 frt oct. 19, Nagyszeben — Robelly Antal 2285 frt oct. 31. B. Gyarmaton: — Hang Ferencz 1200 frt oct. 6. Német-Barnagon. — Nauer Henrikné 1680 frt dec; 5. Kassán. — Strikits Mátyás 1531 frt oct 13. Rácz Tömösön, — Eckl Ferencz 12686 frt oct 25-én, R. Tömösön. Weidenbach. Miklós 2000 frt oct Temesvár. — Luka Károly 2444 frt oct- 24. Dedácson. Perczel Helena 3636 frt nov 3. Szegszárd.

Csődök. Bass Adolf rába hidvégi kereskedő ellen bej oct 18. 19 és 20 Perügyelő Gömbös Géza, Tömeggondnok Kelemen Pál. — Hell Leopold s-a-ujhelyi keresk. ellen bej. oct. 25. 26, és 27. ideig tömeggondnok és perügyelő Lehoczky Mihály. — S. P. Maylath brassói koresk. ellen bej oct. 31. ideigl. tömeggondnok Strevon Miklós Brassó.

Csődmegszüntetés. Ehrendfeld Mór bpesti bej. kereskedő ellen.

Pályázat, Nagyváradi kir. tszékterületén a belényesi járásbirósághoz aljegyzői állomásra.

—

A kis lottohuzása:

Bécs	79	12	31	15	82
Grácz	16	81	15	45	5
Temesvár	10	65	15	84	1

Budapesti szinlapok.

Vasárnap, szeptember 30-án.

NEMZETI SZINHAZ	NEP-SZINHÁZ.
Jány Gyula ur 3-ik föllépteül:	Soldosné Luiza assz. vendégjátékául:
Ifj. Fromont és idősb Risler.	**A vereshaju.**
Dráma 5 felvonásban.	Népszinmü 3 felvonásban.
Személyek:	Személyek:
Idősb Risler Jány Gyula	Özv. Sajgé Párténtyiné
Sidonia Helvey Laura	András Tamási
Risler Ferencz Kőrösmezei	Ferke Váradi M.
Ifj Fromont Nádai	Keszeg Tihanyi
Klára Lendvayné	Bálint Együd
Delobelle Szigeti J.	Koppancs Pártényi
Desirée Kocsisovszky	Szilaj K. Soldosné L.
	Veréb Jankó Eőri
Kezdete 7 órakor.	Kezdete 7 órakor.

Vizállás és időjárás.

Budapesten szept. 29. 2.12 m. 0 fölött tiszta
Pozsonyban szept 29. 1.89 2. m. 0 fölött száraz.
M.-Szigeten szept. 20 1.01 m. 0 fölött száraz.
Szatmáron szept. 29. 0 50 m. 0 fölött száraz.
Tokajban szept. 20. 1 78 m. 0. fölött borus
Szolnokon szept. 29. 0.86 m. 0 alatt borus
Szegeden szept. 29. 0.71 m. 0 fölött száraz.
Aradon szept. 28 1.18 m. 0 alatt száraz.
N.-Becskerek, szept 28. 0.35 0. m. 0 alatt száraz.
Bezdánnál szept. 24 2 28 m. 0 fölött felhős.
Verbászon szept. 24 1.80 m. 0 fölött felhős.
Eszéken szept 29. 2.32 m. 0 fölött száraz.
Sziszeken szept 29 4.10 m. 0 fölött száraz.
Mitroviczon szept 13. 0 76 0 fölött felhős.
Zimonyban szept 13. 2 59 0 fölött felhős.
Ó-Orsován szept. 13 1 78 m. 0 fölöt felhős.
Barcson, szept. 29. 1 62 m 0 fölött száraz

Csávolszky Lajos
felelős szerkesztő s kiadótulajdonos

Nyilt-tér.

—

A kalocsai casino t. elnökségéhez

Legyen szabad mielőtt a dolog érdemére térnék át, a következő mozzanatokat becses emlékezetükbe visszaidéznem.

F. hó 22-én Kalocsára rokonim látogatására indulva, barátaim részéről privatim föl lettem szólitva: tartanék itt helyben egy jótékony czélu humoristicus fölolvasást. En a **dáridók és lakmározások** alkalmával felszinre tört, török ügyérti lelkesedést ismerve, elhatározva voltam a **török sebesültek** javára felolvasást tartani, még pedig a **casino termében**, ismerve e terem az ily alkalomra tökéletesen megfelelő külcsinét és térviszonyait.

Önök uraim nemde örömmel üdvözölték ez önzetlen ajánlatomat, magukra vállalták az elrendezést, értesitők kinyomatását, és köröztetését, és f. hó 24-én csakugyan **„a casino elnöksége"** által aláirt, meghivókat — lévén azoknak száma vagy **negyven** (?) — köröztették.

Meghökkenéssel tapasztalhatták, miszerint adott szavam ellenére fölolvasást **nem** tartottam és magánkörökből értesemre esett vád ellenében, miszerint én a közönséget **„faképnél hagyva** felültettem" volna, szolgálna a következő, mentségemre.

Sajnálattal kelle tapasztalnom, hogy a casino terme nemcsak hogy ünnepélyes — a czélnak megfelelő jelleget **nem** öltött, de **még** a **tekeasztalok** is (!!) ott hagyattak, a terem légköre füstgomolyok által oly elviselhetlenné vált, hogy a nők visszariasztva távoztak.

Nem saját személyiségem csupán, hanem az általam képviselt szent ügy **aljasitását** véltem ez eljárásban látni, és ennek ellensulyozására legczélszerübbnek véltem az igéretemet — mely az önök **elmulasztásán** (!) (a **legenyhébb** kifejezéssel élek) amugy is hajótörést szenvedett — be nem váltani. Tehát **nem én** vagyok az a ki a közönséget „felültette" uraim!

Egyébiránt kárpótolják a török sebesülteknek szánt jövedelmet egy **bankett** által, mely sokkal czélszerübb és **fogékonyabb** elemre fog akadni.

Fogadja a tettes. elnökség mély tiszteletemet melylyel vagyok, kész hivök

Szeptember hó 25. 1877.

Dr. Nasér Ede,
a „Szabadság" munkatársa.

Szalon-garniturák első forrásból vételére nyujt alkalmat üzletem. — Egészen vánkosozott, Sating- vagy Cretton szövetekhez alkalmas garniturák, bársony- vagy selyem-imperialhoz gazdag faragványnyal, továbbá legujabb fagonu **renaissance-garniturák** a legfinomabb tömör diófából, az ehhez kiválólag készitett kimért rajzu Gobelin-szövetekkel a legnagyobb választékban s különösen szép és izlésteljes kiállitásban — Miután **magam készitem azokat**, azok árai magától érthetőleg a legolcsóbbak.

Terem: váczi-körut 61. sz., I. em., a lipótvárosi templommal szemben.

Karner József, kárpitos mester.

Vidéki megrendelések elöleg mellett pontosan teljesittetnek.

Ma vasárnap este

a fővárosi vigadó

kert-teremében

RAINER A. tiroli (Zillenthali), dal-társulat

hangversenyt rendez.

Kezdete 8 órakor. *Belépti-dij 50 kr.*

Bemenet a kapu alatt.

Nyilatkozat.

A „Nőemanczipáczió" czimü hetilap megindi-tását kénytelenek vagyunk közbejött fontos akadályok miatt 1878-évi január 1-jéig elhalasztani. Az igen tisztelt gyüjtőket ez uj határidőnek az iveken leendő kitüntetésére s a már eddig jelentkezett t. aláirókat pedig szives elnézésre kérve felhivjuk az ügy barátait, hogy több helyről nyilatkozott buzgósággal karolják fel a korszerü eszme megvalósitását. A beküldött ivek aláiróit pedig arra kérjük; sziveskedjenek nyilatkozni az iránt, vajjon ez elkerülhetlen halasztás daczára is fentartják-e előfizetéseiket? Komáromban 1877 szept. 26-kán, Kovács Aladár Csorba Géza.

Kitünő nevelők

több nyelvek és zongora képezettséggel,

franczia, magyar és német Bonneok,

gyermekkertésznők és nevelők

ajánltatnak a t. cz. uraságoknak

FEKETE internationale ügynökség által

király-utcza 13. Budapesten.

The Singer Manufacturing Co. New-York (Amerika). Budapest, csak váczi-utcza

Nagy árleszállitás.

A Singer-féle eredeti varrógépeknek mostani ára:

50, 65, 71 frt.

Hetenkinti részletfizetésekben:

1½ frttól kezdve

egy megfelelő részletösszeg letétele mellett, áremelés nélkül.

Öreg vagy a czélnak meg nem felelő, mindenféle rendszerü varrógépek eredeti Singer-féle varrógépekérti cserénél fizetés gyanánt fogadtatnak el.

A VILÁG LEGNAGYOBB VARRÓ-GÉP GYÁRA

1876. évben ugy mint az előbbi években **legnagyobb üzletforgást** eredményezett, miután eladása

362,361 drb varrógépre

vagyis több mint egész Amerika összgyártmányának felére rugnak.

A legismertebb és legnagyobb gyárak eladtak az 1876-ik évben:

The Singer Manufg. Co.	262.316 gép	Weed Sewing Machine Co	14.425 gép
Wheeler & Wilson Mfg. Co.	108.997 „	Wilcox & Gibbs S. M. Co.	12.758 „
Domestic S. M. Co.	23.587 „	Remington S. M. Co.	12.716 „

A Singer Co.-féle varrógép-gyár az egyedüli, melynek eladásai számban mindig növekedtek; már Philadelphiában állitott ki egy oly gépet, mely 2.000,000 számot viselt. E számok magassága, valamint a philadelphiai kiállitás pályadij-biróság határozata, mely által az eredeti **Singer-féle gépek a legjobb családi gépeknek nyilvánittatott,** legvilágosabban kitünteti, hogy ezek eddig még **tulhaladva nem lettek.**

General-Agentur für Nord- u. Mittel-Europa G. Neidlinger.

Budapest, csak váczi-utcza a (vas-tuskóhoz.)

Csalások megakadályozása végett

arra figyelmeztetjük a t. közönséget, miszerint minden eredeti Singer-féle varrógép ugy a karon, valamint a védjegyen a „The Singer Manufacturing Co." czéget viseli, s egy az amerikai gyár elnökének, mr. **Juslere A. Hopper** aláirásával, valamint az én aláirásommal ellátott igazolványnyal (kezességjegygyel) van ellátva; valamennyi Singer-névvel ellátott varrógép utánzott. — A főügynökséget **Neidlinger G.** birja. **Kijavitási mühely a Singer-féle eredeti varrógépek számára.**

Jeles minőség

és olcsóság a közönség által folyvást elismert tulajdonságait képezik áruimnak és sok hasznot találok is ezen elvemben „kevés kiadással legjobb árut legszerényebb hasonnal adni el".

Azon tisztelt vevőket, akik még nem keresték meg czégemet, a legkisebb kisérlet meg fogja győzni, hogy ezen hirdetésem semmiben sem egyez meg azon legújabb időben föllépő hirdetésekkel, melyek a t. cz. fogyasztóközönség

félrevezetésére vagy megröviditésére

számitvák s a t. cz. közönség annál több bizalommal fordulhat czégemhez, minthogy nálam

szabott eredeti gyári ár

van s a visszaküldött vagy bármi okból alkalmatlan árukért esedékes járadék azok bérmentesvisszaküldése után azonnal készpénzben

bérmentve visszaküldetik!

Nagy árjegyzékem kivonata épugy mint mustrák mindüve ingyen s bérmentve küldetnek.

Férfi-ingek:

Valódi franczia Crettonból, fölvart gallérral ft 1.50, felvart divatos gallérral 2 ft, két külön divatos állógallérral frt 2,25.
Valódi angol Oxfort 2 külön divatos gallérral ft 2.50.
Valódi angol Oxfortból, fölvart gallérral 2.25 ft két divatos gallérral 2.50, frt.
Jó chiffonból, 1.20, 1.60, 1.80, 2.50—3 ft. **kitünö valódi tartós vászonból** redős elővel 2.50, 3—7 ftig.
Férfi gatyák, magyar vagy német valódi czérna vászonból ft 1, 1.20, 1.40, 1.80, 2 frt.
Férfi-alsóingek vagy alsógatyák télre 1 frtól kezdve.
Férfiharisnyák fehérek vagy szinesek, férfigallérok és kezelők, esernyők és nyakkendők sat. sat.

Női-ingek:

Jó chiffonból, 1. 1.20, 1.50, frt, finom himzéssel 1.80, 2.50.
Valódi finom tartós vászonból, svájczi alakban frt 1.50, 1.80, 2.25, 2.50, finom kézi vagy géphimzéssel, frt 3, 3.50, 4, 4.50, 5 frt.
Éjjeli corsettek, jó és tartós, finom ft 1. diszitve ft 1.50, 2, frt himzéssel ft 1.80, 2,50—3 ft.
Fésükörpenyke, gyönyörü elegantiával frt 5, 6, 7.
Női nadrágok chiffonból, zsinór, vagy piquet vagy barchetből 1.20, 1.50, 1.80, 2, 2.50, 3 frt.
Női alsószoknyák, 1.50-től kezdve.
Női gallérok, kézelők, nyakkendők, esernyők.
Női harisnyák fehérek és szinesek sat. sat.

Gyermek fehérnemüek:

Ingecskék, réklicskék, főkötőcskék, takarók, ágybetétek, kötelékek pólyák sat. újonszülött gyermekek számára.
Ingek mindenkorú fiúk és leányok részére, minden rendkivül olcsó áron.

Vászon kézmüáruk:

a vászon valódiságáért kezeskedünk.

Valódi szilézia czérna vászon **(kitünő, gatyáknak és lepedőknek)** 30 rőfös frt 6, 7, 8, 9, 10.
Valódi rumburgi vászon 30 rőfös dbja frt 9, 10, 11, **egész** 15-ig.
50 rőfös irlandi vászon (kitünő, férfi- és női ingeknek) dbja 18, 20, 22 egész 35 frt, nagyon finom fehér, csikos grádl' 30 rőfös 7.50, 9, 10.50, virágos 12 frt.
Chiffon ⁵/₈ széles 30 rőfös frt 6.50, 7.50, 8.50, 9.
Zsebkendők fehérek vagy szinesek tuczetjel frttól kezdve.
Csipkefüggönyök rőfszámra vagy az ablakhoz mérve.
⁸/₄ és ⁹/₄ széles lepedők, vászon asztalteritők, szalveták, kanavászok stb. stb. himzett és slingölt stráfok és betételek sat.
Angol Oxfordszövetek és ing-crettonok.
1½ **rőf széles ruhaflanellek,** tiszta gyapju diszes és izléses dessinben, rőfe 1.25 ftjával, fehér zsinórozott, piqué és szines barkettok gazdag választékban ugy darab- mint méterszámra a legolcsóbb és legfinomabbig.

Kötött női fej- és nagykendők:

diszes, szép, elegánsak, méltók árukr., Moire, nemez- és Milton női alsószoknyák, fölötte elegánsak, gazdag választékban.
Küldemények utánvét mellett, és csomagolási dijak nem számittatnak. Uri ingek megrendelésénél kéretik a nyakbőség.

Tisztelettel

Weiss Gyula,

vászon- és fehérnemü raktára,

Budapest, hatvani-utcza 5-ik sz., szemben a szép utczával, ezelőtt váczi-utcza.

URI-RUHÁK.

Őszi-öltözékek 16, 18, 20, 30 frt.
Felöltők 9, 10, 12, 15, 24 frt.
Téli kabátok 16, 18, 20, 24, 30 frt.

és fölebb

fiu-ruhák.

Öltözékek 4, 5, 6, 8, 10, 15 frt.
Pletot-k és Mencsikoffok 6, 7, 8, 10, 14, 20 frt.

ajánlja

HAAS ADOLF L.,

Budapest, kigyó-utcza 2.

Fiuruhákra való vidéki megrendeléseknél csupán az életkor tudtul adása kéretik.

Ovás és felvilágositásul!

Még soha nem idézett elő valamely szépitő-gyártmány oly feltünést a szőrnövés minden neméban elért rendkivüli sikerei által, mint a WINKELMAYER-féle

Bojtorjángyökér-szesz,

miután **fiatal, alig 15 éves emberek is oly tömött szakállt kaptak,** a minő csak előrehaladottabb korban vagy soha sem szokott beállani; **a fej kopasz részei,** a melyeken éveken át **haj látható nem volt, ismét sürüen megszőrösödtek.**

Nem csoda tehát, ha utánzatok és hamisitványok előfordulnak, **sőt egy itteni üzletember** nem átallotta tekintélye rovására **egy általam elbocsátott bolti szolgával szövetkezni** és holmi kotyvasztékot hasonló elnevezés mellett hirdetni s ez által **a t. közönséget tévutra vezetni és ámitani.**

A bécsi „Medezinische Zeitung" is odanyilatkozik, hogy a legjobb minőségü bojtorjángyökérszesz egyedül Winkelmayernál kapható.

Ámitások elkerülése végett kéretik tehát, miszerint mindenütt csak Winkelmayer-féle bojtorjángyökér-szeszt és egyéb bojtorjángyökér-készitményt követelni sziveskedjék.

Árak: egy üvegese **bojtorjángyökér-szesz** 90 kr, **egy tégely bojtorjángyökér-kenőcs** 50 kr, egy tégely **Brillantin** a szakáll szép alakitására és simulékonyságára, 40 kr; **bojtorjángyökér-olaj** 40 kr, **bojtorjángyökér-rudkenőcs** 80 kr. **bojtorjángyökér-bajuszkenő** 20 kr, **Eau Athenienne,** legjobb szer a hajkorpa elpusztitására, 50 kr; **Purgin,** egy növényszer a haj vagy szakáll eredeti szine visszaadására, 1 frt; a **Purgin** tiszta növényszer minden ásványi alkatrészek nélkül, tehát egészen ártalmatlan.

Az elküldés csak akkor eszközöltethetik, ha a megrendelés a csomagolással együtt legalább **1 frtot** tesz, szállitásnál minden üvegese csomagolása 10 kr.

Központi szállitó-raktár:

WINKELMAYER J.

Bécs, VI. Bezirk. Gumpendorferstrasse Nr. 159 és Stumpergasse Nr. 13.

Fiók-raktár Bécsben: Hauptner M. fodrász Schottering a Gonzaga-Gasse sarkán, és Neustein Fülöp gyógyszertár a Szt. Lipóthoz, Stadt, Planken-gasse

Budapesten: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerész, király-utcza 7. **Prágában:** Fürst F. gyógyszerész. **Brünnben** Eder F. gyógyszerész. **Gráczban:** Kielhauser H. gyógyszerész. **Temesvárt:** Jaromisz Ernő gyógyszerész. **Kolozsvártt:** Széky Miklós gyógyszerész. **Gyöngyösön:** Mersits Nándor gyógyszerész.

Az őszi idényre!

Bátorkodom a mélyen tisztelt főnemesség és a t. cz. közönségnek alázatosan jelenteni, miszerint a közeledő őszi idényre

férfi-ruha-készletemet

teljesen kiegészitettem.

Azon meggyőződésben vagyok, miszerint **egy látogatás megkisérlése** dusválasztéku **kész férfiruha,** valamint az általam a gyárakban személyesen kiválasztott, **bel- és külföldi szövet-raktáramban megjutalmazza a fáradságot,** s bátorkodom erre alázatos meghivásomat tenni.

A midőn az eddigi bizalomért hálás köszönetemet fejezném ki, továbbra is igyekezni fogok kellő és pontos szolgálat, valamint a reám ruházott megbizások lelkiismeretes és pontos teljesitésével becses megelégedését kiérdemelhetni.

Bátorkodom még a nálam épen most készült

Szuleiman Pasa őszi-felöltőkre

becses figyelmét felhivni.

Teljes tisztelettel

GROSSMANN S.

Deák Ferencz-utcza és bécsi-utcza, földszint és az I-ső emeletben.

BUDAPEST

legolcsóbb butorbevásárlási forrása.

Árjegyzék.

1 pár 1 ajtaju chiffon	32—35 frt.
1 pár 2 ajtaju „	40—45 frt.
1 pár finom faragványnyal	50—60—100 frt.
1 pár ágy	22, 26, 30, 40, 50, 60, 100 frt.
1 darab éjjeli szekrény	6, 7, 8, 10, 15 frt.
1 darab 1 ajtaju mosdó-szekrény	12—14 frt.
1 „ 2 „ „	15—18 frt.
1 „ kredencz	25, 30, 40, 50. 150 frt.
2 „ franczia kihuzó étkező-asztal 5 lábbal	
12 személyre	16 frt
18 „ 6 lábbal	20 frt.
24 „ 9 „	35 frt
1 darab salonasztal	16, 20, 25, 60 frt.
1 darab iróasztal	18, 22, 25, 36, 100 frt
Arany- és fakeretü tükrök	10, 15, 20, 30. 60 frt.

Ülőbutor, saját gyártmány.

1 rips-garnitura, 1 kanapé, 6 szék	55 frt.
1 „ 1 kanapé, 2 faut. 6 szék	90 frt.
1 „ 1 kanapé, 6 faut	100 frt.
1 goblin garnitura, 1 kanapé, 6 faut	120 frt.
1 rips garnitura faragványnyal	120 frt
1 goblin „ „	140 frt.
1 selyem „ „	180 frt.
1 nyugdiván, rips	35 frt
1 „ csiuvat	25 frt
1 „ ezérnarips	28 frt

Mindenféle, itt fel nem sorolt butordarabok a legnagyobb választékban s a legjutányosabb árak mellett folyton készletben tartatnak.

Raktára a valódi Thonet-féle hajlitott fa-székeknek, 15%-al a gyári áron alól.

Vidéki megrendelések 10% felpénz mellett utánvéttel eszközöltetnek.

Képes árjegyzékek ingyen megküldetnek.

BUTOR-BAZÁR,

OPPODI és ELLENBERGER.

Deák Ferencz-utcza 5. sz. I. em.

Titkos betegségeket,

tehetetlenséget (elgyengült férfierőt), bőrbajokat, idült syphilist, hugycső-szükülést, gyakori magömlést gyógyit gyökeresen és biztonsággal, a nélkül, hogy a beteg hivatása vagy életmódjában akadályoztatnék,

BESENBEK A.,

gyak. orvos, sebész és szülész.

Naponkint rendel: reggel 9—4-ig és este 7—8 óráig.

Budapest, IV. ker. „Ferencziek bazára" II. lépcső I. em. 3. ajtó.

Gyógyitási dij mérsékelt. Dijjal ellátott levelekre azonnal válaszol és a gyógyszerek megküldetnek.

ÜZLET-MEGNYITÁS!

WERTHEIMER MÁRKUS

Budapest,

IV. ker., ország-ut, a Károly-kaszárnya épületében

nagyszerü

czipőgyári raktárában

kaphatók nagyban és kicsinyben:

Nők számára.

Eberlasting comodczipő	1 frt 20 kr.
Legfinomabb eberlasting comodczipők magas sarok s kitünő szép csokorral	2 frt — kr.
Bőr-czugos topánok, 6" magas szárral legfinomabb zergebőrből és erős dupla talppal	4 frt — kr.
Legfinomabb eberlasztiug czugos topán 6" magas szárral lakkorral vagy nélküle	3 frt 80 kr.
Eberlasting füzös topán, legfinomabb faj magas szárral és lakkorral	3 frt 50 kr
Eberlasting czugos topán, 6" magas szárral, lakkorral és erős dupla talppal	4 frt — kr.

Urak számára.

Comodczipők finom zergebőrből,	1 frt 30 kr.
Chagrain vagy zergebőrczipő lakkorral vagy nélkül, erős dupla talppal	4 frt 80 kr.
Legfinomabb borju vikszos czugos toppán, erős dupla talppal	5 frt — kr.
Regatta vagy féltopán, czuggal vagy füzővel lakkorral	4 frt 50 kr.
Legfinomabb külföldi kesztyü bőr.	5 frt 50 kr.
Továbbá mindennemü fiuk, leányok és gyermekek számára mindenféle topánok kaphatók	1 frt 50 kr., 3 frt 20 kr.

Vidéki megrendelések az ár beküldése vagy utánvétel mellett pontosan és gyorsan eszközöltetnek.

Az áruk tartósságáért jótállás biztosittatik

O Különös figyelemre méltó!

A hirneves

dr. **FORTI-féle**

SEBTAPASZ

mely rendkivüli gyógyereje, elválasztó, érlelő s fájdalmat csillapitó hatása által leggyorsabb, legbiztosb s egyszersmind gyökeres gyógyulást eszközöl különnemü bajokban. Egy csomag ára *50* kr, nagyobb csomagé *1* frt használati utasitással együtt, postán küldve *20* krral több.

Központi küldeményező raktár Budapesten:

TÖRÖK JÓZSEF, *gyógyszerész urnál, király-utcza 7. sz.*

Bécsben: Pleban F. X gyógyszertárában, István-tér 1. szám. Dr. Girtler F. gyógyszertárában, Neubau, Kaiserstrasse Nr. 90. — **Gráczban:** Nedwed A. gyógyszertárában a Mur-téren. — Továbbá kapható **Budapesten:** Jezovits M. a nagy (3) korona-utcza. — Formágyi P. gysz. három korona utcza 26. sz. — Ifjabb Wagner D. váczi utcza és a „nagy Kristóf"-hoz czimzett gyógytárában, Kristóf tér sarkán. és idősb Dr. Wagner D. gyógytárában, váczi-boulevard 59. — **Egressy R.** gysz. nádor-utcza 2 — **Teikesy J.** udvari gyógyszertárában a várban. — **Wlaschek E.** gysz a Krisztina-városban. — **Fram J.** Schwartzmayer K. gysz. viziváros fő-utcza. — **Eiszdorfer G.** gysz. Tabán-ban (Ráczváros), fő-utcza — **Alsó-Lendván:** Kiss B.-nál. — **Aradon:** Rozsnyai M gysz. urnál — **B.-Ujfalun:** Sárréthy L — **Békés-Csabán:** Biener B — **Büd-Szent-Mihályon:** Lukács F. — **Debreczenben:** dr. Rothschneck V. E., Tamássy K. és Göltl N. — **Duna-Földváron:** Nádhera P — **Egerben:** Schutták J. és Köllner Lőr. — **Eperjesen:** Isépy Gy. — **Érsekujvárott:** Conlegner J. — **Gyöngyösön:** Mersits N. — **Győrött:** Lehner F. — **Husztón:** Todorovics J.-nél — **Jászberényben:** Teschler E. — **Jolsván:** Kecskésy T. — **Kassán:** Koregkó A, Wandraschek K., Megay G. és Hegedüs L. — **Késmárkon:** Genersich C. A. — **Kemérombán:** Grötschel Zs. — **Léván:** Boleman Ede. — **Mező-Serényben:** Baranyi M. — **Miskolczon:** Dr. Csáthi, Szabó és Máyer R gyógysz. — **M.-Szigeten:** Héder L. — **Mitroviczon:** Kerstonosich A. fiainál. — **N.-Kanizsán:** Prager Béla — **N.-Károlyban:** Sötér J. — **N.-Szombaton:** Pántotsek R. — **N.-Váradon:** Huzella M. és Molnár J. gyógysz. — **Nyirbátoron:** Sztrubár J. — **Nyiregyházán:** Kerányi J. gysz. és Kovács S. — **Pakson:** Malatinszky S. — **Pécsett:** Sipőcz J. — **Pozsonyban:** Pisztóry B. — **Putnokon:** Fekete N. — **Rimaszombaton:** Hamaliár K. — **Rozsnyón:** dr. Pósch J. gysz. és Hirsch J. N. — **S.-Ujhelyen:** Gallik G. és Pintér F. — **Sümegen:** Stamborszky L. — **Szathmáron:** Bossin J. — **Sz.-Fehérvárott:** Braun J. és Dieballa Gy. — **Székelyhidon:** Szabó J. — **Szombathelyen:** Pillich F. — **Tarpán:** Monó T. — **Temesvárott:** Pecher J. E. és Pap J. — **Técsőn:** Ágoston Gy. — **T.-Ujlakon:** Roykó G. — **Tokajban:** Dr. Juhász P. — **Ungvárott:** Lám Sándor gysz., Speck J., Peltsárszky A. és Krausz A. — **Veszprémben:** Ferenczy K. — **Villányon:** Fekete E. — **Zirczen:** Tejfel J. — **Zólyomban:** Stech L.

Erdélyország, Kolozsvárott: Valentini A. és Wolf J. — **Brassón:** Fabick E. és Gyertyánffy J. és fiánál. — **Hátszegen:** Máté B. gyógysz. — **M.-Vásárhelyett:** Bucher M. — **Szászváros:** Reckert E. K.

Ezen kitünő hatásu, nem eléggé ajánlható gyógytapasz készitője

FORTI LÁSZLÓ.

Lakása: Buda, ráczváros, Ferencztér 719 szám.

ÉLET-ITAL,

kitünő háziszer,

váltó és mocsárláz, bél és gyomorgörcs, epeinger, hányás, tengeri betegség, vizeletszorulás, álmatlanság, stb ellen.

Ára egy nagy üvegnek 65 kr., kisebb 50 kr.

SÓS-BORSZESZ,

mint háziszer.

Mr William Lee utasitása szerint. Gyors hatást eszközöl Rheuma, csuz, szaggatás, fagyás, fog- fej- és fülfájdalmak, szemgyulladás, rákfekély, bénulások stb. stb. ellen; sőt fogtisztitó szerül is igen ajánlható, mennyiben a fogak fényét elősegiti, a foghust erősiti, és a száj tiszta, szagtalan izt nyer a szesz elpárolgása után.

Használati utasitás magyar vagy német nyelven jelentékeny orvosi s egyéb elismerő bizonyitványokkal, valamint bizományosaim névsorával, minden üveghez mellékeltetik.

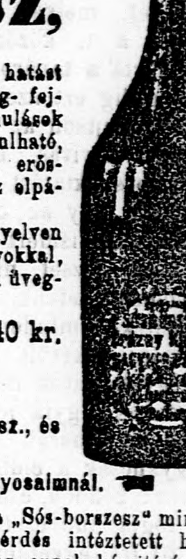

Ára egy nagy üvegnek 80 kr., kisebb 40 kr.

BRÁZAY KÁLMÁN

Budapest,

gyári iroda és központi főraktár országut 24. sz., és TÖRÖK JÓZSEF, király-utcza 7. sz.

Vidéken a mellékelt utasitásokban felsorolt bizományosaimnál.

Figyelmeztetés. Minthogy ujabb időben több vevőm által a „Sós-borszesz" minősége, jó és valódisága ellen panasz és azon kérdés intéztetett hozzám, hogy „Sós-borszesz" készitési rendszeremet tényleg eladtam-e, azaz ennek készitésével más valakit biztam volna meg? — Értesitésem szerint nehány **budapesti, szegedi, brassói** és **prágai** czég az általam már évek során át gyártott s jó sikerrel forgalomba hozott gyógyerejü sós-borszeszt (üveg-mintáim és nevem **felhasználása s aláirásom hamisitása** mellett) utánozza. Az illetők ezen valóban nemtelen eljárásuknak elejét veendő: üvegjeim hátsó részére 1876. január hó 1-től fogva **BRÁZAY KÁLMÁN** nagykereskedő Budapesten, köriratu czimemet nyomattam be.

Ha felsoroltak készitménye csak némileg is megfelelne a czélnak, nem volna szükségük arra, hogy azt idegen czég alá burkolva, nevemet oly módon használják, mintha készitményök tőlem származna. Kijelentem tehát ismételten, **hogy a t. közönség csak azon sós-borszeszt ismerje el tőlem származottnak, melyhez a használati utasitáson aláirásom szerepel, s az üvegre ragasztott czimlap nem „mint" vagy „nach Brázay" van ellátva, mert a kérdéses sós-borszeszt részben vidéki kereskedők készitményem helyett hozzák forgalomba.**

Alapos gyógyitás jod és higany szerek nélkül.

Titkos betegségeket

bármily nemüeket, különösen a

tehetetlenséget

(elgyengült férfierőt),

továbbá bőrbajokat, vizelési nehézségeket, hugycsőszükűléseket, friss és idült nyákfolyást, nőknél az ugynevezett fehérfolyást, a bujakóros fekélyeit és másodrendü bujakórt minden alakjaiban és elcsufitásaiban, az önfertőzés minden következményeit, mint ondófolyás, éjjeli magömléseket, sőt a végképi tehetetlenséget is, katonai és polgári főkórházban, mint a magángyakorlatban a legujabb tapasztalatok s buvárlatok nyomán és évek hosszu során át sok ezer esetben kipróbált egyszerü módszerrel, kiválóan tartós siker biztositása mellett, jod és higany nélkül bámulatos gyorsan s alaposan gyógyit (ujonnan keletkezetteket 48 óra alatt)

WEISS J.

gyak. orvos, sebész és szülész, az itteni cs. k. katonai főkórházban volt osztályorvos, bel- és külföldi tudományos és humanitasi társaságok rendes és tiszteletbeli tagja, és több kitüntetés tulajdonosa.

Rendelő intézet: Budapest, belváros, uri-utcza 6. sz. bemenet a lépcsőn.

Naponkint délelőtt 7—10-ig, d. u. 1—4-ig, este 7—8-ig.

1 150—

Várószoba minden egyes beteg részére elkülönitve.

Dijjal ellátott levelekre azonnal válaszoltatik, és a gyógyszerek megküldetnek. Ugyanott kapható a hires mü: „Az elgyengült férfierő", ennek soknemü okai és alapos gyógyitása. Ára 2 frt. 50 kr.

A téli idény

közeledtével alulirt egész tisztelettel ajánlja a t. cz. kezönség figyelmébe jól berendezett

tüzifa-raktárait,

ugyszintén

gőzfavágóit,

nevezetesen:

PESTEN: az ujépület mögött, nádor-utcza 319. sz. a.
a vakok intézete mellett, gyár-utcza 3. sz. a.
a „Köztelek" átellenében, ősz- és Mária-utcza 30. sz. a.
a népszinház-utczában (a városi mértékhitelesitő-hivatal mellett) és

BUDÁN: a János-utczában 273. sz. a. — és ország-uton (az ugynevezett herczeg Eszterházy-farektárában,)

Luczenbacher Pál.

1877. Őszi és téli idény!

Legolcsóbb és legnagyobb

POSZTÓ-TÁR

Budapest, uj bécsi-utcza 6. sz.

Vidéki megrendelések pontosan és gyorsan teljesittetnek.

Minták ingyen s bérmentve Csomagolásért dij nem számittatik.

Angol-, Francziaország, Belgiumban és a belföldön eszközölt előnyös bevásárlások képesitnek, hogy mind az áruk minősége, mind a legolcsóbbra szabott ár tekintetében bárkivel versenyképes legyek. — Ugy mint eddig, ezután is minden igyekezetem oda leend irányozva, hogy üzletem iránt az eddig nyilvánult nagymérvü bizalmat pontos és figyelmes szolgálatom által mindinkább kiérdemeljem.

KRAUSZ MÓR

Budapest, uj bécsi-utcza 6-ik szám,

ajánlja a közeledő *őszi és téli idényre* alegujabb divatu nadrág- és posztó-kelmékkel *fölszerelt raktárát* a legjutányosabb árak mellett, a t. cz. közönség becses figyelmébe. — *ANGOL PLAIDEK nagy választékban*

Tudósitások a harcztérről.

I.

A törzskarnál.

(Külön harcztéri tudósitónktól.)

A Turlak s Solenik közti halmokon, szept.

A meredek uton, mely Solenikból a halmokon levő szőllős kertekbe vezet, nem valami könnyü szerrel jutottunk a választott helyre, de végre is 12 óra tájban elértük a törzskarnak fenntartott dombot, hol egyszersmind a tartalék is el volt helyezve. A fennsik éjszaki részén állott a gyalogság, mellette a lovasság, mig a törzskar közelében a tüzérek, pompás ütegeikkel. A tartalékot Nedjib pasa dandára képezé, ugyanazok a próbált katonák, kik a karahaszánkeői ütközetet eldöntötték, illetve Karahaszánkeőt elfoglalták, s a muszkákat a Kara Lomon átnyomták.

A törzskarnak ép megérkezésemkor készitettek egy galysátort ama kis emelkedésre, mely mesterséges alkotásánál fogva római sirnak tartható, s melynek oldalát a tábori futárok és kürtösök lepték el, kikre ugy látszott e napon elég munka várakozott. Fenn a halmocskán leteritett szőnyegeken, látcsövekkel felfegyverkezve ült a törzskar, s mi meglepett, egyetten térkép nélkül. A törzskar tagjai kivétel nélkül ismeretesek az „Egyetértés" olvasói előtt. Ott volt a jókedvü kis szőke tábornagy Mehemed Ali; Achmed Ejub pasa, kit a szerb hadjáratból ismerünk, s kiről bőven irtam kadikči visszavonulása alkalmával: az Abd-ul-Aziz detronizálásánál oly nagy szerepet játszó Nedjib pasa, kire Aziz pasa elestével a vezérkari főnökség bizatott, mely tisztet a szerb hadjáratban is viselte: Ozman pasa, ugyanaz, ki egy jó ideig montenegrói fogságban volt, s kivel az ifjusági küldöttség konstantinápolyi utja alkalmával együtt utazott a „Ceres" fedélzetén: cserkesz Hassán pasa, kivel az imént találkozám a soleniki völgyben. Összesen öten voltak, két musir, két ferik és egy liva.

Megérkezésemkor jelentve magam a dombocskáról körül néztem, de csak most győződtem meg arról, hogy a hegy épen nem alkalmas positió a harcztér áttekintésére, mert az ütközetet egész teljességében csak akkor láthatom meg, ha esetleg a török sereg visszaszórittatnék, mitől az ég óvjon meg.

A tulsó halmokon óriási füstoszlopok emelkedtek, az ágyudörgés áthallatszott, de az ütegeken s az ezek mögött vonuló gyalogságon kivül mitsem láthatánk. Evvel ugyan bakot lőttünk, s mert engem sehogysem elégitett az ki, hogy a harcz menetéről perczről-perczre értesitést nyerhetek, elhatároztam, hogy Mehemed Ali távozása után én is ott hagyom a kényelmes positiót, s valami üteg mellett megvonva magam, végig nézem az ütközet menetét. Annyiból érdekes pár órát a törzskarnál tölteni, legalább megismeri az ember, mint müködnek a távolból azok, kik az egész ütközetet vezetik.

Majd sebes vágtatva futár érkezik, szébeli izenetet mond, vagy levelet hoz valamely osztály parancsnokától. Az öt ember összedugja fejét, örül a kapott hir kedvező, vagy arczuk elborul, ha a dolgok nem ugy mennek mint ők akarnák. A fővezér lóra ültet egy vagy több futárt, kik különböző irányban elvágtatva parancsot visznek egyik vagy másik szárny parancsnokának. Máskor a táborból trombita szó hallatszik, azt ismétli a közelében felállitott kürtös, s igy egyiktől a másikhoz adva, eljut egész a törzskarig. A fővezér ismét kispekulál valamit társaival, aztán vagy futárt küld, vagy ismét kürttel felel, mely tovább-tovább adatván, végre elvész a messzeségben. — Erre egyes pontokról katonaság bontakozik ki, siet a lejtőn felhaladni, mert hisz a trombita hang őt szólitotta ütközetbe. A távol dombokra kiváncsian tekint az egész törzskar, honnét valami primitiv semaphorokkal jeleznek valamit, de miután ilyesmi a táborkarnál nem létezik, a válasz másképp adatik meg. Van rá eset, hogy az osztályparancsnokok megkeresése nélkül intézkedik a fővezér. Csak a futár távoztát látjuk, s nem sokára észreveszszük, hogy a távolban uj ütegek kezdik meg a tüzelést, vagy a már előbb müködők erélyesen dolgoznak. Dega mi fő, ki nem lenne is informálva az ütközet állásáról, még az is sokat leolvashat a táborkar arczáról, mely ily esetekben legbiztosabb barometer.

A délutáni órákban egy foglyot is hoztak. Torzonborz kinézésü, jól megtermett dragonyos volt ez, magas száru csizmával, rongyos vitorlavászon kabáttal, mig fejét ócska fekete sapka takarta. A hosszu gyalogolás jól kifárasztatta ő kelmét, mert midőn a tábornokok előtt megállittatott, azonnal helyet foglalt a gyepen. A törzskar elé vezettetvén, Ozman pasa kérdéseire egyet mást elmondott az orosz hadsereg állásáról, de bizon oly hiányos s hihetlen dolgokat, hogy arra épiteni mit sem lehetett. Bevallá azt is, hogy közöttük tisztjeik terjesztik ama rémhirt, mintha a törökök foglyaikat felkonczolnák, ép azért az orosz katona vagy megszalad idejében, vagy küzd utolsó leheletéig, mindazonáltal ő, midőn körülvétetett nem védelmezte magát. Ozman pasa azután felvilágositotta az orosz tisztek hibás értesüléséről, aztán egy biztató „ne bojsze" kiséretében egyik sátorba helyezteté őt.

Ugy két óra felé érkezett egy futár, mely valami jó hirt hozhatott, mire Mehemed Ali pasa örömtől sugárzó arczczal veté magát a szultántól kapott pompás arabs paripára, s a cserkeszek kiséretében elvágtatott a harcztér felé.

Én is azután néztem, mint juthatok legkönnyebben a szomszéd halmokra, midőn megérkezik Zubovics főhadnagy, ki elbeszélé, hogy sokáig kerestek bennünket, azután Kostanzában vártak reánk, s midőn látták, hogy mindez hiába, azon meggyőződésre jutottak, hogy a basibozukok, kik rájuk lődöztek, bennünket bizonyára felkonczoltak. Egyuttal figyelmeztetett, hogy ne iparkodjam a harcztérre, miután a völgyben kapott informatiói szerint a törökök ez ütközetet elvesztették, s utolsó positióikba vonulnak nemsokára, s azon hely, melyet most elfoglalunk, szinhelye lesz a délutáni ütközetnek, s igy a legjobb helyről nézhetem azt.

E hir rendkivül levert, mert eddig kapott tudósitásaim egészen másképp szóltak, s hinnem kelle, hogy a törzskarnál vezettek félre. Igen, mert nekem épen az ellenkezőjét beszélték, s ismételt megkeresésemre biztositottak, hogy a törökök állása elég kedvező, s az ütközet menete eddig ilyenforma volt.

Miután Assaf pasa (mások szerint Essád) a centrumon, Sahib pasa a balszárnyon a Nedjib-féle tartalék hadtesttől támogatva Razgrádból Eserdsén át egész a soleniki magaslatokig ért, a muszkák mindegyre vonultak előtte, végre a Lom menti hatalmas positiókban megvetve lábukat, az ütközetet elfogadni igérkeztek. Erre a jobbszárnyat képező Fuad-féle hadosztály megmozdult Turlak felől, s nemcsak a Lom völgye, de az annak jobb partján emelkedő halmokat is domináló kaceljevoi hegyen felállitott oroszok ellen is irányozá ütegeit, miért is a lehetőségig előretolta csapatait. Az oroszok kitünő positióikban készen várták a támadást, melyet Fuád pasa a reggeli órákban intézett a kaceljevoi orosz positiók ellen. Körülbelül két óra hoszszant harczolt már Fuád, midőn a centrum s a balszárny is átvette a támadást, de a török ütegek sokkal mélyebben feküdtek, mint az oroszok, sőt a gyalogság helyzete sem volt valami irigylendő, de azért állásaikat a törökök mind megtartották. Hasztalan volt a törökök minden erőfeszitése, a kaceljevói positiókból nem sikerült kiverni az ellent, pedig az ütközet sorsa ettől függött, s mig az el nincs foglalva, addig szó sem lehet arról, hogy az oroszok végkép visszanyomassanak a Lomon.

Ezen erős positiókon kivül az oroszok elég erővel is rendelkeztek. Részükről belevonatott az ütközetbe az egész XII-ik hadosztály, ezen kivül egy másik fél hadosztály; hogy melyik, azt a törökök nem birták kipuhatolni.

Midőn a török tábornokok látták, hogy az orosz jobbszárnyat és centrumot bár sikerül viszszanyomni, de a balszárny makacs ellenállása miatt az ütközet eldöntetlen marad, minden erejüket a kaczeljevoi magaslatok ellen fordíták, s mert az élénk ágyutüz nem birta megingatni az orosz sorokat, Fuad pasa egy strategiai mozdulattal iparkodott az ütközet sorsát eldönteni. Oldal mozdulat által megváltoztatta positióját, oly formán, hogy a centrum közelében levő zászlóaljakat viszszavonva, a szélső jobbszárnyon intézett egy erős támadást, mi által Assaf pasa hadosztályaival egy vonalba jöve, együttes erővel lehetett megtámadni Kaczeljevot. Ekkor indult el Mehemed Ali is a harcztérre.

Fuád pasának strategicus mozdulatát az ütközet eldöltének tartották a törzskarnál, s mi eme kellemes meggyőződésben valánk, midőn privatim ama megdöbbentő hir érkezett, hogy az ütközet balul ütött ki. Szerencse, hogy kevés időre egészen más ujdonságokat hoztak a futárok, mely szerint a fővezér személyes vezetése alatt Ablava és Kaczeljevo közt felállitott ütegek oly pusztitást vittek végbe az orosz balszárnyon, hogy az ingadozni látszott, s ez által a centrumon is meglehetett kezdeni a támadást.

A törzskartól kérdés intéztetett a küzdőkhöz, vajjon van-e szükség a tartalék segitségre, mire határozottan tagadó válasz érkezett. Később egy futár azon hirt hozta, hogy az orosz zászlóaljak nem soká lesznek képesek kiállani a törökök támadását, s az ütközet megnyertnek tekinthető.

Azon tudat, hogy nem sokára futni láthatom ismét a moszkót, egészen felvillanyozott. A tartalékot már rendbe szedik, hogy az üldözésre készen álljon, Zubovics egy cserkesz csapat élén indul a harcztérre. Mócs barátommal lovak után néztünk, melyek pár percz mulva itt lesznek, s ha már a moszkók nem jöttek elénk, mi megyünk megnézni miként szaladnak.

Tán még az éjszaka sikerülend tudósitásomat a harcz folyamáról megirni, távirati értesitésemet pedig az éjjel elküldendem Sumlába, készen álló futárommal.

II.

A kaczeljevoi ütközet.

(Külön harcztéri tudósitónktól.)

Solenik, szept.

Már a törzskar is az ütközet felé tartott, midőn egy a harcz szinhelyéhez vezető lejtőn utban valánk, hol a sürü bokrok között ügyesen törtek utat kölcsön vett lovaink. A most Nedjib hadtestéhez beosztott, s a tartalékkal szinte utban levő Halil Molláh, ki orvosi tanulmányait Pesten végezé, utasitott, hogy a faluhoz érve sebes vágtatva kerüljem azt meg, s mielőtt az ágyuk odaérnének, siessek fel a Lom déltájában levő halomra, ezáltal elkerülem ama kellemetlenséget, hogy a gyorsmenetben előrenyomuló gyalogság sorfalai között kelljen magamnak utat törni. Engedelmeskedtem utasitásának, s a legsebesebb carrierban vágtattam ama dombra, mely szinhelye volt az ütközetnek. Az ágyuk erősebben bömböltek, mint a nap folyamában bármikor, mi azt bizonyitá, hogy az oroszokra most méretik a kegyelemdöfés, s a visszavonulókat erősen üldözik. Perczenkint átlag 20—25 ágyulövést számláltunk meg, s igy minden üteg dolgozott.

Felérve a halomra, azon positiókba értünk, melyet reggel még a török zászlóaljak tartottak elfoglalva, de most ezek már előbbre tolattak. A délelőtti küzdelemnek maradtak még emlékei, nem a learatlanul hagyott s most letiport vetések, de azok a török hullák, melyeket most szedtek össze a sirásók, s a halottszállitó hordágyra helyezve vitték valamely bokor mellé, hol ruhástul együtt eltemették. A sebesültek nagyobbrészt gyalog vánszorogtak Solenik felé, másokat lóháton vittek, vagy a sebesült-szállitó kocsikon helyeztek biztonságba.

A harcztér épen nem igérkezett olyannak, hogy azt bármely pontról is áttekinthettük volna. Apró halmok emelkednek mindenfelé, melyeket sürün leptek el a bokrok, s ha egy dombra felmásztunk, onnét elláthattunk a másikig, s ha erre eljutottunk, a láthatárt elzárta a másik halmocska. Ehhez járult még az idő is, mely néhány perczre beborult, sürü köd lepte el a vidéket, az eső kezdett szemetelni, majd kiderült, aztán ismét beborult. A fákkal benőtt hegyhasadásokat a sürü levegő által lenyomott füstfelleg homályositá el. Tanácsot tartottunk mi tevők legyünk.

Én meggyőződtem arról, hogy ép ugy a balszárnyon, mint a centrumon a localis viszonyok miatt vajmi keveset láthatunk, minden áron Kaczeljevo felé akartam tartani, hol a halmokról nyitva álland előttünk az egész Lom völgye. De ez hosszabb ut lett volna, s Mócs barátom, ki mindenáron s azonnal akart küzdelmet látni, erősen opponált, s a közelünkben dolgozó üteghez akart jutni, végre azon argumentumára,— hogy az ágyukkal megerősitett hegy nyugoti lejtőjén Kostanza felől okvetlen tágas völgynek kell elterülni, s ha az ütközetet nem látnánk is esetleg, mi azonban az erős ágyu tüzelés miatt nagyon is valószinü, legalább az ütegekbe küldött orosz gránátok munkáját szemlélhetjük, s valószinüleg ott Mehemed Alival is találkozunk,— elindultunk az ágyuk felé.

A bokrokban egyre keresték még a halottakat és sebesülteket, egy helyütt pedig utunkban török vadászokkal találkozánk, kik a bokrok mögé bujva szuronyos puskákkal vártak valamire a hegyoldalban. Lovainkkal eléjük álltunk, s megtekintettük a hegyhasadékot, melyre ráborult a sürü füst. Ezen hasadékon kellett volna áthaladnunk, ha az üteges dombra eljutni akartunk, s már indulánk, midőn egyik tiszt figyelmeztetett, hogy lenn a völgyben orosz gyalogság van elrejtve, s ők épen ezeket lesik. Ugyan jókor mondá ezt, midőn már pár percz óta a front előtt álltunk, s ha az oroszok ez idő alatt kezdik meg a tüzelést, bizon az első golyók könnyen belénk tévedhetnek, mert lóháton levénk, alkalmasin valami főtisztet néztek volna ki belőlünk.

Arra már nem vállalkozhattunk, hogy a moszkóval megrakott völgyön át jussunk a kitüzött czél felé, s igy egy kis kerülő ut állott előttünk. Most már különben is meggyőződtem arról, hogy a remélt tágas völgyet ugy sem találjuk meg, a kerülő ut pedig hosszabb időt vesz igénybe, elhagytam utitársamat, s első tervemhez hiven a jobb szárnyra eljutni iparkodtam. ½ órai vágtatás után a Lom folyó délkeleti oldalán végig nyuló halmokra értem, hol az első harczvonal háta mögött folytattam utamat. Az egész vonalon folyt az ütközet, csakhogy ezt az ismét beborult láthatár csaknem egészen elzárta szemeim elől. A fegyver pattogás, a harczi zaj felhallatszott a dombοldalra, a lovasság sebesen vágtatott lefelé. Egyszer megharsannak a trombiták, „Allah" kiáltás tölti el a levegőt. Az oroszok utolsó positiéit szuronynyal rohanták meg a törökök, ezt jelzé a trombita, s a mohamedánok harczi kiáltása. A szurony-rohamot nem állották ki az oroszok, megfordultak s hátrahagyva hadiszereiket, futottak a Lom balpartjára. Előbb a gyalogság, később az ütegektől támogatott lovasság üldözte a futókat, óriási veszteséget okozva azoknak. A centrum szétverésével futásnak eredt az orosz jobbszárny is, gyorsan menekülve át a Lomon, nagyobb rész ugy gázolt át a folyón. Egész a partig üldözte őket a török, miközben egy zászlóalj egy cserkeszcsapattal áthatol a vizen, eszeveszedten üldözi a futókat, s meggondolatlanul egész Ablaváig ér; itt benyomul a faluba, s már kitér a másik végén, midőn öt zászlóalj orosz keresztüzbe kapja, iszonyu pusztitást téve a sorokban, visszavonulni kényszeriti a vakmerő harczosokat.

Bármint megveretett is a centrum s a jobb szárny, az orosz balszárny erősen tartotta magát Kaczeljevon, s igy az ütközet mindeddig eldöntetlen maradt. 4 órától 6-ig kétszer ingadoztak már az oroszok, de a gyorsan jövő segitség ismét helyre állitotta a rendet, Mehemed Ali Ablava felől erős positiókat keresett ki ütegei számára, s eme védett állásból öldöklő tüzet nyitott még négy óra előtt. A moszkók sorai ritkultak, kipótolta azt a frissen jött segitség. A törökök rohamra készülnek, az oroszok gyilkos tüze megközelithetlen, 6 órakor megrohanták minden positiót, sikertelenül. Most a szélső balszárnyon levő positiók ellen fordulnak Zubovics cserkeszei. — A szürke cserkeszeket az első positiónál visszaüzi a golyózápor, s Zubovics maga maradt a franczia attachéval s a cserkesz főnökkel. Hasonlóképp járt a középső positio ellen intézett támadás is. A szélső positiónál fekete cserkeszek rohantak. A pusztitó tüz nem birhatta visszariasztani a bátor lovasokat, mi közben a gyalogság elfoglal másik két állást, Zubovics a fekete cserkeszekkel be megy a harmadikba. Következett a megujitott támadás Kaczeljevo ellen.

A török centrum s a balszárny ütegei lanyhán dolgoztak már, de annál óriásibb volt az ágyuszó a jobbszárnyon. Junius 5-kének napja a láthatár felé fordult, az ég felhői megeredtek, s keletkezett oly felhőszakadás, mely ritkitja párját. Villámlott és menydörgött, ezt tulzugta az ágyuk bömbölése. A csatamező véres volt, a hullák elfedék a kaceljevoi hegy oldalát, az oroszoktól megszállott positiókban az orosz gyalogosok között utczákat törtek Mehemed Ali ágyui, s a kitünő állásban levő muszkák bár megpusztitva a tisztek parancsára hallgattak, s megállták a sarat. A kozákok a lovak farkaihoz kötözve halottjaikat, elhurczolták a harcztérről.

A centrumból néhány ágyu küldetett a jobbszárny támogatására, az ágyuk szakadatlanul tüzeltek, melyek hatása alatt elnémult néhány orosz ágyu. A lovassági támadás délután nem sikerülvén, gyalogságnak kelle megmászni a hegyet. Este felé a török ágyuk hatása alatt ismét ingadozni kezdtek az orosz sorok. Mehemed Aliról itt megjegyzem, hogy hadvezéri talentumai mellett egy megbocsáthatlan büne van, s meggondolatlanul exponálja magát, sőt midőn a gránátok háta mögött pattogtak már szét, folyvást előre haladt, s Achmed Ejub többszörös felszólitására zugolódva vonult egy kissé hátrább, panaszkodva, hogy még szép munkáját sem engedik kellőleg megtekinteni. Az oroszok ingadozását felhasználta a török fővezér. Puskatüz mellett nyomultak előbbre a török zászlóaljak, bámulatos vakmerőséggel másznak a meredek dombra, minden talpalattnyi föld elfoglalását vértócsák jelezik. Az oroszok lassankint hátrálnak, ütegeiket odébb vonják. A törökök mindenütt nyomukban vannak, végre egy lejtőn felérve, kevésbbé meredek helyre jutnak. A törökök rohamra vezettetnek, felhangzik a háromszoros „Allah!" kiáltás. Pusztitó tüz fogadja a támadókat. A legelső zászlóaljat Mehemed ezredes vezeti; kivont karddal ott megy ezrede élén, egy golyó mellén találja. Záporként röpitik az oroszok golyóikat, s már-már megállitják a rohanókat, midőn Mehemed bej zsebkendőjével dugja be sebét, egy zsebkendővel beköti, s véres ruhával, véres kézzel, halálos sebbel rohan tovább. A török gyalogságot nem birná feltartani a pokol tüze sem, bátran rohan a moszkóra, s egetverő kiáltozással emeli rá szuronyát. Az orosz rémül a panganét látásától, megfordul a támadás előtt, eszeveszetten szalad meg. Katonáink elérik a futókat, s a szuronyok pusztitják azokat, kik gyors lábaikkal vélik magukat megmenthetni.

Az orosz gyalogság futása magával ragadja a lovasságot is. A centrum s jobbszárny látva, hogy az erős balszárny is megdöntetett, nem hallgat többé vezényszóra, szalad a merre lát. A szakadó záporban követik őket katonáink. A fényes szuronyokat pirosra festi a vér, „szalad a moszkó" hangzik mindenfelől. Nincs hadvezér, ki strategiai állásba birná még egyszer a nyomorultakat, az ezredek összekeverednek, elhányják fegyvereiket, s mentik magukat a mint lehet, maga az orosz centrum is rendetlen futásnak ered. Az egész napi ütközetben étlen-szomjan küzdő török harczosok a felhőszakadás közepette sem állanak meg addig, mig jól tul a Lomon, a magas hegyekre nem kergetik elleneiket. Az oroszok vissza sem néznek, nem gondolva a Kaczeljevón hagyott hadiszerekre, elhagyják a Lom balpartján emelkedő magas hegyeket, s futnak Bjela felé.

Midőn a nap jól lehanyatlott, csak néhány ágyulövés jelzé még az ütközetet. Aztán azok is elhallgattak. Az ütközet el volt döntve, a győzelem teljes volt, hála katonáink oroszlán bátorságának („katonáink," e kitételt azért használom, mert egy alkalommal midőn e kitételt kijavitni akartam, a fővezér kijelenté, hogy örül, ha a háboru ideje alatt azonositom magam az ozmanlikkal.) Midőn az oroszok szétveretése teljes volt, Mehemed Ali felkiáltott: Nikoláj herczeg, téged még a beteg katonák is megkergetnek?

De a győzelem nem volt olcsó, s Kaczeljevo elfoglalása óriási áldozatba került. 500 török halott lepte a harczmezőt, sebesültjeink száma meghaladja a 1200-at. A halottak között van Achmed bey és Mehemed bey ezredesek, az utóbbi Mehemed Ali sátorában adta ki erős lelkét. De sokkal nagyobb volt az oroszok vesztesége, mely sebesültekben s halottakban közel 3000 lehet, köztük van valami Kries tábornok, s egy ezredes. Később török lovasokkal találkoztam, kiknek egyike a támadásban egy orosz tiszttel jött össze. Az orosz még sapkájával üdvözölte a reá rohanó törököt, de emberünk sem volt rest, s olyat nyujtott a moszkóra, hogy az rögtön lefordult lováról. A török elhozta ellenének imádságos könyvét is. Arany betükkel diszitett zöld vászon kötésü könyv ez. Elő és hátlapja telve van orosz irással. A könyvet megvettem, s annyit kibetüztünk belőle, hogy tulajdonosa Kudernya polpovnik, vagyis alezredes volt. Igy hát ezekből is maradt a csatatéren.

Óriási mennyiségü hadiszer is jutott zsákmányul, több társzekér, tömérdek puska, azonban egyetlen ágyu sem, mert azt az oroszok még idejekorán biztonságba helyezték.

A török csapatok azonnal elfoglalták a Lom jobb partján levő positiókat, előőrseiket a folyó balpartján állitották fel egész Ablaváig, mert az oroszok nem iparkodtak megtartani a balparti magaslatokat sem.

Vigan tért vissza a török törzskar, s Mehemed Alinak hatalmas jó kedve kerekedett; azonnal lakomához ült, s egy darab kétszersültből, s egy fél vörös hagymából állott a győzelmi lakoma, mely egész nap eledelét képezé.

Szomorubb volt ennél a harcztér, hol egyre dolgoztak a sirásók és sebesült szállitók. Kazeljevo vidékén volt a legtöbb áldozat, hol reggelig is alig birták összeszedni az áldozatokat.

Késő este volt, midőn elhagytam a harcztért, s egészen átázva vágtattam tovább, midőn megszólitanak magyarul. Hát a „Stafford House Company" sebesült ápolóknál voltam, s Szilágyi György volt az első, kivel találkoztam. Egészen átázva, nyakig besározva dolgozott a szorgalmas ember, s azt is elmondá, hogy az oroszok még most sem akarják respectálni a genfi conventió jelvényét, s közéjük is többször lőttek, még akkor is, midőn a rendes csapatoktól különválva, a sebesültek összeszedésével fáradoztak. Ő értesitett arról is, hogy az Ozman-féle hadtestnek mindössze 50 halottja s 120 sebesültje van. De nem volt több időnk együttmaradni, én is siettem tanyánkra, hogy legalább pokróczba takarva tölthessem a másik halmon hagyott kocsimnál az éjszakát.

Az utfélen futárom várt, s egy sátorba menekülve, elküldém még az éjjel ama sürgönyt, mely azt hiszem, előbb megérkezett mint bármely más lap tudósitása.

III.

Egy elpusztult falu.

(Külön harcztéri tudósitónktól.)

Solenik, szept.

A tegnapi fárasztó ut után végre eljutottam azon dombra, hol előbb a törzskar állott, de mennyire meg valék lepve, midőn nem csak a tartalék tábort nem találtam, de még kocsimat sem. Korom sötét éj volt, s igy a másik kerülő utra siettem, hol egy hosszu kocsisor állt, mely a faluba akart lejutni, a meredek lejtőn. Voltak itt ágyuk, társzekerek, kétszersülttel megrakott taligák, magán fogatok, közöttük bérkocsim is. Nehéz volt a szük hegyiuton alászallani, s veszélyes is, mert a jobboldalon oly mélység tátongott, melybe ha egyszer a szekér lezuhan, nem marad ott épen sem ember, sem ló, sem szekér. S most az éji sötétben eme uton haladni ily karavánnal, valóságos Isten kisértés. Néha a szekerek összetorlódtak, egynehánynak kereke eltörött, azt azonnal szétszedték, aztán félredobták. A többi tovább haladott.

Késő este volt már, midőn leérve Solenikba egy cserkesz várt reánk, ki megmutatta tanyánkat, hol az éjet tölthetjük. Itt vártak már ránk társaink, kik a házban levő sebesültek ápolásával valának elfoglalva. Kimosták, aztán bekötözték sebjeiket. Szalmából késziteitek nekik nyughelyet, hol pihenhetnek, ha a fájdalom ezt megengedi. Hatan voltak a szerencsétlenek, közöttük kettő, kik életveszélyesen valának megsebesitve.

A török katonától tanulhat minden hazafi, mint kell megadással türni a fájdalmakat, melyeket a csatában kapott golyó okoz. Nem lehetett itt egyetlen panasz vagy jajszót sem hallani, csak egyik hörgött a földön elterülve, kit mellén lőttek keresztül. Csak tőlünk tudták meg, hogy a moszkók megverettek, s midőn e hirt meghallák, oly öröm szállta meg őket, mintha seb nélkül indulnának mulatságra. Azon kérdéseinkre, vajjon fáj-e sebük, megnyugvással válaszolák: hogyan fájhatna, mikor győztünk az ütközetben!

Miután a sebesültekkel a mennyire birtunk, elbántunk, mi is nyugalomra tértünk, mely czélra egy ágakból font istáló állott rendelkezésünkre, hol a napifáradalmak után jól pihenhettünk. Korán ébredtünk, s első dolgunk volt sebesültjeink megtekintése, s örömmel tapasztaltuk, hogy a legények mind vigak, sőt még a mellén keresztül lőtt is jóizüen falatozott, beszélgetett, de járkált is. Gondoskodtunk elszállitásukról, s még azon nap Razgrádba expediáltattak.

Nekünk is reggeli után kelle néznünk, de mikor a falu egészen elhagyott volt, nem lehetett ott találni mást, mint a most beköltözött katonákat, cserkeszeket, basibozukokat, kik éjjel-nappal lődöztek, különösen pedig sebesülteket, be kelle tehát érnünk nehány cső kukoriczával, mely parázsnál sütve nem is utolsó delicatesse.

Egy körutat tettem, hogy a falu pusztulását megtekinthessem. Akármerre jártam, mindenütt csak sebesültekkel találkoztam, kik részben minden segitség nélkül jutottak idáig, másokat pedig társaik hoztak be lovaikon. Orvosra lett volna szükségük, kik sebeik bekötését eszközlik, de hiába, ilyesminek hire sem volt még Solenikban, mert csak estére várták ezeknek megérkeztét a táborból.

Maga Solenik szánandó állapotban volt, s nem lehetett ott egyetlen ép házat találni. A bolgárok lakásai egy-egy fekete kereszttel valának jelelve, melyet a muszka hadak megérkezte előtt rajzoltak oda, hogy meg legyen különböztetve az ellenségétől. Az ajtók mind zárvák.

Az oroszok idejötte előtt elmenekültek a mohamedánok, mig a bolgárok lakomával várták a kedves vendégeket, s midőn a szabaditók megérkeztek, első dolguk volt a kereszttel meg nem jelölt házakat feldulni. Nem maradt ott semmi épen, ajtók, ablakok összezuzattak, a szobában levő szőnyegek széttépettek vagy elraboltattak, a tető leszóratott, a butorok, konyhaszerek összetördelve hányattak ki az utczára. Egyetlen török ház nem volt, melyből a puszta falakon kivül egyéb megmaradt volna, sőt néhutt a ház is felgyujtatott. A konaknál nem volt elég a teljes kirablás, még a falakat is megrongálták, a lépcsőt feltépték. Legszánandóbban nézett ki a mecset, melyben nem volt egy ép darab lámpa, a templom belsejében talált tárgyak egy halomra hordva elégettettek, az ablakrámák kiszedettek, a templom falára pedig ép ugy kivül mint belül a legprófánabb rajzok és feliratok mázoltattak korommal.

Némely házra az ott tanyázó katona nevét irta, s hogy mikor tartózkodott ott, azt azonban elfelejtette feljegyezni, mikor kerül ismét vissza?

Az oroszok eltávozásával a bolgár lakosság nem maradt vissza, hanem minden értékes holmiját összeszedve, marháikkal együtt elmentek a szabaditókkal. A kaceljevói ütközet után a cserkeszek ütötték tanyát Solenikban, ezek nem annyira boszuból, mint szükségből a bolgár házakat is feltörték, sebesülteket helyezve azokba, a betakart vermekből kiásták lovaik számára a gabnát, s a hol élelmi szert találtak, azt bizony hadizsákmánynak tekintették, s ilyformán jutottunk mi is egy kis csemegéhez, értve vadkörtéhez.

Szegény solenikiak bizon hosszu időre lettek koldusokká téve, s a bolgárok markukba nevethetnek, mert hisz ők megmentettek mindent, mi valami értéket képviselt.

Ma reggel felkeresett bennünket Mehemed Alinak egyik hadsegéde, kérve bennünket, segitsünk valahol egy valamire való szállást keresni, hol a fővezér főhadiszállását felütheti addig, mig az orosz küldöttet Cseremedeff grófot fogadhatja, ki bizonyos dolgok elintézése végett Razgrádból már el is indult.

Sok utánjárásba került, mig az elpusztitott házakból néhányat kiválaszthattunk a bolgárok lakásából; hova a serdárnak és kiséretének szállás rendeztetett be, mely bizon inkább czigányputri volt, mint egy győztes hadvezér rezidenciája. Jó volt ez is, legalább az egész napi esőzésben nem ázott meg sem Mehemed Ali sem az orosz küldött.

Nem sokára megérkezett Mehemed Ali is, utána Cseremedeff ezredes, s több órai tanácskozás után az utóbbi tiszteletére még a zenekar is berendeltetett, hogy a jó ur itt időzése alatt ne unja magát.

A mai nap folyamában ágyudörgést hallottunk Kadikő felől, hol a ruscsuki várőrség küzdött az oroszokkal.

IV.

A harcztéren.

(Külön harcztéri tudósitónktól.)

Kaceljovo, september.

A tegnapi esős idő miatt csak ma rándulhattunk ki a harcztérre, hova korán reggel Mehemed Ali is elutazott. Utunkba ejtettük az egész harcztért, megtekintettük a pontokat hol a küzdelem legvéresebb volt, láttuk az uj sirokat, hol a névtelen hősök nyugszanak. A bokrok közül még mindig szedtek ki hullákat, mig szerte mindenfelé a megölt lovak hevertek. Azután Mehemed Ali táborába értünk.

A Lom balpartján levő halmokon mindenfelé állittattak fel táborok, hol a legénység zsupp vagy galysátorokban pihen, csak itt-ott láthatni egy-egy vászon sátort, melyet a főbb tisztek occupálták. Ezeknek nagy részét is az oroszok hagyták hátra, kiknek nem maradt idejük azokat összeszedhetni.

A tábori élet elég élénk volt, a legénység fegyverei rendbeszédésével, vagy kunyhóinak tatarozásával volt elfoglalva, mások a párolgó ebéd készitésével vesződtek. Nyugot felé ágyuk voltak kiszegezve, azok a pompás Kruppok, melyet anynyiszor megátkozhattak már az oroszok. Minden tábor körül volt véve őrszemekkel, kik hosszu, szuronyos puskába kapaszkodva ácsorogtak.

Azon tér, hol Mehemed Ali sátora állott, el vala lepve tisztekkel s a politikai hatóság hivatalnokaival, kik örömmel discuráltak a tegnapelőtti győzelemről, beszéltek érdekesnél érdekesebb episodokat, melyekből a következőket jegyzém fel.

Oblavánál négy cserkeszt vett körül egy kozák század, megadásra szólitva fel azokat. A cserkeszek látva, hogy nincs menekvés beleegyeztek abba, s midőn az elfogók közel értek hozzájuk, lekapták Winchester fegyvereiket, s mig az oroszok rendbe szedhették magukat, a cserkeszek 16 lövést tettek elleneikre, s az utolsót, a 16-ikat mindegyik agyába röpitette. Benn Ablavában egy udvarba szorult néhány török gyalogos, s a moszkók minden oldalról tüzeltek rájuk, mi közben törökjeink a házba menekültek. Az oroszok ott is egyre ostromolták őket, s midőn a menekvésről szó sem volt már, törökjeink magukra gyujtották a tetőt. Ott veszett valamennyi, de egy sem lett fogoly. Sokkal szerencsésebbek valának azok, kiket a falu végén nyomtak egy bekeritett udvarba, de az üldözöttek felgyujtották a sövényt minden oldalról, s a tüzön átgázolva menekültek, mig az oroszoknak nem volt kedve követni őket e veszélyes expeditióban. A centrumon történt, hogy egy halálra sebesitett orosz tiszt levelet vont ki zsebéből, melyet egy török katona vett el tőle: ki át adá tisztjének. A levél nőnek volt czimezve, s felbontatlanul küldetett el a czimzettnek a legközelebbi postával. Egy megsebesitett török tiszt feküdt a harcztéren, két kozák azonnal feléje ugrik, s azt fosztogatni kezdi. A tiszt sem rest, kikapja revolverét, s mielőtt a kozákok magukhoz tértek volna, mindkettőt lelövi. Egy másik töröknek mindkét lábát elvitte az ágyugolyó; a törzs, mely már embernek nem volt nevezhető, nem ájult el, hanem tüzelt ellenére mindaddig, mig egészen el nem vérzett. A basibozukok közt számosan vannak, kik valóságos harcztéri hyenák, s az ütközet végén azonnal a zsákmányra gondolnak, ép ugy mint a kozákok. Mehemed Ali valóságos ostora ezeknek, s egyet csupán azért, mert egy megsebesitett katonának vonakodott segélyt nyujtani, drákóilag megbüntetett, mig egy másikat, ki fegyverével megszurta a holttestet, 15 évi sánczra itélt, s ebből a hosszu időből aligha lesz elengedve egyetlen óra is. A serdár a milyen jó katona, ép oly szigoru biró is.

A táborban tudtam meg azt is, miért járt erre Cseremedeff gróf. Ugyanis a törökök még a mult napokban átküldék Izzet beyt az orosz táborba, hogy a genfi conventió tárgyában valami megállapodásra jöjjön az oroszokkal. Az orosz vezérek nagyon nyakasok valának, s kijelenték, hogy még a töröknél rendetlen csapatokat visznek ütközetbe, kik jogot nem ismernek, s semmi humánus intézményt nem respectálnak, addig ők a genfi szerződést csak pictus masculusnak találják, azért igen jól tennék a törökök, ha a cserkeszeket s basibozukokat lefegyvereznék, aztán haza küldenék. Izzet bey szépen elmondá nekik, hogy a portának nagy segitségére vannak eme segélycsapatok, melyek ugyszólván semmibe nem kerülnek, mégis hajlandók volnának a törökök a muszka propositiót elfogadni, de csak oly feltétel alatt, ha a kozákok és bolgárok, kik százszor vadabbak a basibozukoknál, szinte haza küldetnek. A muszkáknak nem tetszett az orruk alá dörgölt bors, mégis kijelenték, hogy a legközelebb egy ezredest küldenek a török főhadiszállásra, ki e tárgyban egyezményt köthet a törökökkel. Ezért jött át Cseremedeff ezredes, ki most is a basibozukok kegyetlenségeivel argumentált, elmondván azt is, hogy ő tud egy esetet, midőn a bolgár bántalmaztatott, s egy orosz hullának feje levágatott. Jól jegyzé meg neki Tefik bey, hogy a kozákok embertelenségei miatt történhetnek kihágások, de az a lehető legszigorubban büntettetik, de ne felejtse el a gróf ur, hogy még ő egy esetet tud, addig a törökök ezer számra hozhatnak fel eseteket, hol védtelen nők és gyermekek konczoltattak le, s a törökök nagyon megköszönnék, ha az orosz katonák az élők helyett a holtakon töltenék ki boszuvágyaikat. Cseremedeff tiltakozott az ellen, mintha ez az orosz katonák müve volna, kiknek szigoruan meg vannak tiltva eme embertelenségek, s a kihágásokért egyedül a bolgárokat lehet vádolni. Tefik bey adatokat hozott fel az orosz katonaság kegyetlenségeiről, végre az ezredes belátta, hogy itt nagyon jól ismerik a moszkvai hősök viselt dolgait, jónak látta e tárgyról hallgatni, s megegyezett abban, hogy kölcsönösen respectálják a genfi conventio jelvényét, s az orosz hadsereg nem fog többé tüzelni a „croissant roug" jelvénynyel dolgozókra.

Majd Mehemed Ali jött ki, nehány barátságos szót intézve a hirlaptudósitókhoz, örömét fejezvén ki a fölött, hogy a csinos győzelmet a leghitelesebb tanuk is fogják igazolni. Természetesen első kötelességünknek ismertük a győzelemhez gratulálni.

Mehemed Ali táborából Kaceljevo felé tartottunk. A Lom jobb oldalán kivágott bokrokból sövényt készitettek, ennek háta mögött sánczokat hánytak, hova egy hosszu sorban rejtettek el az ágyuk oly formán, hogy alig néhány lépésre a sövény már nem volt megkülönböztethető a bokroktól. Lenn a völgyben lovas őrjáratok kószáltak, majd egy-egy ambulance kocsi döczögött fölfelé, benne a sebesült ült, ki két napig várt már segélyre.

E völgyben történt tegnap hajnalban, hogy egy magyar honvédtiszt zsinoros uniformisá-

ban recognoscirozásra indult néhány cserkeszszel, s itt egy zsákmányoló kozák századra bukkant, s csak a közeledő török lovasok mentették meg a kis csapatot, hanem azért a kozákok nem valami ékes righmusokban szórták a titulusokat a honvédtisztre. Meglehet, hogy a muszka lapok nemsokára torokszakadtából kiáltozzák, miszerint a török csapatokban magyar huszár ezredek is küzdenek. Bár csak ugy volna!

Most azonban nemcsak a völgyben, de a Lomon tuli halmokon hiába keresünk többé oroszokat, visszuhuzódtak azok jó messze, s kitünő látcsöveinkkel megvizsgáltunk minden bokrot, de végre is meggyőződtünk arról, hogy muszkát hiába keresünk. Ekkor értettük csak meg, hogy a sövény mellé hányt sánczokba rejtett ütegek, a második harcvonal védelmére vannak szánva.

A Kaceljevo melletti halom még most is véres, nagy sirokba vannak elrejtve az elesettek. Nagyobb lehetett itt a veszteség, mint első pillanatra gondoltuk, s az orosz ránczok között is óriási pusztitást vihettek végbe Mehemed Ali és Fuad pasák ágyui. A szurony harczban is sokan hullhattak el, mit bizonyit az éjszak nyugoti lejtőkön ásott megszámlálhatlan sir.

Lenn a faluban is nagy pusztitást tettek az idetévedt s ideküldött gránátok. A házak jól megrongálvák s a fehérre meszelt falakat összefecskendezte a vér. A falu egészen puszta. a lakosság lassankint kezd visszaköltözni, könytelt szemekkel nézi a pusztulást, mely az elébb eléggé gazdag falut érte. Csak a török czirkáló csapatok járnak-kelnek végig az utczákon, mert a török tábor fenn a hegyen tanyáz.

Kaceljevo elpusztitása egyedül az oroszok munkája, miután a basibozukok sem a pusztitással, sem az itt lefolyt vérengzésekkel még csak nem is vádolhatók, mert eddig meg sem fordultak itt, különben is régebb idő óta hallom pengetni, hogy az európai hatalmak valami tiltakozást nyujtottak be a portához a török kegyetlenségek miatt, s e miatt kutattam is, vajjon találok-e nyomára ilyesminek, végre is meggyőződtem arról, hogy a hatalmak vetoja egy óriási humbug, bünös hazugság.

A titkos bolgár komité néhány tagját ismerem, ezek elszokták nekem mondani, a törökök igazságtalan eljárását. Mi Bulgariában történik mindenről értesülve vannak, de oly kegyetlenségekről, melyekért diplomatice protestálni lehetne, ők sem tudnak. Beszéltek egy faluról, hol történt volna mészárlás; személyesen ezen rándultam oda, hol a kegyetlenségekről mitsem tudtak, csak annyiból datálodott az egész, hogy a falu közelében egy utasnak lovát, mig ő az utszélen aludt ellopták, s az atyafi, ki különbenis török volt, sirva beszélte el baját a kiajának. Ebből lett a zaj, s ilyenformák azok a kegyetlenségek is, melyek miatt a kis marionette Andrássy Gyulácska, jónak látta a bácsik parancsára szinte meneszteni egy dictandóra irt examentírást Konstantinápolyba. Szegény tatár!

V.

Török sebesültek a razgrádi uton.

(Külön harcztéri tudósitónktól)

— Razgrád, september.

Kaceljevóból visszatérve Solenikba a falu utczáit egy hosszu kocsisor lepte el, melyekre a sebesültek valának felrakva, hogy innét a razgradi kórházba szállittassanak. Voltak ambulanceok, ökör és bival szekerek, más mindenféle taligák, melyek jól megrázhatták a szegényeket.

A könnyebb sebesültek négyen-öten ültek egy kocsin, némelyeknek csak a sarágiyán jutott egy kis hely; a nehezebb sebesültek számára szalmát tettek a kocsi fenekére, s kettesével feküdtek azon. A falu végén orvosok állottak, kik számba vették a szállitmányt, ujra bekötözték a sebeket. Látható volt itt mindenféle seb, egész az iszonyodásig. Néhányra rámondák az orvosok, hogy nem látja meg Razgrádot sem. Este felé a kisebb sebesültek kerültek az orvosok elé, már nem volt idő itt uj kötéseket tenni, sőt a tulterhelt szekerekről többeket leszállitottak, kiknek gyalog kelle követni a transportot. Borzasztó bánásmód.

24 óráig tartó ut állott a szerencsétlenek előtt, s életmül ezidőre fejenkint 2 darab kétszersültet kaptak, melylyel Razgrádig be kelle érniök, s nagyobb rész oly éhes volt, hogy azonnal a falatozáshoz látott. De azért nem jajgatott, nem panaszkodott egy sem, nyugodtan türte sorsát, s a könynyebben sebesitettek hozzám fordulva kérdezék, vajjon van-e kilátás arra, hogy rövid idő alatt ismét a moszkók ellen mehessen? Midőn vigasztalasul elmondám, hogy sebe pár nap alatt ugy begyógyul, hogy társaival ismét háboruba mehet, leirhatlan lett örömük.

Midőn az utolsó kocsi is elhagyta Solenikot, az orvossal összeszámitottuk az elküldötteket. 507 sebesült ment itt most el, s az orvos állitása szerint az eddig behozott sebesültek száma 991. Szép nagy numerus!

Utolsó éjjelünket töltöttük a soleniki istállóban, mert nem volt kilátás arra, hogy hamarosan ismét támadást intézzen Mehemed Ali az oroszokra, nekünk pedig sietnünk kelle, hogy a legközelebbi postáról el ne késsünk leveleinkkel.

Hajnalban utban valánk, haza felé, értve Sumlába.

Ide jövetelünk alkalmával borzaszló dolgokat irtam a bulgáriai utakról, pedig csak most láttam, hogy a multkori kapaszkodó valóságos aszfaltirozott országut, ahhoz képest, melyen most haladtunk. Együtt volt ott minden, a mi csak rosznak mondható, a szegény lovak gyakran elestek, s kocsink minden perczben közel állott a felduléshez. Bizony alig vártuk, hogy kiérjünk a turlaki országutra, mely valahára mintegy másfél órai botorkálás után meg is történt, de lovaink annyira ki valának merülve, hogy az utszélen jó darabig kelle pihenniök, mi közben a basibozukoktól vásárolt dinnyéken lakmároztunk.

Beértünk Turlakra. Ez egy a muszkáktól elpusztitott török falu, hol néhány ház a szó szoros értelmében porig égett, másoknál csak egy kőhalmaz jelezé, hogy ott ház is állott. Itt különösen kijutott a szegény bolgároknak, kik a helyett, hogy a bolgár szabadság magasztos eszméjeért lelkesültek volna, inkább kenyér után néztek, eljártak a török hadseregnek fuvarozni, s midőn a szabadító sereg közeledett, nem várták azt lakomával, hanem összeszedve holmijukat elmenekültek a török tábor mögé, hol nagyobb biztonságba érezék magukat, mint Sándor czár katonáinak testvéri ölelésre tárt karjai között.

Ezt a bünt nem bocsájthatták meg a moszkók, neki is estek a bolgár házaknak, pusztitották a mint lehetett, mi közben a törökökről sem feledkeztek meg. Igy került Turlak a muszkák körmei közé, ezért lett az valóságos romhalmazzá változtatva.

Turlakon tul találkoztunk sebesült török harczosokkal, kik bekötött sebekkel haladtak az utszélen gyalog, hogy az embernek szive megesett rajtuk, Nem tudom mily természet kell oda, hogy valaki ennyit kibirjon, mert a mennyit a török katona elvisel, az emberi erőt fölül mul. Távolabb haladtak azon kocsik, melyek sebesültekkel megrakva tegnap Solenikből elbocsájtattak, Mindannyian ismerős arcok. Két három kocsi haladott együtt, a többi előbbre sietett, s ugy az egész uton minden perczben feltárult előttünk a fájdalmas kép. Az utszélen friss sir áll, fejtől és lábtól egy egy kőlap van helyezve, nincs arra semmi irva, ki nyugszik ott. De ki is gondolna avval, ki oroszlányszivvel és bátorsággal küzdött hazájáért, a humanitás leggazabb ellensége, de meggyalázója ellen. — Az ut közben elhalt sebesültek hulláját takarják azok a friss hantok. Kevéssel távolabb ép most készitik el egyiknek a legbékésebb lakást, bajtársai, kikre mankó vár, maguk ássák azt meg s helyezik bele ruhástól együtt azt, ki nem érzi többé az ellen golyója okozta fájdalmakat.

Dél tájban értünk a razgradi kórház elé, hol a már megérkezett kocsikról pakolták le a sebesülteket. Nagyobb részt maguk szálnak le a kocsikról, de vannak, kik tagjaikat sem birják felemelni, vagy ha leszálnának is, nem volna min járniok. Hordágyakat hoznak ezek számára s szállitják a kórház hátulsó termeibe, hol kényelmes ágy vár rájuk, melyen a legutóbbi nap fáradalmain kivül tán a fájdalmakat is kipihenhetik. A könnyebb sebesültek az előrészben helyeztettek el, mely kevesebb kényelemmel van berendezve, de hisz ezek ugy is továbbszállittatnak nemsokára.

Itt az ápolásra is kellő gond van forditva. A szerencsétlenek azonnal meleg ételt kapnak, az orvosok előállanak s ujra kimossák s bekötik a sebeket, némelyekből most szedik csak ki a golyót. Egyik alig vitetett a kórházba, azonnal kiadta a lelkét. Eltávolitották társai közül. A sulyosan sebesültek szótlanul huzzák meg magukat ágyaikban, mig azok, kiket nem ért annyira a muszka golyó jókedvüen beszélgetnek, elmesélik viselt dolgaikat, s midőn biztattam őket, hogy a moszkók nemsokára kiveretnek Bulgáriából, örömtől sugárzó arczczal mondják rá: Ishalla!

Ha az orvos a sebeket kötözi, mely fájdalmat okoz, nem lehet az arczról semmi kint leolvasni, mintha nem is a kórházban volna szegény, oly közönyösen beszéli el a doctorának, mint kapta a sebet. A török katonának csak szive fáj, teste nem.

Nem szükséges elmennünk a harczba, hogy a halál megvetésével küzdő török katonát lássuk, csak sebesülteket kell megtekintenünk s lehetetlen, hogy fel ne kiáltsunk a költővel: „itt oroszlánok laknak!“

Lukáts Gyula.

A győzelmi tüntetések a vidéken.

A Plevnánál kivivott török győzelmek örömére országszerte rendezett ünnepélyek leirását nagyobb részben közöltük már. Pótlólag rövid kivonatban adjuk még azokhoz a következő eredeti tudósitásokat:

Székely-Kereszturon 23-án a nemzet nagy közörömében lelkesen és megindítólag vett részt A szegény ember viskójának faggyugyertyája, s a grófi ház kandelláberei; a piaczon magasra lobogó szurokfáklyák és hatalmas taraczkdurrogások; tömeges körmenetek a török és Rákóczy-induló kiséretében, s a tanuló ifjuság meglepően szép világitása e szellemdus transparenttel: „Sándor tervez, Ozman végez,“ egyiránt lelkesülést hirdettek a török győzelmek miatt.

Csak két háztáj nem világitott. Mit nekik a nemzeti közérzület s a magyar államiság eszméje?

A közérzület többször és hangosan adott indignatiójának kifejezést, s a rendezők mérsékletének csak nehezen sikerült a tömeget e sötét ablakok bezuzására czélzó tettlegességtől visszatartani. A nagy körmenethez Lázár Ádám gr. Haller J. házából — hol a körmenet a hymnuszt énekelve megállapodott — intézett szép és lelkes alkalmi beszédet, melyben a közelebbi hadiszerencséket elősorolva utalt a bjelai diadalra, és kiemelte, hogy az oroszok vadkegyetlenségöket még nem elégelve, még a szerb töviseket is segélyül hivják, hogy igy azután a „már siett hazámba visszavert seregem“ dallal, görögtüz mellett hazamehessenek.

Végül élteté a török szultánt, Mehemed Ali, Ozman, Szulejman és Mukhtár pasákat, mint az emberiség és szabadság dicső bajnokait, melyre a nép szünni nem akaró lelkesedéssel és véghetlen éljenzéssel felelt, mintha kész lett volna minden perczben a törökök mellé sorakozni.

*

Székesfehérvárott folyó hó 20-án több tekintélyes polgár nevével ellátott falragaszok általános kivilágitásra hivták fel a városi közönséget. A nép régóta várta az alkalmat, hogy a testvér török nemzet irányában táplált rokonszenvét kifejezhesse. Az emelkedett hangu felhivás csak annak elérkezését jelenté. Alig áldozott le a nap, a házak fénytengerben usztak. Szegények és gazdagok egyaránt megtették kötelességeiket; csak a kaszárnyak és a tiszturak lakásai valának sötétek, s azok elé az elővigyázó térparancsnokság fegyveres katonákat állitott, — az ablaküvegek megmentésére.

Transparentekben sem volt hiány. Különösen szépek voltak Felner Sámuel, Felmayer István, Wertheim Salamon urak és Horváth Böske k. a. diszletei.

Albrecht főherczeg országhirü gratulatiójának parodiája is talált alkalmazást Szammer Imre könyvnyomdász ur ablakain.

Hét óra után a „Magyar Király“ szálloda előtti téren összegyült 8—10 ezerre menő tüntető körmenetre indult.

Harsány éljenkiáltások és az „Ozman pasa azt izente“ — kezdetü népdal éneklése közt bejártuk a város főbb utczáit. — Ennek megtörténte után visszatértünk a „Magyar Király“ elé, hol Juraszek Ferencz városi főjegyző ur, szép beszéddel zárta be az ünnepélyt.

A helybeli fiatalság 22-én másodizben tartott a török sebesültek javára sikerült tánczmulatságot, mely 280 forintot jövedelmezett a szép czélra. Az elsőnek tiszta jövedelme 600 frt volt.

*

Halason szept. hó 13-án nagyszerü kivilágitás és körmenet rendeztetett, estve 7 órakor mint egy 5000-en gyültek össze a városház terén, az összejövetelt taraczklövések jelezték, a függetlenségi körből imposánsan jelentek meg, magasan alkalmazott számtalan függö lámpákkal, szinte magasan vitt török. és magyar felirással ellátot diszes transparenttel, ugyszinte a helybeli gymnasium ifjásága zászlókkal, és transparenttel; megjelentek a többi körök is, a tér közepén a függetlenségi kör dalárdája alkalmi dallokat énekelt Kossuth Lajos dallamára, ugyszinte a tanuló ifjuság dalárdája. E dallok végeztével dr. Scheibner Menyhért jeles beszédet tartott; végeztével megindult a Halason soha nem látott körmenet, folytonosan éltetve a török győzelmes testvér nemzetet, Ozman, Mehmed és Szulejman jeles fővezéreket, közbe közbe folytonosan Kossuth Lajost. A legutolsó gunyhó ablaka is ki volt világitva, néhol megált a tömeg és a szózatot és Kossuth Lajos dalát énekelte el. Ezen ünnepélyességek kivitele és módozata egy hat tagu bizottságra volt bizva.

*

Pozsonyból, szept, 26-áról irják lapunknak: A kivilágitásról becses lapjuk már bővebben is értesült, azért csak egypár tollvonást akarok tenni ama dicstelen küzdés rajzolása végett, melyet egynéhány izgató támasztott a kivilágitás ellen.

A városi hatóságot nem érheti ez alkalommal gáncs. A rendező bizottság föl volt háborodva kezdetben afölött, hogy a polgármester a városi épületek kivilágitási költségeinek megszavazása végett hétfőn délutánra rendk. közgyülést hivott egybe, de a délután megnyugtatá a kedélyeket s igazolá a polgármester eljárást, mert az ellentábor kétségkivül oly harczot támasztandott, mely bizonyára, ha a polgármester állásába nem is került volna, mert védői elegen voltak, de roppant sok kellemetlenséget okozott volna neki.

S ki áll az izgatások élén? Koller, a „Pressburger Zeitung“ szerkesztője, aki nem félt lapjában az idén is még hangoztatni, hogy Magyarország képtelen az önkormányzatra, bele kell olvadnia Ausztriába, hogy jó kormányzatot kapjon! s vele együtt 22 derék muszkavezető; kik megörökitették neveiket a muszkabehivó okiraton, mely annyira föllelkesité egy városunkban élő kanonokot, hogy örömében háromkirályok napján vezércsillagoknak nevezte Haynaut, Windischgrätzet és Jelasichot; — ezek voltak a kivilágitás ellen. 67 szavazat 23 ellenében döntötte el, hogy a városi épületeket is ki fogják világitani, s az ellenpárt liliputi serege szégyenkezve s dühösen hagyta oda a csatatért, hajótörött, ügyetlen indokaival, mint p. o. bizonyos Tschidáé is volt, aki azt kérdezte a többi között, hogy mit fog ehez a „hochlöbliche Militär“ mondani. No de igaz, ő rá van bizva a fő dohánytőzs, mindenben engedelmeskedni akar kegyelmes urának, még a külügyi politikában tanusitott magatartást illetőleg is, csak abban nem, hogy máig se tud sem ő, sem egész dohányáruló pereputtya magyarul, s nem hozta tudomására Széll Kálmánnak, hogy azon időben, mikor Lónyai aláirta azon dekretumot, melynek erejével meghagyták azon trafikában, melyet a „három csillagos“ rémuralom adott neki vérebi szolgálatai jutalmául, s igy le kellett szállitani a magas portale párkányáról a kétfejü csodabogarat, a kötelességszerü magyar czimert fekete fátyollal vonta be. Ez volt 1867-ben, az „ország üdvére“ szolgáló kiegyezés ünnepekor, de még most is ott függne a fekete lepel a magyar czimer koronáján, ha az irgalmas kárpáti szél darabokra nem szaggata volna. Ilyen emberek aztán föntarthatnak oly lapot, mint a Pressburger, mely az államnyelv esküdt ellensége, s a kivilágitásról a „Fremdenblatt“ véleményét ollózza ki s illeszti férczlapja keretébe vezérczikkül, s ocsmány gyalázatokkal illeti azon kivilágitást, melyet ezer sebből vérző testvéreink diadal örömében osztozandó készitett a város, nagy részben igaz, őszinte érzelemtől vezettetve; gyalázza az ifjuságot, melynek a kivilágitás sikerültét ugyszólván kizárólag lehet köszönni. Az akad. ifjuság épen holnap fog tanácskozni a magyarfaló, muszkabarát s tán muszka, de mindenesetre pánszláv pénzmaghulladékon tengődő lap nyilvános megégetése felől. Ha véghez viheti, ország-világgal fogja tudatni. En sem fogok késni, hogy a tek. szerkesztőségnek tudtára adjam Aeolus.

*

Zala-Egerszegen szept. 21-én minden előleges tanácskozás, alakulás és keszültség nélkül, reggel villámgyorsasággal terjedt azon örvendetes hir, miszerint este 7 órakor általános kivilágitás mellett, fáklás menet fog a város utczáin zeneszóval végig vonulni, — mit a déli 12 órakor már kiragasztva volt, hirdetmények megerősitettek. A mint az óra este hetet jelzett, mint egy érintésre egy varázs szóra, minden épület kivilágittatván, a város lángtengerbe uszott, — minden ablak tüzsugarat lövelt ki, mely a folyton növekedő néptömeg egyeseinek öröm szikrája által élesztve reczésen czikáztak.

A falragaszok fél 8 órára hivták össze a polgárságot a városház terére, mely időre mintegy 3—4000 ember jelent meg, a fáklák meggyujtatván, az előbb egy helyben hömpölygő tömeg hosszu vonalra alakulván, közvetlen megindulás előtt a török nemzetet, ennek rettenthetetlen hőseit éltetve, a Csicseri Kontó zenekarok által reá rántott török induló, és hatalmas egetverő éljenzés között megmozdult s a város főbb utczáit Kossuth Lajos nagy hazánkfiának, a török nemzetnek s a többi ünnepelteknek szünni nem akaró harsány éltetésével végig vonult.

A zeneszüneteket, a szinte kivonult önkénytes tüzoltók egy diszcsapatának dobpergése töltötte be.

Miután a Kossuth, Rákóczy és Klapka indulókra lépő menet 10 óra tájban, folytonos éljenzés kiáltások között véget ért, szétoszlott.

A török és magyar lobogókkal ékesitett, fényben kevert házak ablakain, néhány hazafias és találó feliratu transperent is volt látható, és pedig a Zöldfa vendéglőn „Wier gratuliren, die Russen sind vernichtet“ és „Plevna, Kars és Sipka, megbukott a muszka“, — Krosetz János urnál pedig a magyar czimer és a csillaggal diszitett félhold jelzet mellett „éljen a nemes török nemzet“. — Rigó Ignácz városbiró és Vöczköndi László jegyző urak külön küldönczök által értesittették minden ház lakóit a kivilágitásról, a középületek közül a főispáni lak, az egyik iskola, a városház, sőt még a szegény ápolda is fényben uszott, legtöbb helyen az ablakban virágcsokrok és a török hősöknek szánt babérkoszoruk diszlettek.

Az ünnepély vége után a közönség egy része az arany bárány vendéglő termébe vonult, hol velős és találós felköszöntést mondott Krosetz János, megyei tiszti ügyész és Ruzsits Károly ügyvéd, továbbá Skublits László, melyek mind hangosan megéljeneztettek, szólottak többen is, különösen Szalmay József ügyvéd alkalomszerü felköszöntője részesült tetszésben, midőn beszédét befejezendő, a török testvériség szilárditását ajánlva, a török fegyverek diadalát kivánva, a muszkák ellen fordulva mondá:

„La illah, il Allah, razul Allah!
A muszka had másvilágra ballag;
Kardaslar, madsarlár,
A muszkának élni kár.“

Farkas Dávid és neje Füzik Mária asszonyság ajándoka, kik a meggyilkolt és kipusztitott török testvérek családjai részére először adakoztak 25 és 100 frtot, a fáklyás menet utáni reggel pedig miután a nép ezen adományt tüntetőleg megköszönte, Farkas ur maga személyesen kereste fel a segélygyüjtőt mondván: „mi ezen ezer forintot nélkülözhetjük, oda ajánljuk a szerencsétlen szenvedő török testvéreknek, fogadják szivesen, és ha tudnánk, hogy alaposan segithetünk, vagyonunk felét áldoznánk fel“, tehát 1125 frtot adakozott ezen derék házaspár!

Ezen nagyszerü adakozást egy 14 tag különféle osztályu deputatió köszöntemeg.

Thiers manifestuma.

(Vége)

Ezért állitjuk és ezért követeljük mi, hogy nincs más alternativa, mint ez: vagy monarchia, de a monarchia lehetetlen, mert három trónkereső van és csak egy trón; vagy köztársaság; a köztársaság kétségen kivül nehéz, nemcsak önmaga, de a monarchikus pártok miatt, melyek háboritják, de mégis lehetséges a polgárok véghetetlen többségének védelme alatt. A monarchta ama három forradalom után, mely azt megbuktatta, ha fölállittatik, azonos a közvetlen polgárháboruval; az lesz két év, három év mulva is, ha akkorra halasztják.

A köztársaság az egyenlő osztozkodás Francziaország minden fia közt, országuknak kormánya ez, erejük, képességük, érdemeik arányában az egyedül lehetséges, kivihető osztozás, melyből senki sincs kizárva, csak azok, kik jelentik, hogy nem akarnak máskép kormányozni, mint forradalommal.

A köztársaság szükségesség, mert mindenki, a ki nem vak és nem hazug, kénytelen beismerni, hogy egyedül ez lehetséges azok után, a miket 1873. októberben és 1877, májusban láttunk.

Ellenéink talán azt fogják mondani, hogy rágalmazzuk őket, azt állitva rólok, hogy nem akarják a köztársaságot. Nem, nem hihetjük, hogy rágalmazottaknak mondják magukat.

Mit! ők a köztársaság hiveinek vallanák magokat, midőn a hajdani beszédeik, mai hangjok, mindennapi confidentiájok, polémiáik azon hirlapokban, melyek őket képviselik, az egyiket legitimistának, a másikat orleanistának, a harmadikat bonapartistának hirdetik; midőn elfogadván, a köztársaság szolgálatát, nem méltók arra, hogy nevét kiejtsék szájokon; midőn egy községi tanács fogadván az állam fejét az őt megillető tisztelettel, s megmondván ennek, hogy a nép boldognak érzi magát, hogy ragaszkodását a republikánus intézményekhez kimutassa, midőn a községi tanácsot elcsapták a beszédért. Nem, mi nem hiszszük, hogy elleneink republikánusoknak mondják magukat; szeretnők, ha azoknak mondanák, mert ezáltal azon megoldásnak lennének hiveivé, mely helyzetünk chaosából egyedül lenne képes kivezetni. Szeretnők, de ők nem fogják kitenni magukat azon czáfolatoknak, melyek mindenfelől áramlanának fejökre, ha republikánusoknak mernének magukat mondani. Mások talán azt mondják, hogy elfogadják a jó köztársaságot, de nem kell nekik a rosz.

Nos igen! mi is az ő nézetükön vagyunk; pártolni kell a jót, de nem a roszat, senki közülünk nem kiván ennél egyebet. De mikor volt szó a roszról? Mikor mutatkozott eme rosz köztársaság? Talán Bordeuxban, Versaillesben, Párisban, midőn a romok közepette kormányt, hadsereget, pénzügyeket teremtett, midőn kiirta az anarchiát, visszaállitá a törvények tiszteletét, megfizeté a borzasztó hadisarczot, felszabaditá a területet, s Francziaországot visszaadá, önmagának? Ez volt a rosz köztársaság? Ez azután az ellenkezők által keltett mindennemü nehézségek közepette, ez a gyalázott, ócsárolt köztársaság, de a melyet republicánus miniszterek kormányoztak, megenyhité a nép bajait, s bár nem tehetetett eleget mindenek óhajának, türhető életet biztositott neki 1876. februártól 1877. májusig: ez volt az a rosz köztársaság? Megitélheti bárki, csak hasonlitsa össze az 1876. évét az 1877-tel; és kérdezze meg a felől az ipart, a kereskedelmet, egész Európát, mind tanuságot fog tenni állitásunk mellett, s mind azt fogják felelni: igen van különbség a rosz és a jó köztársaság közt, mert összehasonlithatták ezt a kettőt.

Igen, a rosz köztársaságot ti ismertettétek meg velünk május 16-án! Napról napra fenyegetve, nyugtalanitva, a köztársaság tevékeny volt azért, munkás és békés, tisztelve a törvényesség menedéke és a pártok elé vetett korlátok közt. És a május 16-dika mily látvány!

A május 16-nak szerzői azt felelik: Felhivjuk az országot, jelentse ki akaratát.

Ez akkor lenne igy, ha szabadságot adnának neki, gondolatait kifejezni, s azután a lehető gyorsan fejezni ki azt: mert a válság ily állapota soha sem rövid. Soha semmi kormány nem vett erre 20—30 napnál többet, egyszer vett csak 60-at, most három hóra halasztják, hogy a törvényes szöveg hitelesittessék. E három hóhoz valamely kézzelfoghatólag törvénytelen halasztással uj időközt csatolnak, és végre a helyett, hogy az országot szabadon engednék szólni, ép az ellenkezőjét teszik annak e monstruozus megczáfolása által minden szabálynak

De a köztársasági kormányformának nem csak főelvei sértetnek meg naponkint, de a szabad népek közjogának elvitázhatatlan elvei is.

Mindem szabad államban, midőn a nemzet véleményét hivják föl, első gond mindazt az utat megnyitni, mely igazságra vezet. Nálunk a gondolat szabad forgalma minden ponton meg van akasztva; a könyvárulás, hirlapurálás, a vasutak kénytelenek rendelkezés alá bocsátani magukat, különben a kormány megfosztja őket kenyerök keresetetétől, és minden közeg, mely a legtávolabbra áll a polilikától, igénybe van véve a polgárok megfélemlitésére, kiket föllázitani lehet, de nem megfélemliteni.

De megállanak-e itt? Nem. Olvassátok, hallgassátok, a mit büntetetlenül irnak a kormány lapjaiban s annak engedelmével.

Egészen hangosan mondják, hogy ha mind ez eszköz nem lesz elég megakadályozni a feloszlatott többség visszatértét, nem kell fenakadni az ország állhatatosságán. Fel fogják oszlatni ujra, mig csak olyan választ kapnak, a minőt kivánnak. Az alkotmány és minden alkotmány ugy van szerkesztve, hogy a közhatalommal való egyet nem értés esetén az országhoz folyamodnak, s midőn ez felelt, az egyet nem értésnek el kell mulni. És ha nem volt föltéve, hogy a kormányok, vagy a népek bolondok, azt sem lehetett kimondani, hogy ha az ország felelt, azt még másodszor, harmadszor is megkérdezzék. Nem mondatott az, mert eszeveszettséget nem tételez fel senki sem a kormányokban, sem a kormányzottakban. Igen, de az egyszerü józan észhez ők nem tartják magukat. Az ország nem ugy felelt, a mint ők akarták, feloszlatják a parlamentet megint, és igy tovább, ha kell 1880-ig. De a feloszlatásra idő kell; és ha deczember 31-ike elérkezik, a nélkül, hogy a költségvetés meg lenne szavazva; nem tesz semmit. Beszedik az adót, ha senki meg nem szavazta is. Különben ott van a szenátus, a szenátus megszavazza a költségvetést, ha kamara nincs, a mely megszavazza és aztán . . . és aztán . . . ott az erő, használni fogják azt!

Ime ezt hirdetik büntetlenül, e minden törvénynek vakmerő megvetői. Kérdem minden kortársamtól, kik visszaemlékeznek 1830-ra, hogy Polignac alatt merte volna-e valaki azt mondani, hogy ha a képviselőház meg nem szavazza a költségvetést, a király és a pairek kamarája elég lesz arra? Bizonyára nem; vagy a válasz az lett volna, a mi a hirhedt ordonance-okra.

Nem csak a köztársaság tiszta elveit vetik meg, de a legegyszerübb parlamenti elveket is, melyek három nem absolut monarchiában alkalmaztatnak, sőt messzebb mennek, egész azon monstruozitásig, mint III. Napoleon, mindenhatóságában soha sem merte bevallani, hogy az adót megszavaztatás nélkül is be lehet hajtani! És végre e bünös szavakat irták, hogy ha erőszak kell, legyen erőszak!

Ime itt van a rosz köztársaság, s ezt a zabolátlan monarchista pártok teremtik nekünk, büntetetlen vakmerőséggel.

Választók! ime a tények, látjátok, itt nincs mit bizonyitani.

Láttunk-e valaha ily hallatlan erőszakoskodást az elvek ellen? A forgalom minden eszköze bitoroltatik egy nézet érdekében; az igazságnak minden utja be van zárva, midőn a nemzetnek szüksége és joga van mindent tudni, és azután azon arczátlan nyilatkozat, hogy a nemzet ha nem engedelmeskedik, ha nem ugy felel, a mint akarják, ujból fogják megkérdeni, és ha a költségvetés nem szavaztatik meg, az adókat azért be fogják szedni. Ime, ezt hirdetik büntetlenül, ez erőszakoskodás a köztársaság, a monarchia elvei és mindazon elvek ellen, melyeket még Konstantinápolyban sem tagadnak meg többé. Csak a személyek elleni erőszakoskodás hiányzik, és nem hiányoznék ez sem, ha, a mint javasolni merészelték, az ostromállapot kihirdettetett volna, a mi azt teszi, hogy Francziaország haditörvényszék elé állittatott volna.

Ilyen, ismétlem az antirepublicánusok köztársasága. Az övék egyedül az övék.

Mi a magyarázata e tévelygésnek? Ez, a mit én félszázad óta hallok: Francziaország elvész, meg kell menteni! Végzetes szó, előfutárja a bukott s romokba temetkezett kormányok hibáinak.

Ha e szó igaz volna, hányszor el nem veszett volna már Francziaország. Hányszor nyomorgott, hányszor szenvedett, de nem veszett el; de elvesztik azok, kik azt állitják, hogy megakarják megmeni. Magukkal ránthatnák az örvénybe; de Francziaország fölkelt a becsületes emberek segélyével, kik hiába törekedvén a fenyegető veszélyeket elháritani, mindent elkövettek megmentésére.

És e tárgynál, kérem a becsületes embereket, a valódi conservatorokat, kiket nem zavarok össze azon állitólagos censervatorokkal, kik ma a szót viszik; kérem őket, emlékezzenek meg mindazon alkalomra, midőn felkiáltottak: Francziaország elvész, mentsük meg, és hogy megmentsük, álljunk ellen!

Ellenálltak, s mit nyertek vele? X Károly alatt, Lajos Fülöp alatt, III. Napoleon alatt azt kiáltották: Álljunk ellen!

Mit követeltek X. Károly alatt? Elismerni azt, hogy a király semmit sem tehet a kamara, vagyis az ország nélkül. Ellenálltak egész a hires ordonnance-okig. Francziaország nem veszett el; de igenis elveszett X. Károly királysága és mindee parlamenti elv szentesitve lőn az 1830-ki chárta által. Francziaország mindenesetre szenvedett, de nemsokára ismét szólni vágyott és jóléte tartósnak igérkezett. Azonban szerencsétlenségre egy pontot elhanyagoltak. A választási czenzus nagyon meg volt szoritva. 200,000 választó képviselt 37 millió franciát s az mondatott, hogy 200.000 polgár nem követelheti azt, hogy egész Francziaországnak tekintessék. Követeltek egy szerény reformot, mely 30—40 ezer választóval többet adott volna. Azonnal fölhangzott a jelszó, hogy Francziaország elvész, ha nem fejtetik ki ellenállás a fejlődő forradalommal szemben! Ellenállottak; az 1848-ki forradalom kitört és megkaptuk az általános választási jogot, azaz 8—9 millió választót.

Francziaország nem veszett el; de elveszett az alkotmányos királyság, mely nekünk józan szabadságot adhatott volna. Francziaország miután szenvedett, mert minden forradalom szenvedést okoz, magához tért három évi rendetlenség és izgalom után, melyek III. Napoleonhoz vezették. Ez, hogy megmentse Francziaországot, elragadt tőle minden szabadságot. Visszaállittatott az 1804-iki császári alkotmány: nem volt többé se sajtó, sem parlamenti vita; minden évben minden ülésszakra 14 nap a budget számára, aztán hallgatás! Maga a császár egyedül kormányzott, maga egyedül! Minden szabadság az ő kezében volt s minden szabadság kisiklott a kezei közül. Pedig lehet, hogy megmenthették volna. De ismét azt kiabálták, hogy elvész Francziaország! és ő ösztönszerüleg a háborukban keresett menedéket az ujra éledő szabadság ellen. Ezuttal csak kevésbe mult, hogy el nem veszett. Földaraboltatott s kénytelen volt a győztes ellenségnek adni gazdagságának egy jelentékeny részét. De végre megmentette önmagát; miután megkisérlette talpra állitni az absolut monarchiát, megalapitotta a köztársaságot.

Francziaország nem veszett el, de elveszett három kormányzat és Francziaország keserü tapasztalatok után jutott a modern demokratikus kormányformához.

Kérem a becsületes és értelmes embereket: tontolják meg jól ezen egymásután következett bukásokat.

Vajjon az a pusztitó záporpatak, mely előtt oly megrémülve állnak és kiáltják, hogy Francziaország elvész, — nem-e a nagy XIX-ik század, mely az összes emberiséget mozgatja? Ki teremtette meg a XIX-ik századot. Mi nem. A mint hogy a 16-ik szazadot sem mi teremtettük, melyben Bacon és Descartes, vagy is a modern bölcsészet született; a 17-dik századot, Pascal, Bossuet, Newton és Leibnitz századát; végül a tizennyolczadik századot, melyből Montesquieu, Rousseau Voltaire és nagy Frigyes származtak, meg a nagy franczia bölcsészet, mely a tudományt az ember jólétére forditotta, az emberi szellemet a társadalmi törvények kutatására irányitotta, mely romba döntötte a feudalis monarchiákat s megadta Európának és két világrésznek „az ember jogait“, mely felszabaditotta Oroszország jobbágyait s Amerika négereit; mely megadta az embereknek a gőz hatalmát, a gondolatszabadságot, a lelkiismeret szabadságát minden népnek, mely megnyitotta az emberi szemek előtt az égi sphaerákat s Laplace-nak a világrendszer titkait.

Nem valóságos anachronismus azon eszeveszett ellenállás a haladással szemben, melynek az egész emberiség annyi hasznát vette, s melynek mi franciák voltunk jeladói?

Nos annyi pusztulás után nincs-e itt az ideje, kimondani azt, hogy az emberiség haladása az, melynek oly eszeveszetten állnak ellent?

Francziaország nem veszett el, de elveszett három monarchia. Darabjai fedik a földet; örökösei fölemelkednek, fenyegetőznek és elakarják egymástól disputálni a romokat. Tartóztassuk föl őket és kényszeritsük elviselni mindnyájuk kormányzatát, mindnyájuk javára és ismételjük ez igazságot:

A monarchia nem lehetséges; közvetlen vagy közel következménye: a polgárháboru volna.

Alkossuk meg tehát a becsületes, eszélyes, conservativ köztársaságot, mely nem lehetetlen és önök választók hangoztassák még egyszer erélyesen a következő igazságokat, melyek szavazataik eredményei lesznek:

Egyedül a nemzet maga souveraine.

A köztársaság azon kormányforma, mely által ezen souverainitás gyakoroltatik. A souverainitást gyakorolja a végrehajtó hatalom választott feje, kinek neve köztársasági elnök; és gyakorolja a két kamara, melyek az alkotmány által megszabott formákat tartják meg.

A végrehajtó hatalom választott feje csak a kamarákkal egyetértőleg és a többség által megkárositott kormánynyal kormányozhat.

Csak egyik kamarának támogatása nem elégséges és csak az egyik kamara által megszavázott törvények és költségek érvénytelenek és semmisek.

Ha a választások szabályosan megejtettek, a vitának vége; ellenállás a nemzeti akarattal szemben: ellenállás az alkotmánynyal szemben.

Mindaz, a mi ezen, törvényeink és alkotmányunkból folyó elvekkel ellenkezik: bitorlás, melynek büntetéséről az alkotmány 19-dik czikkelye gondoskodik.

Vallás tekintetében: a vallásszabadság egyik főelve a franczia nemzetnek. Mi a politikát illeti, Francziaország politikája: békepolitika.

Ezen alapokon nyugszik 1789 óta nemzeti politikánk. Francziaország ehhez hü akar maradni.

A jelen válságot a nemzet egyedül bölcsen és helyesen csak igy oldhatja meg.

Nemzeti souverainitás. — Köztársaság. — Szabadság. — Lelkiismeretes törvényesség. — Vallásszabadság. — Béke.

Ezek voltak nézeteim egész életemben, és ezek századunk elvei. Ezer rágalom ért engem. Önök azokra szavazataikkal fognak felelni, melyeket közel egy félszázad óta nem vontak meg tőlem.

Thiers A.